

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ .»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ:

Βασιλικόπουλος Παντελής

Λύγγας Ευάγγελος

Τριβυζάς Βασίλης

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Ν. ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ

Πάτρα 2016

Περίληψη

Όλες οι οικονομίες, βασίζονται στην απρόσωπη αγοραία συναλλαγή. Το ειδοποιό χαρακτηριστικό της αγοράς , είναι η κυριαρχία της αγοραίας χρηματικής συναλλαγής , η οποία συνεπάγεται την αγοραία και χρηματική πράξη. Αυτό , έρχεται σε αντίθεση με τις βασικές έννοιες της οικονομίας που ονομάζουμε Τρίτο τομέα, που δεν είναι άλλη από την κοινωνική οικονομία.

Η οικονομική κρίση που βιώνουμε , η προτεραιότητα σε μια μακροοικονομική σταθεροποίηση , και η έλλειψη του κοινωνικού κράτους, έχουν υπονομεύσει την κοινωνική συνοχή , έχουν διευρύνει τις ανισότητες, την ανεργία , την φτώχεια .

Η επένδυση στην κοινωνική οικονομία, θα μπορούσε να είναι μια εναλλακτική και βιώσιμη λύση καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού , και της εμφάνισης νέων μορφών επιχειρήσεων, που καλύπτουν τις διάφορες αδυναμίες του κοινωνικού κράτους.

Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, ή επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, αποβλέπουν στην πραγματοποίηση των στόχων , της κοινωνικής πολιτικής, ή της πολιτικής της απασχόλησης. Αυτό , οδήγησε στη δημιουργία της προσδοκίας, μιας ανώτερης δυνατότητας, από εκείνης του Κράτους, όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών γενικού οφέλους, με πιο αποτελεσματικό τρόπο , σε κοινωνικές «αποκλεισμένες» ομάδες ή στην οικολογική διαχείριση του περιβάλλοντος.

Παρά ταύτα , για την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων αυτών των επιχειρήσεων , του Τρίτου τομέα της Οικονομίας, θα πρέπει να θεμελιωθούν θεσμικά πλαίσια λειτουργία τους, που θα αυξήσουν τα κίνητρα δημιουργίας τους , ενώ παράλληλα , πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, καθώς και αναγνώριση της προσφοράς τους, ως πρόσθετη αξία στην οικονομία .

ABSTRACT

All economies, based on impersonal market transaction. The defining characteristic of the market, it is the domination of the market financial transaction, which involves the market and financial transaction. This is in contradiction with the basic concepts of the economy which we call third sector, which is another of the social economy.

The economic crisis which we are witnessing, the priority in a macroeconomic stabilization and the lack of social state, have undermined the social cohesion, have widened the inequalities, unemployment, the poverty.

The investment in the social economy, could be an alternative and viable solution for combating social exclusion , and of the emergence of new forms of business covering the various weakness of social state.

The social economy enterprises or enterprises of solidarity, designed to achieve the objectives of social policy, or of employment policy. This, led to the creation of the expectation of a higher possibility, from that of the state as regards the provision or services of general benefit, In a more effective way, In social "Blocked " groups or in the environmental management of the environment.

However for the effectiveness of the activities of these companies, the third sector of the economy , should be strengthened institutional frameworks function, which will increase the incentives creating them , while there should be greater awareness of society as a whole , and recognition of their tender, as added value to the economy.

Περιεχόμενα

Περίληψη	- 1 -
ABSTRACT.....	- 2 -
Περιεχόμενα.....	- 3 -
Εισαγωγή.....	- 5 -
Κεφάλαιο 1 ^ο	- 8 -
1.1 Η οικονομική πραγματικότητα.....	- 8 -
1.2 Κοινωνική Οικονομία – εννοιολογικές προσεγγίσεις.....	- 9 -
1.3 Η σημασία της κοινωνικής οικονομίας.....	- 13 -
1.4 Διαφορές με τις άλλες Οικονομίες	- 14 -
Κεφάλαιο 2 ^ο	- 17 -
2.1 Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία σε Ελλάδα και Ευρώπη.....	- 17 -
2.2 Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην περίοδο της κρίσης.....	- 19 -
Η Κοινωνική Οικονομία περιλαμβάνει:	- 20 -
2.3 Κοινωνική οικονομία και ηθική.....	- 21 -
2.4 Κοινωνική Οικονομία της αγοράς.....	- 23 -
2.5 Στρατηγική «Ευρώπη 2020».....	- 25 -
2.6 Μελλοντικές προκλήσεις.....	- 26 -
2.7 Η κοινωνική οικονομία αλλάζει ζωές.....	- 27 -
2.8 Η κρίση γεννά και «κρούσους»	- 28 -
2.9 Οιονεί αγορές	- 31 -
2.10 Διάφορες κριτικές για τις οιονεί αγορές	- 31 -
Κεφάλαιο 3 ^ο	- 34 -
3.1 Κοινωνική επιχείρηση.....	- 34 -
3.2 Η ανάδειξη της Κοινωνικής Επιχείρησης.....	- 38 -
3.3 Πεδία δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων	- 40 -
3.4 Χαρτογράφηση των πεδίων δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη	- 40 -
3.5 Κίνητρα και οφέλη για τις κοινωνικές επιχειρήσεις	- 41 -
3.6 Ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης	- 43 -
3.7 Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση.....	- 45 -
3.8 Κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές κοινωνικές επιχειρήσεις	- 47 -
3.9 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και ο δημόσιος τομέας	- 48 -
3.10 Συνεργασία με το Κράτος	- 49 -
3.11 Συνεργασία με τον Ιδιωτικό Τομέα.....	- 50 -
Κεφάλαιο 4 ^ο	- 53 -
4.1 Κράτος και αναδιανομή.....	- 53 -
4.2 Συγκρότηση ρυθμιστικού και φορολογικού πλαισίου.....	- 53 -
4.3 Παροχές χρηματοδότησης.....	- 54 -
4.4 Το πρότυπο της UnLtd.	- 54 -
4.5 Σφάλματα στα οποία υποκύπτουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις.....	- 56 -
4.6 Φορολογική μεταχείριση των Κοινωνικών Επιχειρήσεων.....	- 57 -
4.7 Διανομή κερδών	- 59 -
4.8 Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας.....	- 60 -
Κεφάλαιο 5ον.....	- 63 -

5.1 Κοινωνικές Τράπεζες.....	- 63 -
5.2 Τράπεζα χρόνου.....	- 64 -
5.3 Συστήματα τοπικών Ανταλλαγών - LETS.....	- 65 -
5.4 Αλληλέγγυο Εμπόριο.....	- 66 -
5.5 Ευρωπαϊκό δίκτυο για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση. (Reuse and Recycling European Union Social Enterprises).....	- 68 -
5.6 Τελικά συμπεράσματα	- 70 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	- 72 -

Εισαγωγή

Σήμερα , η ζωή μας, στις περισσότερες πτυχές της είτε είναι κοινωνικές είτε είναι οικονομικές καθορίζονται από το χρήμα . Η διαχείριση του χρήματος θα μπορούσε παρ' όλα ταύτα ,να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες όλων των κοινωνικών στρωμάτων, και η ενέργεια που σίγουρα ξέρουμε ότι είναι συσσωρευμένη σε αυτό , θα μπορούσε να αποδίδεται σε έργα κοινής ωφέλειας που σίγουρα θα έδιναν μια ανάσα στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα . Ωστόσο θα μπορούσε η διαχείρισή του να λειτουργήσει κοινωφελώς στους έχοντας τα «δυνατά» βαλάντια. Επιπλέον , θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για την προστασία του περιβάλλοντος ακόμα και για την ίδια την γη προωθώντας έτσι μια αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με το περιβάλλον.

Ένα ερώτημα που προβληματίζει όλο και περισσότερους ανθρώπους μετά το ξέσπασμα της κοινωνικής κρίσης, είναι ο τρόπος λειτουργίας της οικονομίας. Αναρωτιέται κανείς αν θα μπορούσαν να υπάρχουν εντατικοί έλεγχοι της κερδοσκοπίας , που να μη συγκρούονται με προτάσεις για ριζική άρα και όχι εφικτή μεταρρύθμιση του οικονομικού συστήματος.

Όλες οι ευρωπαϊκές κοινωνίες , αντιμετωπίζουν σοβαρές κοινωνικές προκλήσεις : κλιματική αλλαγή και άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα , δημογραφικές αλλαγές , αλλά το πιο σημαντικό αυξανόμενη ισότητα στην κατανομή του πλούτου. Η κοινωνική οικονομία , εδώ και αρκετούς αιώνες , είναι μια εναλλακτική λύση που σίγουρα διαφαίνεται βιώσιμη, ενάντια στην αισχρή κερδοσκοπία , η οποία προκάλεσε και προκαλεί οικονομικές και περιβαλλοντικές κρίσεις και οδήγησε τις περισσότερες ευρωπαϊκές κοινωνίες στα πρόθυρα της διάλυσής τους.

Το αντίδοτο λοιπόν για την κρίση , θα μπορούσαν να είναι οι κοινωνικές επενδύσεις . Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας είναι ότι πρόκειται για ιδιωτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην οικονομία της αγοράς. Αυτές οι επιχειρήσεις , έχουν άλλες προτεραιότητες. Το οικονομικό κέρδος είναι μεν σημαντικό γι' αυτές, αλλά έχει και δευτερεύουσα σημασία: Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία είναι κάτι πολύ περισσότερο από αυτό που επιγράφεται σαν εταιρική κοινωνική ευθύνη¹: η δομή και ο τρόπος λειτουργίας τους, καθορίζονται από μια ολιστική αντίληψη για την ευημερία. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας λειτουργούν με πνεύμα αλληλεγγύης, υπευθυνότητας και ευθύτητας. Διαθέτουν δημοκρατική δομή , λήψης αποφάσεων. Τα

¹ **Εταιρική κοινωνική ευθύνη** αναφέρεται στις ενέργειες των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην συμβολή αντιμετώπισης περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων. Συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις αποτελούν οντότητες οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται, επηρεάζοντας και επηρεαζόμενες από τα δεδομένα της εποχής και του χώρου δράσης τους. Οφείλουν επομένως να αναγνωρίζουν την ευθύνη που τους αναλογεί, απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Να σέβονται δηλαδή τις αρχές και τις αξίες που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας (τον σεβασμό προς τον άνθρωπο - την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την παροχή ίσων ευκαιριών, τον σεβασμό στο περιβάλλον που κληρονομήσαμε και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής).

πλεονάσματά τους δεν μοιράζονται ως μερίσματα, αλλά επανεπενδύονται ή κατανέμονται στα μέλη τους χωρίς να μειώνουν την αξία της επιχείρησης.

Η Ελλάδα , μπορεί να μεταβεί σε ένα περιβάλλον δημοσιονομικό και οικονομικό που θα επέφερε αύξηση των οικονομικών εισοδημάτων , καθώς και διατήρηση της κοινωνικής ανάπτυξης , οργανώνοντας ένα πλαίσιο για τις δημόσιες και ιδιωτικές ξένες και ημεδαπές επενδύσεις ,που θα προσδίδουν μετρήσιμους στόχους αύξησης της ποιοτικής απασχόλησης και αποκατάστασης της κοινωνικής συνοχής. Στο χώρο της κοινωνικής οικονομίας, υπάρχουν πολλές επενδυτικές ευκαιρίες που σίγουρα μπορούν να παραγάγουν κοινωνική προστιθέμενη αξία.

Αρα μπορεί κανείς να καταλάβει , ότι σήμερα , μέσα στη διεθνή κρίση , αν συμμετέχει σε τέτοιου είδους δράσεις, έχει το προνόμιο να μετατρέψει την κρίση σε ευκαιρία, βλέποντας μπροστά με αισιοδοξία, δείχνοντας έτσι ότι μπορούμε όλοι να γίνουμε μια μεγάλη συντροφιά και αλληλέγγυα να υπερβούμε κάθε εμπόδιο , ανακτώντας την αξιοπρέπειά μας , αναπτερώνοντας τις ελπίδες για ένα καλύτερο αύριο, καταθέτοντας ο καθένας από εμάς τις δικές του ικανότητες και ιδέες. Αυτά όλα θα γίνουν μόνο όταν υπάρξει η θέληση το πείσμα και η δύναμη της συνεργασίας .

Στην εργασία μας, θα προσπαθήσουμε να αποτυπώσουμε σε τι παραπέμπει η κοινωνική επιχειρηματικότητα , τι αφορά , ποια είναι τα κίνητρα και τα οφέλη , πως αποτιμώνται και πως γίνεται η χρηματοδότησή τους, τόσο Διεθνώς όσο και στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Κοινωνική Οικονομία

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Η οικονομική πραγματικότητα

Σήμερα, η λανθασμένη χρήση του χρήματος, έχει προκαλέσει πάρα πολλά δεινά στον άνθρωπο. Σαν συνέπεια αυτής της χρήσης, είναι η εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο, ή εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο, με αποτέλεσμα τις κλιματικές αλλαγές και την οικολογική καταστροφή, που όλοι μας ζούμε, φτωχοί και πλούσιοι.

Η απληστία, είναι το αποκορύφωμα της πλάνης που συνδέει την τωρινή χρήση του χρήματος. Στο βωμό του χρήματος, καταστέλλονται όλα τα αυτονόητα ανθρώπινα δικαιώματα. Η εργασία, είναι πλέον η λέξη πίσω από την οποία κρύβεται η δουλεία. Η οικονομική μετανάστευση, η αγοραπωλησία ανθρώπων για κάθε σκοπό, το εμπόριο της σάρκας, η παιδική εργασία και εκμετάλλευση, είναι οι πιο πρόδηλες μορφές της σύγχρονης δουλείας. Η οικονομική εξάρτηση και εκμετάλλευση του ανθρώπου από άλλους ανθρώπους, έχει αντικαταστήσει την θεσμοθετημένη νομική κατοχή που ίσχυε παλαιότερα. Μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, ισχυρές τράπεζες που καθορίζουν την τύχη του κόσμου και μεγάλα κέντρα εξουσίας, καθορίζουν την τύχη και την πορεία του κόσμου και καταπιέζουν όλο και πιο πολύ τους λαούς, συσσωρεύοντας μεγάλη δύναμη για να μπορούν να ανταγωνίζονται και μεταξύ τους. Η οικονομική πίεση που δέχονται οι χαμηλές αλλά πλέον και μεσαίες τάξεις είναι αφόρητη, αλλά δεν ξεπερνά την ένδεια που βιώνει ο τρίτος κόσμος, εκατοντάδες χρόνια τώρα. Συγκρίνοντας το βιοτικό επίπεδο μεταξύ τους τρίτου κόσμου και της ανεπτυγμένης δύσης, οι αντιθέσεις είναι αγεφύρωτες. Βλέπει κανείς όλα τα κράτη που όντας αποικίες των δυτικών κρατών, έχουν απομυζηθεί από το ανθρώπινο δυναμικό τους αλλά και από τις πλουτοπαραγωγικές πηγές τους. Εκμεταλλεζόμενα και καταπιεζόμενα από τη δύση, μπορούν να αντιτάξουν μια άλλη κοινωνική αντιπρόταση, που μπορεί να απελευθερώσει δημιουργικές δυνάμεις, για μια νέα πιο δίκαιη και ελπιδοφόρα κοινωνία. Ο ανθρώπινος πόνος και η εκμετάλλευση ανθρώπου από τον άνθρωπο, υπάρχει πλέον στις περισσότερες γωνίες του πλανήτη μας.

Δρώντας όμως ατομικά αλλά και συλλογικά, είτε με διάφορες δράσεις, είτε με διάφορες οργανώσεις, μπορούν να σχηματιστούν οικονομικά σχήματα που να δίνουν πίσω την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, χαρίζοντας παράλληλα πιο φιλικό στον άνθρωπο περιβάλλον. Αυτές οι δράσεις μπορεί να λειτουργήσουν και σαν κοινωνικά πειράματα που σίγουρα θα επιφέρουν νέες ιδέες και καινοτόμες δράσεις για έναν πιο ανθρώπινο κόσμο. Αυτονόητο είναι ότι τέτοιου είδους συμμετοχές σε πρωτοβουλίες καινοτόμων οικονομικών σχημάτων, θα φέρει και μια αλλαγή στο τρόπο σκέψης καθώς επίσης και σε αντίληψη αξιών και ηθικής. Όπως όμως προείπαμε, για να υπάρξει αυτή η αλλαγή, θέλει την ενεργή συμμετοχή όλων μας, με μια πρόθεση αγάπης και συνειδησιακής εξέλιξης.

Παντού στον κόσμο, ήδη ξεπηδούν τέτοιου είδους δράσεις που δρουν ως πυρήνες κοινωνικής ευθύνης, υπεύθυνα, επίμοχθα για πάρα πολλά χρόνια, με μια άκρως ηθική στάση, χρησιμοποιώντας τις ήδη γνωστές δομές των οικονομικών σχημάτων. Είναι ίσως και η μοναδική πνοή αισιοδοξίας στις μέρες μας που όλοι πιεζόμαστε ψυχολογικά από διάφορα άγχη, σε τέτοιο βαθμό που έχει χαθεί το χαμόγελο ακόμα και ατόμων που δεν έχουν κανένα πρόβλημα οικονομικό να τους ταλανίζει.

Άτομα με ηθικές αξίες

1.2 Κοινωνική Οικονομία – εννοιολογικές προσεγγίσεις

Η κοινωνική συνοχή στην Ελλάδα, έχει υπονομευτεί σοβαρά, από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης, που εξελίσσεται και σε κοινωνική κρίση, λόγω των χρόνιων ελλείψεων του κοινωνικού κράτους. Δίδεται προτεραιότητα στην μακροοικονομική σταθεροποίηση, διευρύνοντας τις κοινωνικές ανισότητες, την ανεξέλεγκτη νεανική ανεργία, την αποεπένδυση², την φτώχεια και αγνοώντας την διαρροή εγκεφάλων μέσω της μετανάστευσης των νέων ατόμων. Ούτε η Δημόσια Διοίκηση ούτε οι κοινωνικοί εταίροι, έχουν παρουσιάσει ένα στερεό και σταθερό πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής που θα μπορούσε να προσφέρει σε όλους μια βιώσιμη και πειστική διέξοδο, από τους δολίχους της υπανάπτυξης.

Η επένδυση στην Κοινωνική Οικονομία, δεν φαντάζει μόνο, αλλά θα μπορούσε να είναι μια αν όχι ή μόνη βιώσιμη εναλλακτική λύση. Η Κοινωνική Οικονομία, είναι το άθροισμα των οικονομικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν ιδιωτικά μέσα και επιδιώκουν συλλογικούς, κοινωνικούς ή δημόσιους σκοπούς. Αποτελεί τον τρίτο οικονομικό τομέα μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού.

Τα πιο ορατά συστατικά της μέρη, παρουσιάζουν είτε επιχειρηματική ή μη - κερδοσκοπική δραστηριότητα, και σε ορισμένες περιπτώσεις συνδυάζουν και τις δύο. Παραδοσιακοί οργανισμοί της Κοινωνικής Οικονομίας είναι τα σωματεία, τα ιδρύματα, οι συνεταιρισμοί και τα ταμεία αλληλασφάλισης. Η πιο ενδιαφέρουσα προσθήκη σε αυτή την πλούσια παλέτα είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εταιρείες που έχουν συσταθεί για την επιδίωξη κοινωνικών στόχων, παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά σε οικονομικά σημαντικές τιμές και παρουσιάζουν μετρήσιμες θετικές κοινωνικές εξωτερικότητες.

Οι Οργανισμοί της Κοινωνικής Οικονομίας, όπως ήδη γνωρίζουμε, είναι αρκετά καλοί εργοδότες, που αντέχουν στην κρίση και παρέχουν και έδαφος για νέο καινοτόμο επιχειρηματικό και αναπτυξιακό πειραματισμό.

Αυτός ο διαφορετικός «εναλλακτικός» τομέας της οικονομίας, συνδέει τις επενδύσεις με την απασχόληση και τη συνοχή. Αυτό ακριβώς είναι και η διαφορά και το πλεονέκτημα της Κοινωνικής Οικονομίας.

Πρέπει να παραδεχτούμε, ότι το σύστημα της κοινωνικής πρόνοιας που υπήρχε πριν από την κρίση, αντιμετωπίζει σήμερα, συστημική αποεπένδυση (π.χ. λιτότητα, ιδιωτικοποιήσεις, ισομορφισμός των δημοσίων θεσμών σε

² είναι η ακαθάριστη επένδυση μικρότερη από τις αποσβέσεις

ιδιωτικούς, απόσυρση του κράτους από θεματικά πεδία παροχής υπηρεσιών που μέχρι σήμερα θεωρούσαμε κοινωνική μέριμνα....) . Η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των δημοσίων αρχών και των ιδιωτικών φορέων, καθώς και του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, αναδιοργανώνεται και μετατοπίζεται, επηρεάζοντας έτσι την τιμολογιακή πολιτική, την προσβασιμότητα , την ποιότητα και την ανάδραση και ανταπόδοση της παροχής υπηρεσιών , γενικού συμφέροντος. Μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, υποεξυπηρετούνται ή δεν εξυπηρετούνται πλέον χάνοντας κάποια «προνόμια» από περικοπές , λόγω των περικοπών στους δημόσιους προϋπολογισμούς που αφαιρούν την δυνατότητα χρηματοδότησης δημοσίων οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών γενικού συμφέροντος . Παράλληλα, η εξέλιξη των κοινωνικών αναγκών και κοινωνικών κινδύνων , μαζί με την ταυτόχρονα αυξανόμενη ζήτηση για εξατομικευμένες υπηρεσίες, αλλάζουν το κοινωνικό πεδίο. Ο κορεσμός , η ωριμότητα και οι αποτυχίες της αγοράς , έρχονται τώρα και εκφράζονται ως άμεσες ευκαιρίες και απειλές συγχρόνως για την Κοινωνική Οικονομία.

Κατά τον Jacques Defourny (2001) «Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις και οργανισμούς, κυρίως συνεταιρισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας και σωματεία (ενώσεις), η ίδρυση και η λειτουργία των οποίων διέπεται από τις ακόλουθες αρχές:

- σκοπό έχουν κυρίως την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία, παρά την επιδίωξη κέρδους,
- έχουν ανεξάρτητη διοίκηση,
- εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και στην εργασία έναντι του κεφαλαίου κατά τη διανομή του εισοδήματος»

Κοινωνική Οικονομία, ορίζεται "το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων".³

Ο σκοπός των Κοινωνικών Οικονομικών επιχειρήσεων, που αναφέρεται και στο καταστατικό τους , είναι η προώθηση των δράσεων συλλογικότητας και η προστασία των συλλογικών αγαθών , μέσω οικονομικών κοινωνικών και αναπτυξιακών πρωτοβουλιών τοπικού , περιφερειακού ή ευρύτερου χαρακτήρα. Οι πολιτιστικές , περιβαλλοντικές , οικολογικές δραστηριότητες , η ανάδειξη και αξιοποίηση τοπικών προϊόντων καθώς επίσης και η παροχή

³ Σύμφωνα με τον Ν. 4019/2011

κοινωνικών υπηρεσιών είναι οι δράσεις που νοούνται και σαν αντικείμενο απασχόλησης αυτών των Οργανώσεων.

Κοινό και βασικό στοιχείο όλων των ορισμών της Κοινωνικής Οικονομίας, είναι η διαπίστωση, πως η θέση της είναι μεταξύ του δημόσιου και του Ιδιωτικού τομέα της Οικονομίας, αποτελώντας έτσι τον **Τρίτο Τομέα της Οικονομίας**.

Οι επενδύσεις της σε αγαθά και υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης, στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον, οι επενδύσεις της στον ίδιο τον άνθρωπο, η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών εν απουσία προσωπικού κέρδους, με μόνο γνώμονα την βιωσιμότητα του συνόλου της οικονομίας, της προσδίδουν το ηθικό πλεονέκτημα, να απλωθεί σε κάθε οικονομική δραστηριότητα, βασιζόμενη στην κοινωνική υπευθυνότητα του πολίτη, αλλά και των επιχειρήσεων.

Είναι μιας μορφής επιχείρηση που έρχεται και εφαρμόζει στην πράξη, μια άλλου τύπου συγκρότηση της εργασίας και της παραγωγής. Αυτό σίγουρα είναι ένα καινούργιο στοιχείο στην οικονομία που εισάγει και μια καινούργια λογική. Απλώνεται σε κάθε οικονομική δραστηριότητα και δεν περιορίζεται απλά σε μια πολιτική ένταξης σε ειδικά προγράμματα για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Αποτελεί έναν τρίτο Τομέα της Οικονομίας, δίπλα στον ιδιωτικό και το δημόσιο, αλλά παράλληλα επειδή έχει έντονα τα στοιχεία της δημοκρατίας και του ελέγχου, διεισδύει και επηρεάζει έντονα και πάντα θετικά, τόσο τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο Πυλώνα της Οικονομίας. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι θα ήταν το ιδανικό «όχημα» που θα μετέφερε και θα μετασχημάτιζε τις ίδιες τις σχέσεις της διαδικασίας τόσο των υπηρεσιών όσο και της παραγωγής.

Η κοινωνική οικονομία θα μπορούσε να είναι ένας από τους **Κεντρικούς Πυλώνες της Οικονομίας** και όχι να λειτουργεί ως περιφερειακή δραστηριότητα, απευθυνόμενη στο σύνολο των πολιτών και στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων και όχι σε μεμονωμένες κοινωνικές – ευάλωτες ομάδες, συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική ανάπτυξη, μέσα από τη διεύρυνση εγχειρημάτων της Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας, καταπολεμώντας την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την κοινωνική απόρριψη και απομόνωση, εμβαθύνοντας στην κοινωνική αλληλεγγύη και κοινωνική δημοκρατία στην παραγωγή και την εργασία.

Βρίσκεται σε εξέλιξη και γρήγορη ανάπτυξη και βασικό της χαρακτηριστικό, είναι ο δημοκρατικός συντονισμός όλων όσων συμμετέχουν και εργάζονται σε τέτοιου είδους εγχειρήματα και επιχειρήσεις.

Με την εξέλιξη μια κοινωνίας, πάντα υπάρχουν νέες μορφές τρόπων παραγωγής, οργάνωσης, δομής, οι οποίες ενυπάρχουν στο παλαιό σύστημα, αλλά αποτελούν την μήτρα για το καινούργιο.

Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία έχει αναπτυχθεί αρκετά, σε πάρα πολλές χώρες τα τελευταία χρόνια, αποδεικνύοντας ότι είναι πιο αποτελεσματική, πιο παραγωγική και θεμιτά ανταγωνιστική, απ' ό,τι μέχρι σήμερα γνωρίζουμε ως κυρίαρχο τρόπο παραγωγής, σε μια επιχείρηση.

Βασίζεται στην ισορροπία μεταξύ των ανθρώπινων σχέσεων και αλληλεπιδράσεων, των ανθρώπινων αναγκών και συστημάτων της αγοράς,

αποτελώντας ένα οργανικό σύνολο . αλληλεξαρτήσεων μεταξύ κοινωνικών , οικονομικών , πολιτικών , πολιτισμικών δράσεων και προσπαθειών.

Κύριος στόχος της είναι η ισορροπία , η βιωσιμότητα , η ενδυνάμωση και στήριξη των «μερικών» για την βέλτιστη, αρμονική , αλληλέγγυα , και δημιουργική συνύπαρξη των «όλων». Ο,τι δεν μπορεί να υλοποιήσει κάποιος μόνος του, το καταφέρνει με την βοήθεια και άλλων συνανθρώπων του. Άλλωστε, η σημερινή κοινωνία, βασίζεται στην εξειδίκευση και στη συνεργασία .

Επιπλέον , η κοινωνική οικονομία , προσβλέπει σε μια καλύτερη ζωή και σε ένα καλύτερο κόσμο , βάζοντας ως στόχο την βιώσιμη αλληλεπίδραση του ανθρώπου , φύσης και οικονομικών πόρων , «αδιαφορώντας» για τον πλουτισμό και την σύρρευση κεφαλαίων .

Η κοινωνική οικονομία , λειτουργεί περισσότερο από δύο αιώνες. Στο Βέλγιο, ιδρύθηκε το 1941 από 60 εθελοντές η «TERRE» με αντικείμενο δραστηριότητας την ανακύκλωση. Αποτελείται από έξι εταιρείες με διάφορες δραστηριότητες, συλλογή χαρτιού, μετάλλου, παλαιών ρούχων, διαλογή - ανακύκλωση - μεταποίηση και εγκατάσταση χωρισμάτων-ψευδοροφών, καθώς και ανακαίνιση κτηρίων. Το 70% των εργαζομένων της αποτελείται από άτομα που προέρχονται από «μειονεκτούσες» ομάδες. Στην Ιταλία, ξεκίνησε το 1982 με πρωτοβουλία μιας ομάδας στο Πορντενόνε το «Moncello» που προσέφεραν υπηρεσίες καθαρισμού σε νοσοκομεία και πανεπιστήμια της περιοχής. Στη συνέχεια, εργαζόμενοι στον συνεταιρισμό εξειδικεύτηκαν στη φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων που πάσχουν από ψυχικά νοσήματα. Από το 1996 και εντεύθεν οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού επεκτάθηκαν στον περιβαλλοντικό τομέα, με την ανακύκλωση ηλεκτρικών συσκευών.

Στη Γαλλία, 550 εργαζόμενοι απασχολούνται σε 25 μονάδες ανακύκλωσης μεταχειρισμένων οικιακών συσκευών, συλλέγοντας και επισκευάζοντας παλιές οικιακές συσκευές. *(Οι 400 από τους εργαζομένους είναι «μειονεκτούντα» άτομα).*

Η επιδίωξη των οικονομικών και κοινωνικών στόχων με υψηλό βαθμό αυτονομία και συμμετοχικό χαρακτήρα, είναι από τα κύρια χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων. Συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη , ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή, υλοποιώντας τους άμεσους στόχους τους, που δεν είναι άλλοι, από την εύρεση λύσεων στα καυτά προβλήματα της ανεργίας της φτώχειας , της πείνας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα εμπόδια που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις , μεταξύ άλλων είναι : η έλλειψη της αναγκαίας εμπειρίας από την διοίκηση, η έλλειψη της τεχνογνωσίας, η αδυναμία προσέλκυσης στρατηγικών συμμάχων και παράλληλα η μη διαμόρφωση εταιρικών σχέσεων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν και να αποδώσουν , είτε μέσω προσώπων (π.χ. εθελοντές) , είτε μέσω φορέων (π.χ. ΟΤΑ) , η περιορισμένη αξιοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων (εθνικών και ευρωπαϊκών) λόγω έλλειψης γνώσεων ή δεξιοτήτων ή μη σωστής ενημέρωσης, ο αποκλεισμός από το κλασικό τραπεζικό σύστημα, εξαιτίας της μορφής του οργανισμού , που δεν εξασφαλίζει εγγυήσεις , και έχει επισφαλή βιωσιμότητα, κ.λ.π.

Βέβαια, όταν δραστηριοποιείται κανείς προς την κοινωνική επιχειρηματικότητα ,πρέπει να γνωρίζει , ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει ως εργαλεία, το: Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης, το Πρόγραμμα στήριξης Επιχειρηματικότητας του ΕΣΠΑ, διάφορα προγράμματα του ΟΑΕΔ, τον αναπτυξιακό νόμο , τις προγραμματικές συμβάσεις με το δημόσιο και τον ευρύτερο Δημόσιο τομέα, τους οργανισμούς τοπικής Αυτοδιοίκησης κ.α.

1.3 Η σημασία της κοινωνικής οικονομίας

Η σημασία της κοινωνικής οικονομίας, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο πανευρωπαϊκά. Οι καλές πρακτικές σε Ευρώπη, Αμερική και Ασία αποδεικνύουν ότι πρόκειται για ένα υπολογίσιμο και αποτελεσματικό οικονομικό τομέα, που αποφέρει **κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη** στα άτομα, τις τοπικές κοινωνίες και το γενικό σύνολο.

Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας, ανταποκρίνεται επιπροσθέτως στον στόχο της ποιότητας των θέσεων εργασίας. Ο γυναικείος συνεταιρισμός Σύρου “Το Καστρί”, ο καταναλωτικός συνεταιρισμός Θεσσαλονίκης “BiosCoop”, ο “Μίτος της Αριάδνης” με έδρα τη Νάξο, οι ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ “Ευφραΐνην” και Ιπποκρατικός Κήπος στην Κω, είναι μερικά μόνο από τα παραδείγματα που απέδειξαν τη συμβολή της κοινωνικής οικονομίας, στη μείωση της ανεργίας ή και την αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας.

Οι τεράστιες και διάφορες κοινωνικές και περιβαλλοντικές ελλείψεις , μπορούν να καλυφθούν από την ανάπτυξη και συμβολή του τρίτο τομέα της οικονομίας. Μπορεί να επέλθει ισορροπία στη μείωση των εισοδημάτων , μέσω της αναβάθμισης των αναγκαίων κοινωνικών υπηρεσιών που θα παρέχουν οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Ο Συνεταιρισμός Γονέων Χαλανδρίου, και το Κοινωνικό Φροντιστήριο Χαλανδρίου, το Κοινωνικό Φροντιστήριο Βόλου, η Κίνηση 136, είναι πρωτοβουλίες πολιτών που απαντούν στην βαθιά κρίση ή και στα τεράστια προβλήματα που δημιουργούνται μέσα από την προσπάθεια ιδιωτικοποίησης δημοσίων αγαθών (νερό), ή , την αδυναμία έως και ένδεια των γονιών να πληρώνουν φροντιστήρια ή παιδικούς σταθμούς.

Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις , μπορούν επίσης να προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για κοινωνική ένταξη σε άτομα και ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν περισσότερο έντονα από ποτέ στις μέρες μας τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ο ενεργειακός συνεταιρισμός του Βελγίου Escopower, καθώς επίσης και ο ενεργειακός συνεταιρισμός Καρδίτσας και ο Αναπτυξιακός Συνεταιρισμός Σίφνου είναι μερικά από τα παραδείγματα που μας επισημαίνουν ότι είναι απαραίτητος πλέον ένας ανασχεδιασμός στον τομέα αυτό , με μείζονα ζητήματα το της παραγωγής , διαχείρισης και διανομής της ενέργειας.

Ιδιαίτερης σημασίας επίσης, κρίνεται και ο τομέας των συνεταιριστικών τραπεζών. Λαμπρό παράδειγμα η τράπεζα Ηθικής της Ιταλίας και των Συνεταιριστικών Τραπεζών Δυτικής Μακεδονίας και Καρδίτσας, αναδύουν τον διαφορετικό ρόλο που μπορεί και πρέπει να διαδραματίσουν οι συνεταιριστικές τράπεζες σε σχέση με τις συστημικές, όχι μόνο σε θέματα ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία , αλλά και ενίσχυσης της

κοινωνικής οικονομίας και δραστηριότητας. Το κενό της χρηματοδότησης των οικονομικών δραστηριοτήτων των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων , σε μια τοπική κοινωνία , μπορεί πλέον να καλυφθεί από τις συνεταιριστικές τράπεζες , και όχι να αποτελούν οι συστημικές τράπεζες την μεγαλύτερη αν όχη την μοναδική πηγή ενίσχυσης της ρευστότητάς τους .

Συνοψίζοντας αναφέρουμε ότι , η κοινωνική οικονομία , αποτελεί πλέον ένα εργαλείο που μπορεί να αλλάξει το μοντέλο ανάπτυξης μιας οικονομίας , να αναζωογονήσει διάφορους τομείς της οικονομίας, κατευθύνοντάς τους έτσι , ώστε να γίνουν βιώσιμοι μεν αλλά και περισσότερο «πράσινοι» και κοινωνικοί .

1.4 Διαφορές με τις άλλες Οικονομίες

Μια προσπάθεια θεωρητικής θεμελίωσης της κοινωνικής οικονομίας βασίζεται στο έργο του Πολάνυι⁴ (2007). Σύμφωνα με αυτό , εκεί που σφάλει η κυρίαρχη οικονομική επιστήμη, είναι ότι θεωρεί και έχει δεδομένο ότι όλες οι οικονομίες , βασίζονται σε μια απρόσωπη αγοραία συναλλαγή. Αυτή η θεωρία , επικράτησε σε μια συγκεκριμένη ιστορική εποχή των δυτικών κοινωνιών και σχετίζεται με την μετατροπή του χρήματος, της εργασίας και της γης , σε εμπορεύματα. Όμως, ακόμα και σε κοινωνίες όπου υπάρχουν αυτές οι αγορές, συνυπάρχουν με άλλες λειτουργικές αρχές όπως είναι ή αναδιανομή και η αμοιβαιότητα.

Η αναδιανομή, προϋποθέτει την ύπαρξη του κράτους (μιας κεντρικής αρχής) , που θα ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις , διανέμοντας πόρους σε είδος και χρήμα.

Η αμοιβαιότητα , προϋποθέτει την ανταπόδοση με συμμετρικότητα, δηλαδή η κάθε πλευρά που λαμβάνει ένα δώρο, έχει αντίστοιχα και το κίνητρο να ανταποκριθεί ανταποδίδοντας, και προσφέροντας ένα αντιδώρο . Ετσι έχουμε την δημιουργία της κοινότητας.

Με το σκεπτικό αυτό, η οικονομία , διακρίνεται σε τρεις τομείς:

- Την αγορά,
- Το κράτος και
- Την κοινότητα

Σε κάθε ένα από τους παραπάνω τομείς , συνυπάρχουν όλες οι λειτουργικές αρχές , αλλά μια από αυτές γίνεται κυρίαρχη , ενώ οι υπόλοιπες , υποτάσσονται.

Η κυριαρχία της αγοραίας χρηματικής συναλλαγής και συνακόλουθα , η υποταγή σε αυτήν , των μη αγοραίων και μη χρηματικών πράξεων , αποτελεί το ειδοποιό χαρακτηριστικό της αγοράς. Επίσης, σε όλους τους τομείς, συνυπάρχουν τυπικές και άτυπες πρακτικές , σε μικρότερο ή μεγαλύτερο

⁴ Ο Καρλ Πολάνυι θεωρείται ένας από τους πιο διακεκριμένους πολιτικούς επιστήμονες του 20ού αιώνα. Ένα σημαντικό ζήτημα που τον απασχόλησε ήταν η σχέση μεταξύ των αγορών και της κοινωνίας (συνεπώς του κράτους) στο σύνολό της· για να το πραγματευθεί, εισήγαγε τον όρο Ρίζωμα, που υπήρξε βασικός για τη μελέτη του πάνω στις καταβολές και τις συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης.

βαθμό. (η κοινότητα χαρακτηρίζεται κατά κύριο λόγο από άτυπες οικονομικές σχέσεις· τέτοιες σχέσεις όμως μπορούν να αναπτυχθούν και στην αγορά, όπως τα δώρα σε πελάτες). Σε κάθε τομέα επίσης, αναπτύσσονται κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες. (μια επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί συγχρόνως και κερδοσκοπικά και μη κερδοσκοπικά, δηλαδή , να κάνει π.χ. την πώλησή της κανονικά σε πελάτες της αλλά να διαφοροποιεί την τιμολογιακή της πολιτική, έναντι κάποιου πελάτη, λαμβάνοντας υπόψη , κάποια κοινωνικά του χαρακτηριστικά.)

Τέλος , μια άλλη διάκριση μπορεί να χαρακτηρίσει και να διακρίνει τις δημόσιες ή ιδιωτικές οικονομικές σχέσεις σε κάθε τομέα. Έτσι , εντοπίζουμε την λεγόμενη εταιρική κοινωνική ευθύνη, που χαρακτηρίζει τις επιχειρήσεις που δεν εξυπηρετούν μόνο τα συμφέροντα των συναλλασσόμενων μερών , αλλά έχουν μια ευρύτερη κοινωνική λειτουργία .

Σχηματικά , αν κάποιος θέλει να αποτυπώσει την θέση της κοινωνικής οικονομίας ανάμεσα στο κράτος, την αγορά, και την κοινότητα και , αντίστοιχα , ανάμεσα στις κυρίαρχες λειτουργικές τους αρχές , δηλαδή την χρηματική και την μη χρηματική , την αγοραία και την μη αγοραία, τότε , θα λέγαμε ότι βρίσκεται στο **επίκεντρο** της διάδρασης. Αυτή της η θέση , (το *επίκεντρο της διάδρασης*) μπορεί να εξηγήσει και την μοναδικότητά της , (δεν ανάγεται αποκλειστικά σε κανέναν από τους άλλους τομείς), την δυσκολία της μονοσήμαντης πολιτικής της οριοθέτησης (μια κοινωνική επιχείρηση μπορεί να υποστηριχθεί από φιλελεύθερους ως απόπειρα επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων στο πλαίσιο της αγοράς αλλά και από αντικαπιταλιστές ως αυτόνομη παρέμβαση των από τα κάτω), καθώς και την πολλαπλότητα των προκλήσεων που αντιμετωπίζει (ανταγωνισμός στην αγορά, τήρηση υποχρεώσεων απέναντι στο κράτος, διατήρηση κοινοτικών δεσμών και σχέσεων). Τέλος, η θέση της κοινωνικής οικονομίας , αποτελεί την δύναμή της και την αδυναμία της συγχρόνως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία σε Ελλάδα και Ευρώπη

Πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, οι ισχυρές «πελατειακές» σχέσεις μεταξύ των πολιτών και των πολιτικών, δεν άφηναν περιθώρια ελέγχου των θεσμών, με αποτέλεσμα η συμμετοχή των πολιτών σε μη τυπικές μορφές οργανώσεων, να είναι περιορισμένη. Ωστόσο, το εύρος της δράσης τους, περιοριζόταν σε συνδικαλιστικές επαγγελματικές ενώσεις και οργανώσεις εθελοντισμού, που πραγματεύονταν θέματα μετανάστευσης, περιβάλλοντος οικιακής οικονομίας κ.λ.π. Η σχέση και η στάση όμως που είχαν οι πολίτες, σε άτυπα συλλογικές δράσεις (ομάδες πρωτοβουλίας, κινητοποίηση αγροτών, ομάδες γυναικών, κοινωνίες πολιτών μέσω χρήσης κοινωνικής δικτύωσης κ.λ.π.) ήταν θετικότερη, σε σχέση με άλλους παραδοσιακούς φορείς του κοινωνικού κράτους.

Στην Ελλάδα, η ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, άρχισε από το 1997 που ήταν και το έτος που εντάχθηκε και στην Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας, (DAC), οπότε, και κάποιες προϋπάρχουσες οργανώσεις, μετατράπηκαν σε ΜΚΟ, μετά από την λήψη πολιτικών αποφάσεων «εκ των άνω προς τα κάτω»⁵.

Ακολούθησε το πρότυπο της «Ευρωπαϊκής Κοινωνίας των Πολιτών», (European civil society), που συγκροτήθηκε με απλή αντιπροσώπευση οργανώσεων, ή με οργανώσεις που δραστηριοποιούνταν σε τοπικά κοινωνικά προβλήματα, ή οργανώσεων που εκπροσωπούσαν, τη θέση Εθνικών Οργανώσεων. Η αρωγή και βοήθεια, των μεγάλων ΜΚΟ σε τοπικό και διεθνές πεδίο δράσης, συνδράμει θετικά στην ανάπτυξη της τοπικής και εθνικής οικονομίας. Στην Ελλάδα, οι ΜΚΟ έχουν συνδεθεί με την ικανοποίηση αναγκών, και προστασία κοινωνικά ευπαθέστερων ομάδων, την κοινωνική ευθύνη, καθώς επίσης και με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

«Η οικονομική κρίση, συνίσταται στην ανεπάρκεια μέσων κάλυψης άμεσων βιοτικών αναγκών με αρνητικό αντίκτυπο και στη διαμόρφωση της κοινωνικής μας ταυτότητας, γεγονός, που την καθιστά γενική κρίση. Εκφάνσεις της απαντώνται στη ραγδαία αύξηση των ποσοστών της ανεργίας, στις μειώσεις του εισοδήματος των πολιτών, στην μείωση της κατανάλωσης και στα «κλεισίματα» των καταστημάτων»⁶

Το 2011 η Ελληνική Βουλή ψήφισε τον νόμο 4019, ως ένα δυνατό εργαλείο για την υποστήριξη της απασχόλησης και οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές

⁵ Α. Αφουξενίδης 2008:30

⁶ Σ. Κονιόρδος, 2014

Επιχειρήσεις-ΚοινΣΕπ ξεκίνησαν. Η πρώτη ΚοινΣΕπ ήταν η ΚοινΣΕπ ΠΙΕΡΙΩΝ ΜΟΥΣΕΣ στην Κατερίνη. Λίγο μετά δημιουργήθηκε η ΚοινΣΕπ ΜΑΙΝΑΛΟ στην Αρκαδία. Η ΚοινΣΕπ ΓΑΛΗΝΟΣ στην Καβάλα σήμερα λειτουργεί το Δημοτικό Ιατρείο. Η ΚοινΣΕπ ΜΥΓΔΟΝΙΑ καλλιεργεί, μεταποιεί και προσφέρει τελικά προϊόντα (σαπούνια, βοτανόλαδα κλπ) στον Λαγκαδά Θεσσαλονίκης. Η ΚοινΣΕπ VictoryFarm στην Θεσσαλονίκη ασχολείται με καινοτόμες καλλιέργειες για την διατροφή μεγάλων περιοχών. Η ΚοινΣΕπ GreenWays οργανώνει και προσφέρει ειδικές μορφές τουρισμού (κυρίως με ποδήλατα). Η ΚοινΣΕπ ΜΕΡΙΜΝΑ ΥΓΕΙΑΣ στο Φύλιρο Θεσσαλονίκης δραστηριοποιείται στον χώρο των ψυχικά ασθενών. Η ΚοινΣΕπ ΕΥΖΕΙΝ από τον Βαθύλακο Θεσσαλονίκης είναι συνεργατισμός τεχνιτών εξειδικευμένη σε ενεργειακά θέματα.

Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί 530 περίπου ΚοινΣΕπ στο Υπουργείο Εργασίας, από τις οποίες περίπου 60 στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Κάποιες καταγράφουν ήδη πολύ επιτυχημένες διαδρομές στις περιοχές τους. Κάποιες είναι σε διάφορα στάδια ανάπτυξης, χωρίς σημαντική ακόμα συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι. Και οι περισσότερες προσπαθούν σκληρά μέσα σε ένα άγονο κοινωνικά οικοσύστημα, μια αλλοτριωμένη από την οικονομία της αγοράς κοινωνία, να ενημερώσουν, να αναγνωρισθούν, να επιβιώσουν, ΠΑΝΤΑ για το καλό της κοινωνίας, μέσα στην οποία δραστηριοποιούνται.

Η συγκρότηση άτυπων τοπικών ομάδων αλληλοβοήθειας και διαφόρων δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, ήταν επιτακτική ανάγκη, με την εμφάνιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η παροχή ιατροφαρμακευτικής βοήθειας, η κοινωνική εργασία και παροχή υπηρεσιών στην εκπαίδευση, διανομή τροφίμων και γευμάτων, ανταλλαγή ρούχων και υπηρεσιών, είναι μερικοί από τους άξονες δράσης τους. Μεγάλα γεγονότα διαμαρτυρίας στα οποία συμμετείχαν πλήθος κόσμου προερχόμενο από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και διατύπωσε από κοινού αιτήματα περί κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας αποκαλέστηκαν ως «κίνημα των αγανακτισμένων», αντιγράφοντας την ονομασία του αντίστοιχου κινήματος "Indignados" που αναπτύχθηκε λίγο νωρίτερα στην Puerta del Sol της Μαδρίτης.⁷

Η **Φιλανδία** αντιμετώπισε μεγάλη κρίση (μετά την περεστρόϊκα στην τότε ΕΣΣΔ) και η ανεργία της έφθασε στο αστρονομικό 22% ... Το αντιμετώπισε με την δημιουργία 1600 Συνεργατικών δομών μέσα σε ένα χρόνο, και σήμερα η Φιλανδία ευημερεί. Οι περιοχές της Ανατολικής Γερμανίας μετά την συνένωση της Γερμανία αντιμετώπισαν καταστροφική ανεργία και το αντιμετώπισαν με την δημιουργία 400 εργασιακών συνεργατισμών μέσα σε ένα χρόνο, με αποτέλεσμα η σημερινή Γερμανία να επιβάλλεται, για οικονομικά θέματα σε όλα τα κράτη της ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁷ Κ.Ι. Καβουλάκος και Γ.Γρίτζας, 2015:341

Ωστόσο, η κρίση, «αναδύει» ,μια κοινωνία πολιτών που παρουσιάζει αντιφατικά στοιχεία, αφ ενός αντιτίθεται σε πολιτικούς θεσμούς, παρέχοντας κοινωνική συνοχή, αφ ετέρου προβαίνει σε χρήση βίας , στοχεύοντας στη ανατροπή του συμμετοχικού πολιτεύματος.

Κατά τις δεκαετίες 1990 & 2000, οι ρυθμοί της οικονομικής μεγέθυνσης είναι πολύ υψηλοί.

Αυτό , δημιούργησε εισοδήματα και θέσεις εργασίας, που χαρακτηρίζονταν από άνιση κατανομή, αγνοώντας τις κοινωνικές ανάγκες, όταν αυτές δεν φαίνονται οικονομικά συμφέρουσες και αποδοτικές .

Δεν συνέβαλαν στον περιορισμό των κοινωνικών ανισοτήτων και της ανασφάλειας, στην εξάλειψη του αποκλεισμού ,των ποιο ευάλωτων ομάδων από την διανομή του πλούτου και τη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα , στη μείωση της φτώχειας.

2.2 Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην περίοδο της κρίσης

Από το 2009 έχουμε **Ραγδαία μείωση** :

- οικονομικής δραστηριότητας
- εισοδημάτων
- δημόσιων παροχών στους τομείς υγείας και κοινωνικής πρόνοιας

Αντίστοιχα : **Ραγδαία αύξηση**

- ανεργίας (~ 26,6%)* – μακροχρόνιας ανεργίας (~74,4%)* (στοιχεία από το Β΄ τρίμηνο του 2015)
- φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (35,7% ή 3,9 εκ. άτομα)
- κοινωνικών προβλημάτων και κοινωνικών αναγκών .

Από την μία πλευρά λοιπόν, έχουμε την **Κρίση του παραδοσιακού παραγωγικού /επιχειρηματικού μοντέλου** όπου υπάρχει ο οικονομικός ατομικισμός και η κυριαρχία του ατομικού κέρδους ,
Και από την άλλη πλευρά **ένα «αδύναμο» Κοινωνικό Κράτος**, αφού υπάρχει περαιτέρω **συρρίκνωση της κρατικής παρέμβασης και δράσης** .

Ο κενός χώρος που δημιουργείτε, καλύπτεται από την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία .

Οι πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται, οι οποίες υπερβαίνουν τα ατομικά συμφέροντα είναι:

- ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας συλλογικού και αλληλέγγυου χαρακτήρα
- ανάπτυξη πρωτοβουλιών –υπηρεσιών συλλογικού συμφέροντος
- ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών απασχόλησης για τις λιγότερο ανταγωνιστικές ομάδες του πληθυσμού.

- Κινητοποίηση Κοινωνικού Κεφαλαίου και μετατροπή του σε συντελεστή παραγωγής
- δημιουργία νέου παραγωγικού προτύπου. κ.λ.π.

Άρα, κοινωνική οικονομία είναι , ο διακριτός χώρος της οικονομίας, **ανάμεσα στον ιδιωτικό-κερδοσκοπικό/κεφαλαιουχικό τομέα και το δημόσιο τομέα**, όπου διεξάγονται **οικονομικές δραστηριότητες** (παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών), με κυρίαρχο σκοπό την **εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών και στόχων** .

Πρόκειται, για έναν **διαφορετικό τρόπο δημιουργίας , παραγωγής και επιχειρείν**, με βασικές συντεταγμένες:

- η την κοινωνική στόχευση
- η τη συλλογική οργάνωση και λειτουργία
- η το αλληλέγγυο επιχειρηματικό πνεύμα

Η Κοινωνική Οικονομία περιλαμβάνει:

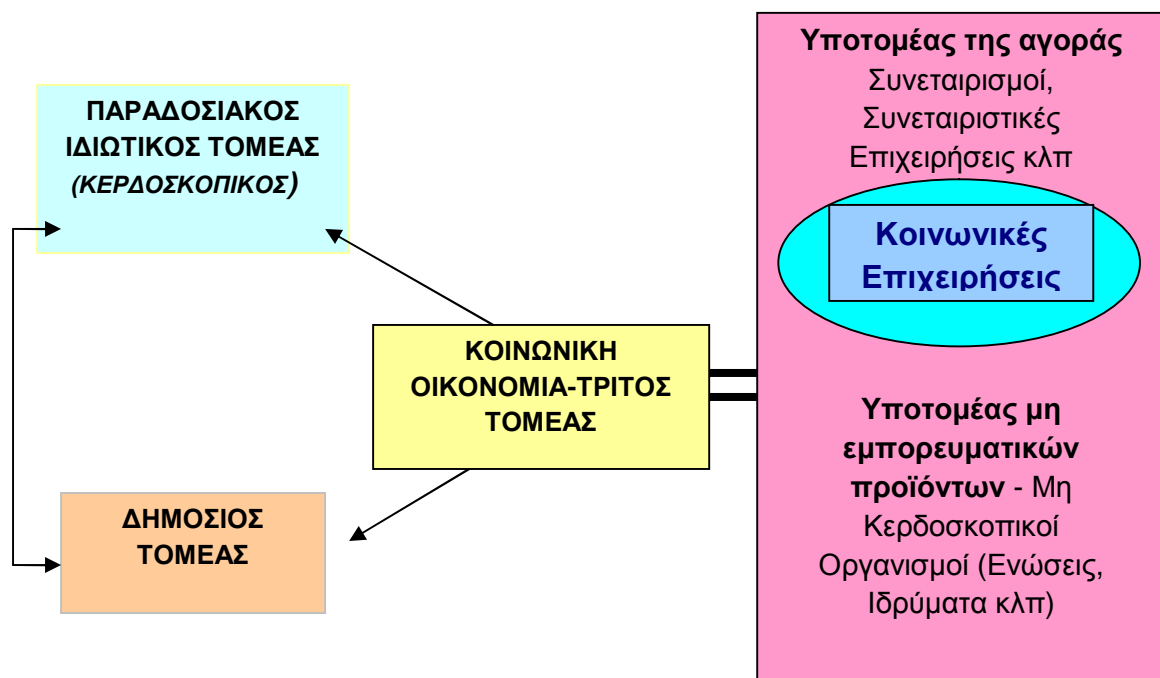
ένα **μεγάλο εύρος κοινωνικοοικονομικών δραστηριοτήτων** σε διάφορα πεδία παραγωγής ή παροχής αγαθών και υπηρεσιών: κοινωνικές υπηρεσίες, καταναλωτικές υπηρεσίες, πολιτισμός, αθλητισμός, εκπαίδευση, στέγαση, προστασία περιβάλλοντος, ενέργεια, πολιτική, υγεία, απασχόληση, οικολογία – περιβάλλον, κοινωνική μέριμνα – φροντίδα – πρόνοια, θρησκεία, αθλητισμός, παροχή νομικής υποστήριξης, προάσπιση ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων, κ.λπ.

Το επίκεντρο των δραστηριοτήτων της , βρίσκεται στον κοινωνικό τομέα – υπηρεσίες , με στόχο , την βελτίωση της ποιότητας ζωής , στον τομέα του περιβάλλοντος καθώς και τον πολιτιστικό τομέα, όπου υλοποιούνται από συλλογικού χαρακτήρα επιχειρήσεις και οργανισμούς, όπως προείπαμε, συνεταιρισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας, σωματεία και κοινωνικές επιχειρήσεις , ενώσεις κ.λ.π.

Η αντίσταση στην παγκοσμιοποίηση και στις επιπτώσεις της δεν αρκεί πάντα , απαιτείται ταυτόχρονη δημιουργία εναλλακτικών πολιτικών σχεδίων δράσης. Όλες οι οργανώσεις , τα εταιρικά σχήματα, οι συμπράξεις, οι οργανισμοί, οι δομές , οι ομάδες, οι συνέργιες και οι φορείς που δραστηριοποιούνται με τον έναν ή τον άλλο τρόπο στον Τρίτο Τομέα, θεωρούνται σήμερα μέσα, εργαλεία και μηχανισμοί , για την αντιμετώπιση των **δυσμενών επιπτώσεων της «νέας τάξης των πραγμάτων»** , των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων , της κοινωνικής και περιφερειακής πόλωσης, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της φτώχειας της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στην ρύθμιση των εργασιακών / βιομηχανικών σχέσεων, στην παραβίαση και καταστράτηγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λ.π., και έτσι, βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος από όλο τον οικονομικό κόσμο.

Ο καθηγητής Στρατηγικής στο Πανεπιστήμιο του Michigan, Coimbatore Krishnao, αναφέρει: **οι επιχειρήσεις πρέπει να ενδιαφερθούν για 4 δισ. φτωχούς ανθρώπους και να τους προμηθεύσουν προϊόντα προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους. Εκτιμάται μία αγορά 3,7 δισ. ευρώ, το κέρδος θα είναι μέτριο, αλλά θα αντισταθμιστεί από πωλήσεις σημαντικές σε ποσότητα.**

Η Κοινωνική Οικονομία ως **τρίτος πόλος** της Οικονομίας («Πόλος Κοινωνικής Χρησιμότητας») και οι φορείς που την απαρτίζουν μπορούν να απεικονιστούν στο παρακάτω διάγραμμα :

2.3 Κοινωνική οικονομία και ηθική

Η ύπαρξη και όχι μόνο , αλλά και η λειτουργία μιας κοινωνίας , είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κοινωνική οικονομία . Για την επιβίωση της , πρέπει να υπάρχει ηθική, κανόνες ζωής και συμπεριφοράς ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε μιας κοινωνίας.

Όμως , μόνο στην Κοινωνική Οικονομία θα συναντήσει κανείς ως προαπαιτούμενα των δομών της την αυτόνομη κα εθελοντική οργάνωση

ανθρώπων , που συνδέονται για να εξυπηρετήσουν οικονομικές ,κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες.

Εκεί , οι δομές βασίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτοευθύνης , της ισότητας της δικαιοσύνης της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης. Μόνο σε αυτή , τα μέλη της πρέπει να πιστεύουν και να υλοποιούν μέσα από την εργασία τους , τις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της ειλικρίνειας , της κοινωνικής ευθύνης και της μέριμνας για τον συνάνθρωπο.

Διέπεται από τις παρακάτω συνεργατικές αρχές:

- Εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή
- Δημοκρατικός έλεγχος των μελών
- Οικονομική συμμετοχή των μελών
- Αυτονομία και ανεξαρτησία
- Εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και πληροφόρηση όλων των μελών
- Συνεργασία μεταξύ συνεργατικών δομών
- Ενδιαφέρον για την κοινότητα

Η οικονομική και κοινωνική κρίση, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, καθώς και ο μετασχηματισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, επιδεινώνουν την καθημερινή ζωή των πολιτών , με αποτέλεσμα να γίνεται ολοένα και περισσότερο επιτακτική η ανάγκη για ανάπτυξη και δραστηριοποίηση οργανώσεων , που αποσκοπούν προς όφελος των κοινωνικών σκοπών και στόχων.

Η κοινωνική Οικονομία είναι αυτή που απαντά επί της ουσίας σε αυτή την ανάγκη , καθώς αποτελείται από επιχειρήσεις οργανισμών και φορέων οικονομικών δραστηριοτήτων, που προωθούν την κοινωνική συνοχή, δικαιοσύνη και ισότητα.

Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία , που αποτελείται από συνεταιρισμούς, ενώσεις κοινωνικές επιχειρήσεις και όπως ήδη έχει επισημανθεί , διέπεται από τις αρχές της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας, της συνεργασίας, της αμοιβαιότητας, και της βιωσιμότητας, φαντάζει ως η μόνη λύση στην εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων .

Τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, μας δείχνουν ότι συμβάλλει στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος , στην στήριξη της απασχόλησης στην κάλυψη αναγκών για παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που το κράτος , αδυνατεί να προσφέρει . Είναι πλέον μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση , για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας , την προώθηση της ενασχόλησης , και την βελτίωση της ποιότητας τρόπου ζωής των πολιτών . Μπορεί να σχεδιάζει, να υλοποιεί και να υποστηρίζει εξειδικευμένα Προγράμματα που στηρίζουν και προωθούν το Δίκτυο της Κοινωνικής Οικονομίας, να οργανώνει και να χρηματοδοτεί κοινωνικές πρωτοβουλίες.

Ως σχέδια δράσης μπορεί να έχει :

- Συμβουλευτική υποστήριξη για σύσταση και οργάνωση καθώς και για επιχειρηματικό σχεδιασμό επιχειρήσεων

- Την ένταξη των ενεργειών Κοινωνικής Οικονομίας σε επιδοτούμενες δράσεις ,
- Την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας , για το όλο και αυξανόμενο πληθυσμό
- Την δημιουργία συνθηκών κατάλληλων για ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρηματικών δράσεων
- Απορρόφηση εργατικού δυναμικού σε νέες δράσεις και βελτίωση της ποιότητας ζωής , σε τοπικές κοινωνίες .

Στην παγκόσμια ύφεση στην οικονομία καθώς και στη κατακόρυφη παγκόσμια λιτότητα και ανεργία , η συνεργατική , συνεταιριστική και αλληλέγγυα οικονομία , φαίνεται ως η μοναδική διέξοδος αντιμετώπισης της οικονομικής και πολιτιστικής κρίσης, όταν μάλιστα μόλις το 1% του πληθυσμού της γης , ελέγχει πάνω από το 50% του παγκόσμιου πλούτου.

Μέσα σε μια κοινωνική Οικονομία , οι επιχειρήσεις σαν νέα μορφή υγιούς επιχειρηματικής δραστηριότητας, χωρίς αποκλειστικό στόχο το κέρδος , τον ατομισμό , την απληστία και τον εγωισμό , αλλά την παραγωγή και την δημιουργία κοινωνικών σχέσεων σε μια τίμια και ηθική βάση, στηρίζουν αλληλέγγυα την ανθρώπινη καταπιεσμένη φύση .

2.4 Κοινωνική Οικονομία της αγοράς

Ο όρος «κοινωνική οικονομία της αγοράς» αναφέρεται σε ένα πρότυπο πολιτικοοικονομικό που δημιουργήθηκε μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο σαν απάντηση στην ανάγκη διάδοσης της εμπιστοσύνης στο νέο δημοκρατικό σύστημα. Προσπαθεί να εναρμονίσει την αρχή της ελευθερίας της αγοράς , με την αρχή της κοινωνικής ασφάλειας, θέλοντας να αποδώσει στο κράτος ένα ενεργό ρόλο , στο να προωθή τον ανταγωνισμό στην αγορά , και παράλληλα να κρατά σε ισορροπία , την κοινωνική ανάπτυξη. Όλο αυτό , χαρακτηρίστηκε ως ο τρίτος δρόμος ανάμεσα στον καπιταλισμό του *laissez faire*, που είχε τις βάσεις του στην αρχή της ελάχιστης παρέμβασης του κράτους, και τις νέες σχεδιαζόμενες οικονομίες , όπου το κράτος , κατεύθυνε πλήρως την οικονομία και τις δραστηριότητές της.

Βασίζεται σε δύο διαφορετικούς αλλά συμπληρωματικούς πυλώνες κρατικής δράσης, που από τη μία , επιβάλλουν τον ανταγωνισμό για την σταθεροποίηση των τιμών και της ανάπτυξης , από την άλλη , παίρνει μέτρα κοινωνικής πολιτικής , και ενισχύει εγγυάται και προστατεύει την κοινωνική οικονομία . Άρα , οι αγορές είναι συνυφασμένες με την κοινωνία και οφείλουν να λειτουργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η οικονομική αποδοτικότητα και ευημερία του συνόλου.

Με την πάροδο των χρόνων, αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές , αναπτύχθηκαν και άρχισαν να υιοθετούνται από όλη την Ευρώπη, χάρις του οικονομικού αντίκτυπου , που είχαν κάποιοι οργανισμοί οι οποίοι λειτουργούσαν παράλληλα με ιδιωτικές εταιρείες και το Κράτος. Αυτό εμπλέκει περισσότερο το οικονομικό οικοσύστημα , στο οποίο το κράτος , δεν φαίνεται

ο μοναδικός δυνητικός φορέας μιας ισορροπίας μεταξύ την κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικονομικής ελευθερίας.

Η έξοδος από την οικονομική κρίση, είναι η άμεση πρόκληση που αντιμετωπίζει η Ευρώπη . Όμως, πρώτα , πρέπει να αναστρέψει βασικές αρνητικές τάσεις που προϋπήρχαν της κρίσης , όπως η αύξηση των ανισοτήτων, η έλλειψη της κοινωνικής υπευθυνότητας και ελέγχου από τους παράγοντες της αγοράς , η εξάρτηση από τους δημόσιους προϋπολογισμούς , οι οποίοι τα τελευταία χρόνια είναι ελλειμματικοί, άρα ανίκανοι να καλύψουν τις κοινωνικές ανάγκες.

Έτσι , αναλαμβάνεται μια νέα στρατηγική, που αποβλέπει πλέον στην μετατροπή της Ευρώπης σε μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία , με υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας και απασχόλησης καθώς και κοινωνικής συνοχής.

Η προβολή και προώθηση σε παγκόσμιο επίπεδο ως ιδιαίτερα επιτυχημένο οικονομικό μοντέλο , της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς», δεν είναι καθόλου τυχαίο. Η Γερμανία το προβάλλει , ως μοντέλο που είχε συμβάλει στο παρελθόν στην ανάπτυξη της γερμανικής οικονομίας, θέλοντας να αντιπαρατεθεί στον νέο-κεϊνσιανισμό της Αμερικής και τώρα θα βοηθήσει για την έξοδο από την κρίση.

Ίσως να θέλει έτσι να προχωρήσει σε λύσεις που θα προκρίνουν μια νέα πολιτική , που θα διευκολύνει την ενεργό ζήτηση .

Η κοινωνική οικονομία της αγοράς, προέκυψε σαν αποτέλεσμα των αναζητήσεων της σχολής fribourg, που διαμόρφωσε την θεωρία του γερμανικού νεοφιλελευθερισμού, (Ordoliberalismus) σαν απάντηση απέναντι στον κρατικό παρεμβατισμό.

Η θεωρία αυτή , αποδέχεται την ύπαρξη του παρεμβατικού ισχυρού κράτους , προκειμένου να επιτελέσει πολύ συγκεκριμένες λειτουργίες, κυρίως για να αποτραπεί η υπερσυγκέντρωση οικονομικής δύναμης σε λίγους , και η δημιουργία των τραστ και καρτέλ.

Επομένως, η διασφάλιση του ελεύθερου ανταγωνισμού και το δίκαιο, πρέπει να ήταν η βασική επιδίωξη του κράτους. (rul of law) . Σε αυτό το πλαίσιο, πρεσβεύει η λήψη νομοθετικών μέτρων για να διασφαλιστούν οι «δίκαιες εμπορικές πρακτικές». Το σύνθημα ήταν «Ελεύθερη Οικονομία - Ισχυρό Κράτος» . Ωστόσο, θέσπιζε τη προστασία των παιδιών και των γυναικών, και τον καθορισμό των μέγιστων ωρών εργασίας και ελάχιστων αμοιβών. Ταυτόχρονα , οι οπαδοί αυτής της θεωρίας, ήταν αντίθετοι με τα διάφορα κρατικά προγράμματα που είχαν ως στόχο την πλήρη απασχόληση , προτιμώντας την ευέλικτη εργασία , με αντίστοιχα διαμορφωμένους μισθούς. Σε σχέση με το κράτος πρόνοιας , θεωρούσαν ότι δεν ήταν αναγκαίο να είναι σε βαθμό τέτοιο που να μπορούσε να λειτουργήσει ο ελεύθερος ανταγωνισμός και οι πολιτικές που θα εγγυόντουσαν , αύξηση της απασχόλησης . Στο πλαίσιο του νέου κοινωνικοοικονομικού συστήματος που προσπαθούσε να οικοδομήσει, υπήρχε πρόβλεψη για περιορισμένου βεληνεκούς κοινωνική πολιτική , αφού σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, το νόμισμα ήταν υγιές και σταθερό, οι αγορές λειτουργούσαν ανταγωνιστικά, και οποιαδήποτε προβλήματα κοινωνικών ανισοτήτων , θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν. Αρα , δεν χρειαζόταν η παρέμβαση του κράτους για κοινωνική ασφάλεια, αλλά θα λειτουργούσε μέσα από το θεσμό της

οικογένειας. Θέσπισαν εργοστασιακής νομοθεσία , για ασφάλεια των εργαζομένων , επιδόματα αναπηρίας ή ανικανότητας προς εργασία, ενισχύσεις για τους υπερήλικες , χρηματοδότηση για την εκπαίδευση και ιδίως την επαγγελματική.

Συνδυάζει ένα ελάχιστο δυνατό καταναγκασμό εκ μέρους του κράτους , με την μέγιστη ιδιωτική αυτονομία, στο πεδίο της οικονομίας, σε συνδυασμό, με αντιλήψεις περί ατομικής υπευθυνότητας .

Η κοινωνική οικονομία της αγοράς , λειτούργησε αποτελεσματικά, και στηριζόταν στην συνεργασία των κοινωνικών εταίρων και στην συμμετοχή των εργαζομένων στη διοίκηση των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο της Ευρωζώνης, οι εξαγωγές και το ελεύθερο εμπόριο συνέχισαν να αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικής ανάπτυξης της Γερμανίας. Όμως, προκειμένου τα γερμανικά προϊόντα να καταστούν ανταγωνιστικά στο εξωτερικό, οι μεγάλες γερμανικές επιχειρήσεις εκτός από τα «μαύρα» ταμεία συνεπικουρούνται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και εν μέρει από τα συνδικάτα των εργαζομένων, ώστε να καθηλωθούν οι μισθοί στη Γερμανία.

Αυτό , οδηγεί σε μείωση της εσωτερικής ζήτησης , με αποτέλεσμα τα μεγάλα εμπορικά πλεονάσματα να μην μετατρέπονται σε εσωτερική καταναλωτική δαπάνη. Η αύξηση των μισθών και η δικαιότερη κατανομή του πλούτου , άρα αύξηση της εσωτερικής ζήτησης, θα είχε σαν αποτέλεσμα , την αύξηση των εισαγωγών της Γερμανίας από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Έτσι θα υπήρχε τόνωση της ανάπτυξης σε όλες της χώρες της Ευρωζώνης.

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η Γερμανία αποτελεί το βασικό πρωταγωνιστή της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους, και σε αυτό έχει συμβάλει το ίδιο το μοντέλο της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς .

2.5 Στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο , τον Ιούνιο του 2010, υιοθετεί , μια νέα στρατηγική, που αντιπροσωπεύει την ΕΕ , για την επόμενη δεκαετία.

Οι προτεραιότητες που τίθενται είναι:

- Ανάπτυξη της οικονομίας που θα στηρίζεται στη γνώση και την καινοτομία
- Προώθηση της οικονομίας , μέσα από την χρήση «πράσινων» πόρων που θα την προωθήσουν , κάνοντας την πιο ανταγωνιστική.
- Προώθηση της οικονομίας με υψηλά επίπεδα απασχόλησης, ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Οι στόχοι που έχουν τεθεί για το 2020 για την ΕΕ είναι οι παρακάτω:

- Να υπάρχει πλήρη απασχόληση στο 75% του πληθυσμού , σε ηλικίες 20-64 ετών

- Το 3% του ΑΕγχΠ⁸ της ΕΕ , να επενδύεται σε έρευνα και ανάπτυξη
- Να μειωθούν οι εκπομπές αερίων σε επίπεδα 20% ή και 30% χαμηλότερα σε σχέση με το 1990, και το 20% της ενέργειας , να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές.
- Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν τη σχολική εκπαίδευση πρόωρα, θα πρέπει να είναι κάτω από το 10% , και τουλάχιστον το 40% των ατόμων με ηλικία 30-40 ετών, θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Θα πρέπει να μειωθούν τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια το πλήθος των ατόμων που πλήττονται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.

2.6 Μελλοντικές προκλήσεις

Η κοινωνική οικονομία όπως προαναφέραμε, αποτελεί μέρος της εναλλακτικής πρότασης διεξόδου από την κρίση. Από τις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας, από την επαναχρησιμοποίηση προϊόντων και υλικών, από την παραγωγή και διάθεση αγαθών και υπηρεσιών, από την παραγωγή ενέργειας έως την προστασία του περιβάλλοντος , η κοινωνική οικονομία , αποδεικνύεται ότι δεν είναι ουτοπική και ανέφικτη , αλλά αντιθέτως είναι ωφέλιμη, αποτελεσματική , και αποφέρει κοινωνικά , οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη , λειτουργώντας ευεργετικά για τις χώρες που την έχουν ήδη υιοθετήσει και αναπτύξει.

Στην Ελλάδα, που έχει αναμφισβήτητα πολλές ανεπάρκειες, και χρειάζεται δυναμικές και παράλληλα δημιουργικές ανατροπές και μεταρρυθμίσεις, είναι θέμα ζωτικής λειτουργίας της κοινωνίας μας να αναπτύξουμε τέτοιου είδους δομές , σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας τις ατομικές πρωτίστως πρωτοβουλίες .

Αυτό το μοντέλο της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης που αναφέραμε, πρέπει να είναι προσωπική , συλλογική και πολιτική επιλογή, και όχι μια ευκαιριακή προσέγγιση. Η κοινωνική οικονομία δεν πρέπει να λαμβάνεται ως ο μοχλός για μείωση του κόστους εργασίας, ή του κόστους για το κράτος, αλλά σαν ένα μέσο που θα μας βοηθήσει να οργανώσουμε καλύτερα την παραγωγή , να εισαγάγουμε την δημοκρατία στην οικονομία και ταυτόχρονα να συνδέσουμε τους κοινωνικούς και οικολογικούς στόχους με την οικονομία. Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις , δικτυώνονται και μεταξύ τους και προστατεύουν από την βάση το σύγχρονο συνεταιριστικό κίνημα , δημιουργώντας παράλληλα και ένα τείχος προστασίας, απέναντι σε πελατειακές αντιλήψεις . Πολλές κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις , ιδρύονται με σκοπό τους μηχανισμούς προστασίας , συμβουλευτικής και ελέγχου, αυτό-οργανώνοντας συνοικίες , περιοχές , ακόμα και ολιγομελής ομάδες (*φροντιστήρια για τα παιδιά , φύλαξη , ομάδες περιφρούρησης των γειτονιών .κ.λ.π.*)

Κρίσιμο, τέλος, είναι το ζήτημα των **χρηματοδοτήσεων**. Χρειάζονται εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, (*λίγα χρήματα από πολλούς,*

⁸ Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ), εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης.

συνεργασία με οικολογικά funds, συνεταιριστικές τράπεζες) που θα συμπληρώσουν ήδη υπάρχοντες, αλλά ανεπαρκείς, ευρωπαϊκούς μηχανισμούς και θα καλύψουν το μεγάλο χρηματοδοτικό κενό στην Ελλάδα.

Οι τομείς της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων θα πρέπει με τρόπο δίκαιο και σε ισότιμη βάση, σε σχέση με άλλες μορφές οικονομικής επιχειρηματικότητας, να έχουν πρόσβαση στα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία της περιόδου 2014-2020. Σήμερα, η ελληνική νομοθεσία, όχι η ευρωπαϊκή, δημιουργεί διακρίσεις απέναντι στον τρίτο τομέα, αποκλείοντας συνεταιρισμούς από διαγωνισμούς (πχ για το νερό της Θεσσαλονίκης) ή πρόσβασης σε ευρωπαϊκά προγράμματα, χωρίς καν να εξετάζεται ο φάκελος.

Αν θέλαμε να συμπυκνώσουμε τα κρίσιμα ζητήματα για την περαιτέρω ανάπτυξη του τρίτου τομέα στη χώρα μας σε ορισμένες προτάσεις, αυτές θα ήταν:

- Ø **Θέσπιση** υποστηρικτικού πλαισίου για την κοινωνική επιχειρηματικότητα.
- Ø **Ολοκλήρωση** του νομικού πλαισίου που διέπει την κοινωνική οικονομία, ώστε να περιλαμβάνει όλες τις νομικές μορφές, όχι μόνο τις ΚΟΙΝΣΕΠ. (κοινωνικές επιχειρήσεις)
- Ø **Άρση** των εμποδίων αναφορικά με τη χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.
- Ø **Θέσπιση** φορολογικών και οικονομικών κινήτρων για τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις.
- Ø **Δικτύωση** από τα κάτω των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και δημιουργία εσωτερικών συμβουλευτικών και ελεγκτικών μηχανισμών.
- Ø **Αναζήτηση** εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης και βιωσιμότητας που δεν εξαρτούν την επιτυχία των εγχειρημάτων από κρατικούς πόρους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι σε θέματα κοινωνικής ένταξης ή άλλες κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες απαλλάσσεται το κράτος από τις υποχρεώσεις του.

2.7 Η κοινωνική οικονομία αλλάζει ζωές.

Στην σημερινή εποχή , που η οικονομίες λόγω της παγκόσμιας κρίσης είναι τρομερά ασταθείς , η κοινωνική οικονομία , αυτό το νέο μοντέλο , φαντάζει σαν ένα εργαλείο ανάπτυξης , προτείνοντας βιώσιμες λύσεις για τις προκλήσεις της αγοράς.

Συμμετέχοντας κανείς στην κοινωνική επιχειρηματικότητα , του δίνεται η δυνατότητα αφ' ενός να δημιουργήσει ένα προσωπικό εισόδημα , αλλά συμμετέχουν παράλληλα σε μια νέα πλατφόρμα Ζωής (όπως έχουν χαρακτηριστεί οι κοινωνικές επιχειρήσεις) προσφέροντας κοινωνικά.

Το όραμα των επιχειρήσεων αυτού του τύπου, είναι να συμβάλλουν θετικά σε μια αλλαγή Ποιότητας ζωής στα μέλη τους πρώτα απ όλα, (αποσπώντας τα

από την ανεργία και την κοινωνική απομόνωση) αλλά ξαναδίνοντας αξία και αξιοπρέπεια σε άτομα που ενώ έχουν τις ικανότητες για ενεργή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, έχουν αποκλειστεί διότι ανήκουν σε ευπαθείς και ευάλωτες κοινωνικά ομάδες . (άτομα σε απεξάρτηση, φυλακισμένοι σε ένταξη κοινωνικοποίησης κ.λ.π.)

Για τους παραπάνω λόγους, οι κοινωνικές επιχειρήσεις, βασίζονται στην Συνεργασία των μελών τους , που είναι άτομα με κοινές αξίες και σκοπούς και με ένα ενιαίο όραμα . Ετσι , βλέπουμε την δημιουργία δικτύων υγείας πολιτών , που εργάζονται με ένα καινοτόμο και πρωτοποριακό τρόπο, που βασίζεται στην παραγωγική αυτοκατανάλωση, και όχι στην Παθητική κατανάλωση, μέσα από την δύναμη που τους δίνουν διάφορα κανάλια ηλεκτρονικής επικοινωνίας , ή μέσω Αποστολών , να έχουν έσοδα, χωρίς πωλήσεις , χωρίς παραγγελίες ή προωθήσεις .

Η κρίση λένε, ότι κάνει τα άτομα να αυτοοργανώνονται , και να δημιουργούν νέους , δικούς τους θεσμούς και νέες μορφές κοινωνικών σχέσεων , με νέες μορφές αυτοδιαχείρισης και συνεργασίας , αντιστεκόμενοι έτσι στην κοινωνική και όχι μόνο καταστροφή. Μπορούμε λοιπόν , να επιβιώσουμε , αντιδρώντας πιο έξυπνα και πιο δημιουργικά. Μπορούμε να ανατρέψουμε πολλά κάνοντας τα πράγματα διαφορετικά , εναλλακτικά και κοινωνικά.

Η κοινωνική οικονομία , είναι το εναλλακτικό μοντέλο της οικονομικής οργάνωσης που αναδύεται από κάτω, σαν η μόνη λύση, για την κοινωνική αδικία , την οικονομική αστάθεια , την επισιτιστική φτώχεια και τις ραγδαίες κλιματικές και ενεργειακές αλλαγές.

Είναι όπως το δέντρο με το δάσος .

Η κοινωνική επιχείρηση είναι το δέντρο που παράγει αγαθά χωρίς κέρδος για τον επενδυτή, αλλά με όφελος στην κοινωνία.

«Η κοινωνική οικονομία είναι το δάσος , που περικλείει την κοινωνική επιχειρηματικότητα, προσφέροντας τοοξυγόνο στο σύνολο της οικονομίας..... νέες θέσεις εργασίας και αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας. Προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες εκεί που αδυνατεί το κράτος και η αγορά αντίστοιχα δεν δύναται να προσφέρει.»⁹

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις, εξετάζονται ως υβριδικές νέες μορφές επιχειρήσεων, που έχουν πολλούς εταίρους, πολλαπλούς στόχους, και αξιοποιούν πόρους που προέρχονται από τους τομείς , όπως η κρατική αναδιανομή, η αμοιβαιότητα της κοινωνίας, και η αγοραία συναλλαγή.

2.8 Η κρίση γεννά και «κροίσους»

Τα σχήματα της κοινωνικής οικονομίας , σέβονται τον άνθρωπο και το περιβάλλον όπως προείπαμε, και επενδύουν τα κέρδη τους για την

⁹ Βαΐος Μαλέκας Μαθηματικός , Επίτιμος Λυκειάρχης , μέλος Του Δ.Σ. της Πράσινης Κιβωτού και του Δικτύου Μ.Κ.Ο Θεσσαλίας.

δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, μετατρέποντας τα ίδια αυτά άτομα σε επιχειρηματίες. Συνδέεται με τον ιδιωτικό τομέα τόσο όσο και με τον Δημόσιο , και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σχετικά με την προσφορά αναγκαίων αγαθών και υπηρεσιών.

Όμως μήπως καλλιεργεί προσμονή και αυταπάτες στις εκατοντάδες χιλιάδες των ανέργων , ότι λύση στο πρόβλημά τους είναι η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας ? Μήπως με αυτό τον τρόπο συγκαλύπτονται άλλα συμφέροντα που το σύστημα γεννάει , για να αδυνατίσει τυχόν διεκδικήσεις ανέργων και αδυνάτων κοινωνικά ατόμων , για απαίτηση σταθερής δουλειάς και πρόσβαση στην αγορά της εργασίας για όλους? Μήπως η αξιοποίηση του παραγωγικά δυναμικού , πτωχευμένων ή εγκαταλειμμένων παραγωγικά μονάδων και η παραχώρησή τους σε συνεταιρισμούς εργαζομένων , σε άλλους άνεργους ή ΜΚΟ δεν είναι σωστή λύση για την καταπολέμηση της ανεργίας?

Αυτά είναι ερωτήματα που γεννούνται εύλογα από τον καθένα.

Εμείς προσωπικά , μετά την εκπόνηση αυτής της εργασίας , πιστεύουμε ότι όλα τα παραπάνω μπορούν να στηρίξουν και να επεκτείνουν την κοινωνική οικονομία σε πολλούς κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Μπορεί να γίνει ένα «άλλο» μοντέλο επιχειρηματικότητας που να οργανώνεται από ιδιώτες και να διαφέρει από τον κρατικό και ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Πρώην εργαζόμενοι , με την υποστήριξη επιχειρηματικών κύκλων , μπορούν να επαναλειτουργήσουν επιχειρήσεις που καταστράφηκαν από τον εγχώριο και διεθνή ανταγωνισμό , όπως ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε, την Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία ή την επιχείρηση γαλακτοκομικών Αγνό, συμβάλλοντας στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας μας.

Όσο , θα έπρεπε να δημιουργηθούν χρηματοδοτικά εργαλεία , κατάλληλα για την υποστήριξη τέτοιου είδους εγχειρημάτων κοινωνικής οικονομίας, βλέποντας αυτή την προσπάθεια ως μέσο ανάσχεσης και αντιμετώπισης της ανεργίας .

Όμως η διαρκής ενασχόληση από την πλευρά της ΕΕ , με την προώθηση της «κοινωνικής οικονομίας» που θωρακίζει την ανταγωνιστικότητα του κεφαλαίου , αποδυναμώνοντας εργατικά δικαιώματα και κεκτημένα χρόνων, βάζει τον καθένα σε σκέψεις για τους πραγματικούς στόχους ορισμένων ΜΚΟ .

Η διεθνής εμπειρία, επιβεβαιώνει πλέον την θεωρητική ανάλυση ,που λέει ότι η εξέλιξη αυτών των επιχειρήσεων, θα είναι η μετατροπή τους σε καθαρά κερδοφόρες επιχειρήσεις , η μετατροπή της συλλογικής ιδιοκτησίας σε μετοχική, και η συγκέντρωση των μετοχών σε λίγους .

Αποκαλυπτικό το παράδειγμα του Ισπανικού επιχειρηματικού κολοσσού , Mondragon Corporation , που είναι η 7^η μεγαλύτερη εταιρεία στην Ισπανία , αποτελούμενη από όμιλο επιχειρήσεων.

Ξεκίνησε το 1956, ως μια συνομοσπονδία εργατικών συνεταιρισμών βιοτεχνίας ειδών θέρμανσης. Σήμερα, περιλαμβάνει 289 επιχειρήσεις από τις οποίες οι 110 είναι συνεταιριστικές και δραστηριοποιείται στους τομείς της βιομηχανίας, της διανομής, στο χρηματοπιστωτικό και στην εκπαίδευση.

Απασχολεί δεκάδες χιλιάδες εργαζομένους που είναι και συνεταιριστικά μέλη του ομίλου και αποτελούν το 1/3 του συνόλου . Αρα ενώ τα 2/3 των εργαζόμενων είναι μισθωτοί , με όλες τις υποχρεώσεις που διέπει η εργατική νομοθεσία, τους καλλιεργείται η ψευδαίσθηση της συνιδιοκτησίας και για τον λόγο αυτό δεν υπάρχει συνδικαλιστική δράση που να «εμποδίζει» τις ενέργειες της εταιρείας.

Για να γίνει κάποιος συνεταιριστικό μέλος στη εταιρεία, θα πρέπει να έχει την έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς επίσης και τα επαγγελματικά προσόντα που απαιτεί η θέση. Εκτός από τα παραπάνω, θα πρέπει να καταβάλει και ένα αρκετά μεγάλο ποσό για την εγγραφή του, που το 2009, έφτανε στις 13.000 ευρώ.

Μέσα σε έξι χρόνια, γίνεται μείωση προσωπικού κατά 20% και 18.656 άτομα χάνουν την δουλειά τους, κάνοντας προφανές, ότι ο όμιλος αναδιοργανώνεται, με αυξομειώσεις του προσωπικού, προκειμένου να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά του. Άρα, λειτουργεί πλέον όπως κάθε επιχείρηση, ιδιαίτερα αυτού του μεγέθους, προστατεύοντας τα προσωπικά συμφέροντα των «διοκτιτών» της.

Αξίζει να αναφέρουμε και την περίπτωση της «Fagor Electodomsticos», που αποτελούσε την ναυαρχίδα του ομίλου «Mondragon». Το Νοέμβριο του 2013, πτωχεύει, και συμπαρασύρει όλο τον κλάδο των κατασκευών καθώς και ην αγορά των ηλεκτρικών ειδών. Ήταν η μεγαλύτερη εταιρεία ηλεκτρικών συσκευών στην Ισπανία και 5η στην Ευρώπη. Η πτώχευση μιας εταιρείας σημαίνει ότι δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς, άρα δεν εξασφαλίζεται το επιχειρηματικό της μέλλον. Δεν μπορεί να προσαρμοστεί στις αλλαγές της παγκόσμιας αγοράς και να ανταγωνιστεί με νέες επιχειρησιακές στρατηγικές. Άρα, αποδεικνύεται ότι, λειτουργούσε σαν κάθε επιχείρηση, που κυνηγά το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος και όχι ως ένα μοντέλο κοινωνικής επιχείρησης. Η Mondragon, ως ένωση αυτοδιαχειριζόμενων συνεταιρισμών θα έπρεπε να την είχε προστατέψει διότι αποτελούσε, συνεταιριστικό μέλος της. Ωστόσο, δεν λειτούργησε η αλληλεγγύη, που προάγει η λεγόμενη «κοινωνική οικονομία».

Το συμπέρασμα που μπορεί να βγει από τα παραπάνω, είναι ότι οποιαδήποτε επιχείρηση, με όποια μορφή και αν έχει, αφού λειτουργεί μέσα στο πλαίσιο των νόμων που διέπουν την αγορά, θα υποταχθεί, στις νομοτέλειές της.

Έτσι, θα έχουμε εκμετάλλευση των εργατικών δυνάμεων των εργαζομένων, παραγωγή αξίας και υπεραξίας, που ίσως να εκμεταλλεύονται οι φερόμενοι ως πρωταρχικά μέλη. Βέβαια, είναι πολύ δύσκολο να φτάσουν συνεταιριστικές επιχειρήσεις το μέγεθος της mondragon, τόσο σε χώρες που μετέχουν στην ΕΕ και την Ευρωζώνη, πολύ περισσότερο βέβαια στην Ελλάδα, που το μέγεθος της οικονομίας μας είναι κατά πολύ μικρότερο από αυτό της Ισπανίας.

Μέσω της αυτοδιαχείρισης χρεοκοπημένων επιχειρήσεων, ή την ιδιαιτερότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων ότι σε κάποιο βαθμό, οι εργαζόμενοι είναι ταυτόχρονα και εργοδότες του εαυτού τους, οι εργαζόμενοι σε αυτές, γίνονται πιο επιρρεπείς σε υποχωρήσεις αναφορικά με τους όρους της δουλειάς και της αμοιβής. Η αναγκαιότητα να είναι ανταγωνιστική και κερδοφόρα είναι υπαρκτή.

Η «μοίρα» όλων αυτών των εταιρειών, κατά την γνώμη μας, θα είναι ίδια με όλων των επιχειρήσεων που δρουν ανταγωνιστικά, και προσπαθούν για την επιβίωσή τους μέσα σε μια ιδιαίτερα ασταθή στις μέρες μας οικονομία.

2.9 Οιονεί αγορές

Μετά την μεταπολεμική περίοδο, οι έννοιες και οι ρόλοι για την δημόσια πολιτική τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο ήταν ξεκάθαρα. Τα δύο κυρίαρχα οργανωσιακά μοντέλα, που καταναίμανε τους πόρους ήταν το κράτος και η αγορά , ενώ τα μοντέλα που αντίστοιχα χρησιμοποιούσαν , ήταν το «κοινωνικό κράτος» και η «κεϋνσιανή οικονομική πολιτική».

Το 1979 ξεπηδά ένα νέο μοντέλο επιλογής και ανταγωνισμού στην δημόσια πολιτική, με κύριο συστατικό ένα νέο στοιχείο , το στοιχείο της συναίνεσης «consensus». Είναι το παράδειγμα των «οιονεί αγορών» (quasi markets) και ιδιαίτερα , έρχεται να τερματίσει την μεταπολεμική συναίνεση στη Βρετανία .

Βασικοί θεσμοί του κοινωνικού κράτους, όπως το ΕΣΥ και η δημόσια εκπαίδευση , ήταν μέσα στα σχέδια των ιδιωτικοποιήσεων, που όμως απέτυχαν παταγωδώς . Έτσι, η αντοχή που επέδειξαν οι θεσμοί του κοινωνικού κράτους , απέναντι στις πιέσεις που δεχόντουσαν καθημερινά από τις εκάστοτε κυβερνήσεις , είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία αυτής της νέας μορφής ανταγωνιστικότητας , την εισαγωγή των συνθηκών για την «οιονεί αγορά» . Το νέο αυτό μοντέλο , απ αρχής της εμφάνισής του , κάνει εμφανές , μέσω της φιλοσοφίας του και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του , ότι διαφέρει καθολικά από τις συνθήκες μιας ανταγωνιστικής ελεύθερης αγοράς. Οι δωρεάν παρεχόμενες υπηρεσίες για όλους, η δημόσια χρηματοδότηση στους παρόχους των υπηρεσιών , η πρόνοια και η κοινωνική δικαιοσύνη , με μοναδικά κίνητρα το ήθος και τον αλτρουισμό , είναι τα βασικά συστατικά του , που έπρεπε να είχαν δείξει οι θεσμοί του κοινωνικού κράτους.

Ως κίνητρα , έχει την αποθάρρυνση των εγωιστικών καιροσκοπών , και την κατάργηση των κρατικών μονοπωλίων , στους χώρους ιδιαίτερα της υγείας και της εκπαίδευσης, με την εισαγωγή νέων συνθηκών ανταγωνισμού , και για τους χρήστες των δημοσίων υπηρεσιών αλλά και για τους νέους αυτούς παρόχους, που μπορεί να είναι είτε φορείς του ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα, ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις , ή συμπράξεις μεταξύ τους.

Συγκρινόμενο με τα «κλασικά» μοντέλα, αγορών ως προς την παροχή δημοσίων υπηρεσιών , το παράδειγμα των «οιονεί αγορών» , υπερτερεί σημαντικά ως προς τα κριτήρια και τους στόχους του στη δημόσια πολιτική , όσο και στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των παροχών του. Τα κίνητρά του είναι σημαντικά και υπαρκτά , και καλύπτουν για τους χρήστες , δημόσιες αδυναμίες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

2.10 Διάφορες κριτικές για τις οιονεί αγορές

Έχει δεχθεί πολλές κριτικές , τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Οι απόψεις συμπυκνώνονται υπέρ της καθαρής και πλήρους ιδιωτικοποίησης στην παροχή των δημοσίων υπηρεσιών. Άλλου είδους κριτική ,είναι αυτή που

επικεντρώνεται στον κίνδυνο της υπονόμησης του ήθους των δημοσίων λειτουργιών από την εισαγωγή συνθηκών παράδοξου ανταγωνισμού, στη μη επαρκή πληροφόρηση και γνώση από την πλευρά των χρηστών για τις λειτουργίες αυτών των θεσμών , καθώς επίσης στα προβλήματα που εντοπίζονται στην επιλογή των «πελατών» από τους παρόχους . Διάφορες κριτικές επίσης έχουν δεχθεί για τα κίνητρα που οδηγούν την ίδρυσή τους και την λειτουργία τους , καθώς επίσης για την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών τους.

Ωστόσο, δεν είναι εμφανές, με ποιο τρόπο θα εξασφαλισθεί επαρκή ποιότητα σε κρίσιμους τομείς, όπως είναι η υγεία ή η εκπαίδευση , ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, με δεδομένο τις αδυναμίες που έχουν τα κλασικά μοντέλα της δημόσιας πολιτικής. Βέβαια, υπάρχουν επιτυχημένα παραδείγματα οργανωμένης πληροφόρησης , τα οποία μπορούν να ανταγωνιστούν ικανοποιητικά διάφορους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης , για την παρεχόμενη ποιότητα των υπηρεσιών τους. Πείθουν ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν τοπικά προβλήματα, αντιμετωπίζοντας ικανοποιητικά , την κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα . (equality)

Η ελεύθερη πρόσβαση όλων , ανεξαρτήτου κοινωνικής τάξης στις παρεχόμενες υπηρεσίες, εξαλείφει τις ανισότητες , που οι πολιτικές αναδιανομές, δεν μπορούν να καλύψουν , παρέχοντας το δικαίωμα επιλογής σε όλους και όχι μόνο σε αυτούς που ανήκουν στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις . Άρα , λειτουργεί ως μοχλός , που αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες , παρέχοντας την ισότητα και την κοινωνική συνοχή. Εκεί που μοντέλα της δημόσιας πολιτικής αποτυγχάνουν ή υστερούν , μέσω του διαχωρισμού , της απομόνωσης και υποβάθμισης των μονάδων , τα νέα αυτά μοντέλα δημόσιας πολιτικής , με ενεργοποίηση διάφορων μηχανισμών , βρίσκουν και εφαρμόζουν εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων .

Με όλα τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, το παράδειγμα των «οιονεί αγορών» , μπορεί να αποτελέσει τον τρίτο κρίσιμο πυλώνα , για την άσκηση δημόσιας πολιτικής , και ιδιαίτερα στους τομείς των δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών , δίνοντας την ευκαιρία σε άτομα , να διεκδικούν ένα καλύτερο μέλλον , προτάσσοντας την εργατικότητά τους, το νου τους και την ενεργητική τους δράση και ικανότητα , αποβάλλοντας εθιστικές συνήθειες και αποκόπτοντάς τους από την ανεργία και τη φτώχεια και παράλληλα βγάζοντάς τους από την περιθωριοποίηση , και δίνοντάς τα εφόδια για την επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Κοινωνική επιχείρηση

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις , η κοινωνική οικονομία και η κοινωνική επιχειρηματικότητα εν γένει, αποτελούσαν εδώ και αιώνες μια πολύ επιτυχημένη πρακτική . Στην Ελλάδα ειδικά , ήταν αυτές που με την ύπαρξή τους , δημιούργησαν ανθηρές τοπικές οικονομίες και ισχυρές συντεχνίες. Ήταν αυτές που έβγαλαν ολόκληρες περιοχές, χωριά και πόλεις από την αφάνεια και την φτώχεια. Περισσότερο γνωστή η «Κοινή Συντροφία και Αδελφότητα των Αμπελακίων» στα Αμπελάκια της Θεσσαλίας , για την καλλιέργεια κι εμπορία βαμβακιού , που ιδρύθηκε στα τέλη του 16^{ου} αιώνα, αλλά και πολλές άλλες , όπως : ο συνεταιρισμός της Χίου για την παραγωγή μεταξιού και την κατασκευή μεταξωτών υφασμάτων , ο συνεταιρισμός στα Μαδεμοχώρια της Χαλκιδικής , για ην εκμετάλλευση των μεταλλείων της περιοχής , οι ναυτικοί συνεταιρισμοί της Ύδρας, των Σπετσών και των Ψαρών, οι συνεταιρισμοί των κοινοτήτων του Πηλίου, οι συνεταιρισμοί των χτιστάδων από τα μαστοροχώρια της περιοχής της Κόνιτσας, και πολλοί άλλοι.

Σε ένα κόσμο που διαρκώς μεταβάλλεται και αλλάζει ,οι δομές της κοινωνίας χαλαρώνουν και χάνονται , οι οικονομικές συνθήκες είναι ασταθείς, και οι ηθικές αξίες είναι ανύπαρκτες πλέον, έτσι και οι παλαιές κοινωνικές οικονομικές και επιχειρηματικές μορφές , μέσα στη δύνη των αγορών, δίνουν την θέση τους σε νέες , που με την σειρά τους και αυτές έχουν ημερομηνία λήξης.

Μέσα σε όλο αυτό τον Κυκεώνα , ένα μόνο πράγμα έχει αποδειχθεί ως σταθερό όπλο για τον άνθρωπο, μέσα στην αστάθεια και την αβεβαιότητα και αυτό είναι η συνεργασία και η αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών , μια συνεργασία που ονομάστηκε συνεταιρισμός και πιο σύγχρονα κοινωνικός συνεταιρισμός.

Ο κοινωνικός ιστός της χώρας μας , έχει σπάσει από την οικονομική και κοινωνική κρίση και μοιάζει σαν ένας ανεμοστρόβιλος να παρέσυρε τα πάντα στο διάβα του , αφήνοντας πίσω του ανθρώπους ανίκανους να αντιδράσουν . Όμως , δεν είναι η πρώτη και σίγουρα ούτε η τελευταία λάιλαπα που αντιμετωπίζουμε. Το παρελθόν μας έχει διδάξει , ότι ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης αυτών των κρίσεων, είναι η κοινωνική εσωστρέφεια ή εξωστρέφεια. Η διαρκής όμως αλλαγή του κοινωνικού και οικονομικού γίνεσθαι , μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με εξωστρέφεια.

Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί, είναι μια μορφή επιχειρηματικότητας φιλική προς την κοινωνία και επίσης ανθεκτική μέσα στο χρόνο και μπορεί να χαρακτηριστεί «*Παντός Καιρού*» αφού ειδικά στον ελληνικό χώρο, η ιστορία τους χάνεται μέσα στα βάθη των σκοτεινών χρόνων της ιστορίας μας, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και του Οθωμανικού ζυγού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα όπως προείπαμε, αποτελεί ο πρώτος ελληνικός κοινωνικός συνεταιρισμός και μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για όλους εμάς σήμερα. Τα Αμπελάκια ήταν ένας σκοτεινός και απομονωμένος λόφος

και στερούνταν πλευστούς ποταμούς και εμπορικούς δρόμους όπου οι κάτοικοι του προσπαθούσαν να επιβιώσουν από την κτηνοτροφία, την οινοπαραγωγή μέσα σε ένα περιβάλλον αναρχίας και σκλαβιάς. Όμως οι Αμπελακιώτες, κατάφεραν να ξεφύγουν από την μιζέρια, στην οποία τους είχαν ρίξει οι ιστορικές συγκυρίες. Πως το κατάφεραν αυτό; Σίγουρα όχι με την εσωστρέφεια και κατάθλιψη. Νίκησαν το τέρας της μιζέριας και της τότε κρίσης με τη δύναμη της συνεργασίας.

Βλέποντας ότι η παραγωγή οίνου καθώς και η εκτροφή των ζώων, έπαψε να είναι η κύρια πηγή των εισοδημάτων τους, πριν έρθει η παρακμή και βυθιστούν στην εξαφάνιση, την παρανομία ή την μετανάστευση, αποφάσισαν να δημιουργήσουν κάποιες ομάδες «συντροφίες» παραγωγής κόκκινων νημάτων, χρησιμοποιώντας την τεχνογνωσία που είχαν αποκομίσει, εργαζόμενοι σε άλλες βιομηχανικές περιοχές της τότε εποχής. Έτσι ιδρύθηκαν αρχικά πέντε συντροφίες, οι οποίες αργότερα, το 1778, λόγω της αυξημένης ζήτησης και του ανταγωνισμού, ενώθηκαν σε μια συντροφιά, η οποία ονομάστηκε «Κοινή Συντροφιά και Αδελφότης των Αμπελακίων». Όλοι οι Αμπελακιώτες, ήταν μέτοχοι σε αυτή την καινοτόμο για την εποχή συνεταιριστική επιχείρηση. Οι κεφαλαιούχοι, συμμετείχαν με τα χρήματά τους, οι τεχνίτες και οι εργάτες με την εργασία τους, οι γαιοκτήμονες με την γη τους, και έτσι όλοι μοιράζονταν δίκαια τα κέρδη, ανάλογα με την συνεισφορά του καθενός.

Τέτοιου τύπου συνεταιριστικές συντροφίες, αλλά σε μικρότερο βαθμό, συναντάμε και στην Υδρα, στα Ψαρρά, τις Σπέτσες, τον Τύρναβο και αλλού.

Όμως, η μεγάλη συντροφιά των Αμπελακίων, αποτέλεσε το πρότυπο όλων των υπολοίπων κοινωνικών συνεταιρισμών σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία, που μέσα από αυτή τη δράση, ταυτίστηκαν σχεδόν πλήρως, τα συμφέροντα των εργαζομένων και του κεφαλαίου.

Ο Γάλλος Μπουλανζέ¹⁰ ζώντας στην χώρα μας πάνω από μια εικοσαετία, αναφερόμενος στους συνεταιρισμούς της τονίζει ότι το «συνεταιρίζεσθαι» είναι έμφυτο στην Ελλάδα και πράγματι δεν έπεσε πολύ έξω, γιατί στην Ελληνική Ψυχή, επικρατούν ήδη από την φιλοσοφική της αρχαιότητα οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της δίκαιης κατανομής του πλούτου.

Οι κάθε είδους συνεταιρισμοί ήταν η απάντηση στην πείνα και την κακουχία που δοκίμαζε το 1840 την Ευρώπη, θέτοντας έτσι τις βάσεις για τις συνεταιριστικές τράπεζες, που εξαπλώθηκαν σε όλη την Ευρώπη, και αποτέλεσαν τον προπομπό των χρηματοπιστωτικών ενώσεων και του συνεταιριστικού πιστωτικού συστήματος αγροκτημάτων της Βορείου Αμερικής.

Στην Δανία, καθώς και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, σχολεία εκπαιδεύαν ενήλικες μετατρέποντάς τους σε δραστήριους πολίτες, εκπαιδεύοντάς τους πώς να ιδρύσουν και να οργανώσουν και να διατηρήσουν κτηνοτροφικούς ή γεωργικούς συνεταιρισμούς.

¹⁰ Μπουλανζέ, Ζορζ Ερνέστ Ζαν Μαρί (George Ernest Jean Marie Boulanger, Πεν 1837 – Βρυξέλλες 1891)

Το δίκτυο Ashoka, είναι ένα από τα νεότερα φωτεινά παραδείγματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Το παγκόσμιο δίκτυο Ashoka ,έχει ως στόχο να φέρει σε επαφή μεγάλα σχήματα επιχειρήσεων με μικρούς επιχειρηματίες, ώστε να αναπτύξει κοινωνικές πολιτικές για το 16% του πληθυσμού της Ευρώπης που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Ιδρυτής του Ashoka είναι ο Αμερικανός Bill Drayton, ο οποίος το ίδρυσε πριν από 30 χρόνια στην Ινδία και έκτοτε εξαπλώθηκε σε 86 χώρες. Κάθε χρόνο 160 νέοι επιχειρηματίες προστίθενται στο δίκτυο, το οποίο σήμερα αριθμεί 3.000 μέλη. Το δίκτυο, από το 1981 και μετά, επιλέγει τους πιο καινοτόμους επιχειρηματίες ανά τον κόσμο. Αυτοί, με την κατάλληλη νοοτροπία και θέληση, μετατρέπουν τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα σε ευκαιρίες, στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της καινοτομίας ή της απασχόλησης. Αυτή η πρωτότυπη διαδικασία ενδιαφέρει σήμερα τα μεγάλα group επιχειρήσεων, όπως οι Axa, KPMG, EADS, Vinci, Veolia, Air France, Danone, Schneider Electric, τα οποία εμπλέκονται σε προγράμματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Στις δύσκολες λοιπόν οικονομικές εποχές , η Κοινωνική Οικονομία , είναι μια διαχρονική απάντηση του ανθρώπου, είναι το όνομα της ομοθυμίας και της ομοψυχίας που μπορούμε να της προσάψουμε , είναι η κατοχύρωση του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στην επιβίωση και στην μέριμνα και ανάπτυξη όλων των κοινωνικών ομάδων. Είναι το κλειδί για την έξοδο από κάθε κρίση, γιατί η συνεργασία και η ομαδικότητα καθώς επίσης και η κατάθεση της προσωπικής εμπειρίας και ικανότητας και δεξιότητας του καθενός μας , για ένα κοινό σκοπό , είναι αυτό που θα μας εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον.

Μπορεί επίσης , να συνεισφέρει και οικονομικά , συνεισφέροντας ένα σημαντικό μερίδιο του ΑΕΠ , στην χώρα μας , όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής . Το ποσοστό της δραστηριότητας της κοινωνικής οικονομίας, που είναι μεγαλύτερο του 10% του ΑΕΠ τους στις χώρες της Γαλλία και της Ισπανίας είναι φωτεινό παράδειγμα για εμάς, και όλο τον κόσμο.

Ο κλάδος της κοινωνικής - συνεταιριστικής οικονομίας απασχολεί 11.000.000 εργαζόμενους/ες στην Ευρώπη και αντιπροσωπεύει τον «τρίτο τομέα» της οικονομίας. Στη χώρα μας, έχει μόλις ανοίξει η συζήτηση, τόσο σε πολιτικό όσο και σε νομικό επίπεδο, για το πλαίσιο, εντός του οποίου μπορούν να ανθίσουν οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Η κοινωνική οικονομία, αποτελεί βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης, κοντά στον άνθρωπο, κοντά στις τοπικές κοινωνίες και τις ανάγκες τους. Με εφαρμογή σε πολλούς τομείς της οικονομίας όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ανακύκλωση, η μεταποίηση και ο τραπεζικός κλάδος.

Οι διαστάσεις που έχει πάρει η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι εκπληκτικές , αποτελώντας πλέον μια πραγματικότητα . Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1995 σε 22 χώρες, η κοινωνική οικονομία αποτελεί μία «βιομηχανία» ύψους 1,1 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Γενικά στον τομέα αυτό της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων και των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, απασχολούνται με πλήρη απασχόληση 19 εκατομμύρια άνθρωποι, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό των πολιτών, που

αγγίζει κατά μέσο όρο το 28% προσφέρει μόνιμα ή περιοδικά εθελοντική εργασία. Η συμβολή της κοινωνικής οικονομίας στις οικονομίες των χωρών που έλαβαν μέρος στην έρευνα φθάνει το 4,6% του Α.Ε.Π. με κορωνίδα την Ολλανδία, όπου η κοινωνική οικονομία συμβάλλει στο Α.Ε.Π κατά 15,5%.

Ειδικά όσον αφορά την Ευρώπη υπολογίζεται ότι η Κοινωνική Οικονομία αντιπροσωπεύει το 8% των επιχειρήσεων, απασχολώντας περίπου 9 εκατομμύρια εργαζομένους, αντιπροσωπεύοντας το 7.9% της συνολικής απασχόλησης. Την ίδια στιγμή, στην Ελλάδα και την Πορτογαλία οι κοινωνικές επιχειρήσεις καλύπτουν μόλις το 1% με 2,5% της συνολικής απασχόλησης ενώ αντίθετα σε χώρες, όπως η Δανία, η Γαλλία κι η Ολλανδία το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 12,5% , 14,3% και 15%. Στο Βέλγιο, ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας αυξήθηκε κατά 8,5 % σε αντίθεση με 1,5 της οικονομίας γενικά. Στην Ισπανία εν καιρώ κρίσης, δημιουργήθηκαν εννέα χιλιάδες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας και 170 χιλιάδες θέσεις απασχόλησης. Μέσα στην κρίση, η συνεταιριστική οικονομία ανθίζει.

Το έτος που πέρασε (2015) ήταν ένα σημαντικό έτος για την αλληλέγγυα κοινωνική οικονομία για την Ευρώπη. Η ανανεωμένη διακομματική ομάδα των επτά ευρωβουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενέκρινε τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, στέλνοντας έτσι το μήνυμα στα κράτη μέλη, να την συμπεριλάβουν στη χάραξη εθνικών προγραμμάτων αλλά και σε επίπεδο κατάρτισης και μαθητείας.

Η συμμετοχική οικονομία, μπορεί να αποτελέσει μια μορφή δημοκρατικής διακυβέρνησης, ώστε να μεταφερθεί η εξουσία από τους λίγους στους πολλούς, όπως τόνισε ο πρόεδρος της ένωσης συνεταιρισμών Cooperatives Europe, (συνεταιρισμοί της Ευρώπης) Κλάους Νιντερλάντερ. Μπορεί επίσης να χτυπήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό, προωθώντας την απασχόληση για άτομα που δυσκολεύονται να βρουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ενώ μπορεί να εκτινάξει την καινοτομία, όπως τόνισε ο Σαλβατόρε Βέτρο από το Ευρωπαϊκό δίκτυο για επιχειρήσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης¹¹ Ensie.

Ο φόβος για χρησιμοποίηση της κοινωνικής οικονομίας ως υπο-οικονομία από όπου θα μπορούσε κάποιος να αντλήσει φτηνή εργασία , υπάρχει έκδηλος προς το παρόν, και αυτό συμβαίνει διότι δεν υπάρχει καμία νομική προστασία , αφού δεν υπάρχει ούτε ευρωπαϊκός ορισμός για την κοινωνική οικονομία. Ωστόσο , έχει μπορέσει να οριοθετήσει τον χώρο της μέσα στην οικονομική αγορά, χωρίς να έχει φτάσει σε επιθυμητά επίπεδα η θεσμική και νομική της αναγνώριση.

Από το 1994¹² , ήδη , διαφαίνεται ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει , στην προώθηση της βελτίωσης της ποιότητας της ζωής των πολιτών.

¹¹ ENSIE, *European Network of Social Integration Enterprises* (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κοινωνικής Ένταξης Επιχειρήσεων), ενώνει τα εθνικά και περιφερειακά δίκτυα της εργασίας Κοινωνικής Ένταξης Επιχειρήσεων

¹² στο 10ο κεφάλαιο της Λευκής Βίβλου που έχει συντάξει η Ε.Ε. για την «Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση»

Σήμερα βέβαια, τα μεγέθη του ρόλου που καταλαμβάνει στη κοινωνική ζωή , παρ'ότι δεν υπάρχει ανάλογη έρευνα που να το τεκμηριώνει, καθώς επίσης και τα πεδία δραστηριότητας που αναπτύσσεται , που αφορούν κυρίως τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, την έρευνα, την υγεία, την κοινωνική φροντίδα, το περιβάλλον , την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την φιλανθρωπία, την διεθνή ανθρωπιστική και αναπτυξιακή βοήθεια ,κ.λ.π. , εκτιμώνται πολύ μεγαλύτερα.

Όπως προαναφέραμε , δεν υπάρχουν νομοθετικά πλαίσια που να καλύπτουν τη λειτουργία και τις δράσεις των επιχειρήσεων αυτών. Υπάρχουν όμως νομοθετικές ρυθμίσεις, που διευκολύνουν την λειτουργία τους. Έτσι, στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι επιχειρήσεις της Κοινωνικής και αλληλέγγυας Οικονομίας, λειτουργούν , υπό διάφορες νομικές μορφές (*συνεταιρισμοί, ταμεία αλληλασφάλισης, ενώσεις προσώπων και ιδρύματα*). Σε άλλα κράτη μέλη, βασικός παράγοντας για την λειτουργία τους , είναι οι αξίες που αναφέρονται στο καταστατικό της εκάστοτε επιχείρησης.

Οι διάφορες τοπικές παραδόσεις και οι διάφοροι τοπικοί ορισμοί , της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, κάνουν πιο δύσκολο το δόσιμο ενός πανευρωπαϊκού ορισμού στις ιδιότητες που χαρακτηρίζουν την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία στα κράτη – μέλη. Η πορεία προς ένα πανευρωπαϊκό πλαίσιο τέτοιου είδους κοινωνικών επιχειρήσεων γίνεται με πολύ αργούς ρυθμούς , και ένας από τους λόγους, είναι και ο παραπάνω .

Στην συνέχεια της εργασίας μας θα διαπιστώσουμε ότι μέσα στο πρόσωπο των κοινωνικών επιχειρήσεων , συγκαλύπτονται και κρύπτονται εντέχνως και διάφορες Μη κερδοσκοπικές Οργανώσεις , που μόνο αντίθετα με το κύριο χαρακτηριστικό των προαναφερθέντων , ο μοναδικός τους σκοπός και επιδίωξη είναι το κέρδος και μάλιστα το κέρδος πέρα από κάθε ηθική δέσμευση και φραγμό.

3.2 Η ανάδειξη της Κοινωνικής Επιχείρησης

Η Κοινωνική Επιχείρηση, αναδείχθηκε σε ορισμένες περιπτώσεις παράλληλα και σε άλλες εντός του πλαισίου των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας . Είναι ένα νέο και πολύ σημαντικό φαινόμενο , όχι μόνο για την Ευρώπη , αλλά και σε άλλες ηπείρους , όπως Ασία και Βόρεια Αμερική. Είναι ένας διαφορετικός τρόπος για το επιχειρείν ο οποίος προκύπτει , όταν οι επιχειρήσεις , δημιουργούνται ειδικά για την επιδίωξη κοινωνικών σκοπών. Είναι ένας φορέας της κοινωνικής οικονομίας , του οποίου πρωταρχικός στόχος είναι η ύπαρξη θετικού κοινωνικού αντίκτυπου και όχι η δημιουργία κερδών για τους ιδιοκτήτες και εταίρους.

Δραστηριοποιείται στην αγορά όπως και όλες οι άλλες επιχειρήσεις , παρέχοντας αγαθά και υπηρεσίες με καινοτόμο και επιχειρηματικό τρόπο , χρησιμοποιώντας τα κέρδη της για κοινωνικούς σκοπούς. Υπόκειται σε διαφανή και υπεύθυνη διαχείριση , ενθαρρύνοντας την συμμετοχή των εργαζομένων , που επηρεάζονται από τις δραστηριότητές της.

Η **έννοια** της κοινωνικής επιχείρησης, αλληλοεπικαλύπτεται με τους παραδοσιακούς οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας .Μια οικονομική οντότητα που θα λειτουργεί σαν κοινωνική επιχείρηση , μπορεί να καταχωρηθεί σαν ένωση , συνεταιρισμός , φιλανθρωπικό ίδρυμα, κ.λ.π. και ως νομική μορφή , να λάβει αυτή της ιδιωτικής επιχείρησης ή του Δημοσίου ,ή ΙΚΕ, ή μία από τις ειδικές μορφές που δημιουργήθηκαν τα τελευταία έτη. Η διάκρισή τους από τις παραδοσιακές ενώσεις ή τα φιλανθρωπικά ιδρύματα , είναι ότι σε αντίθεση με τις προαναφερθείσες, που εξαρτώνται από δωρεές και επιχορηγήσεις, αυτές , το σημαντικότερο ποσοστό του εισοδήματός τους , το κερδίζουν , μέσω εμπορικών συναλλαγών. Για να χρησιμοποιεί την ιδιότητα της κοινωνικής επιχείρησης, έχει τεθεί ως ορόσημο, τα κέρδη της , να αποτελούν τουλάχιστον το 50% του κύκλου εργασιών της, εκτός από το γεγονός ,ότι ο πρωταρχικός σκοπός τους είναι η κάλυψη κοινωνικών αναγκών γενικού συμφέροντος.

Ο κοινωνικός επιχειρηματίας, ή μια ιδρυτική ομάδα πολιτών, που μοιράζονται ένα συγκεκριμένο και καθορισμένο κοινωνικό σκοπό , μπορούν να δημιουργήσουν αυτό το νέας μορφής οργανισμό .

Διοικείται με επιχειρηματικό τρόπο, ενώ φροντίζει ακατάπαυστα για την διατήρηση της ισορροπίας , ανάμεσα στην κοινωνική και οικονομική διάσταση. Η καινοτομία τους , έγκειται στην ικανότητά τους να συνδυάζουν τους επιχειρηματικούς και εμπορικούς κανόνες ,με μια διάσταση στην παροχή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος , με την επίλυση διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων . Αυτό , τις κάνει να δραστηριοποιούνται σε ένα χώρο , που μέχρι πρόσφατα , θεωρείτο σαν αποκλειστικό πεδίο του δημοσίου τομέα.

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις συνεργάζονται με τις φτωχές ή τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μόνο , αλλά παρέχουν και άλλες ποικίλες υπηρεσίες γενικού συμφέροντος , που προσανατολίζονται στο περιβάλλον , την ενέργεια, την παιδική μέριμνα και την εκπαίδευση.

Ο **περιορισμός** στην διανομή των κερδών της και στοιχείων ενεργητικού, καθιερώνεται μέσω του καταστατικού της εταιρείας, ή σε μερικές περιπτώσεις , επιτάσσεται από τον νομοθέτη. Αυτό , στοχεύει στην διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων των κοινωνικών επιχειρήσεων , και στην παραμονή τους στον οργανισμό , απ όπου , θα συνεχίσουν να διατίθενται για το σκοπό γενικού ενδιαφέροντος που επιδιώκει ο οργανισμός . Ιδιαίτερα δε, σε περίπτωση διάλυσης της επιχείρησης , υπάρχει κανόνας, που μεταβιβάζει τα περιουσιακά στοιχεία της , σε άλλη κοινωνική επιχείρηση , ώστε να εξακολουθούν να υπηρετούν σκοπούς σχετικούς με την πρόνοια και την ανάπτυξη.

Ένα άλλο **χαρακτηριστικό γνώρισμα** της έννοιας που δίνει η Ευρώπη στην κοινωνική επιχείρηση, είναι ότι έχουν θεσπιστεί θεσμικές ρυθμίσεις , που αποβλέπουν στην επιδίωξη κοινωνικών σκοπών με διαρκή και σταθερό τρόπο. Αυτές οι ρυθμίσεις , είναι ευθυγραμμισμένες με την ευρωπαϊκή παράδοση κοινωνικής οικονομίας, και χαρακτηρίζονται από ισχυρή συλλογική και συμμετοχική διάσταση, και δεσμούς με διάφορες οργανώσεις και πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών .

Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις , περικλείουν ένα συνδυασμό διαφορετικών τύπων στις δομές λήψεως αποφάσεων , και προάγουν την συμμετοχή ενός μεγάλου φάσματος ενδιαφερομένων μελών , που δραστηριοποιούνται ως εργαζόμενοι , ή χρήστες , ή εθελοντές .

Αυτό το **ιδιαίτερο χαρακτηριστικό** τους , παρ' όλο ότι σχεδιάστηκε για να προωθήσει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων πολιτών, δεν αναιρεί το ενδεχόμενο , της ανάδειξης ενός χαρισματικού ηγέτη, που θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη ίδρυση την ανάπτυξη και εν γένει στην πορεία της επιχείρησης. Αυτό βέβαια, δεν αποκλείει την ανάληψη πρωτοβουλιών από τα εμπλεκόμενα μέλη της επιχείρησης, που η ποικιλομορφία της ομάδας που την απαρτίζουν εξασφαλίζει, αρκεί να είναι σύμφωνη με την επιδίωξη του σκοπού του γενικού συμφέροντος που πρεσβεύει .

3.3 Πεδία δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων

Η ποικιλομορφία των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι ανάλογη με την ανάπτυξη των συστημάτων πρόνοιας , της κοινωνίας των πολιτών , των κοινωνικών χρηματοπιστωτικών αγορών και των δημοσιονομικών πολιτικών της κάθε χώρας όπου δραστηριοποιείται.

Αποτέλεσμα των σημαντικών διαφορών μεταξύ των χωρών σε κοινωνικό και επιχειρηματικό πεδίο, στις οποίες δραστηριοποιούνται , είναι , να δημιουργούνται και διαφορές στην λειτουργία τους. Λόγου χάρη , στην Ρουμανία και στην Ουγγαρία , υπάρχει ένα σαφές προβάδισμα των κοινωνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της υγείας της εκπαίδευσης και της κοινωνικής εργασίας, ενώ σε χώρες όπως η Σουηδία , και το Ηνωμένο Βασίλειο, η εικόνα είναι διαφορετική. Στην Ιταλία επίσης, τα πεδία που δραστηριοποιούνται οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι στην ένταξη σε εργασία και στην παροχή υπηρεσιών πρόνοιας. Η υπηρεσία παροχής πρόνοιας , υποστηρίζεται με δημόσια χρηματοδότηση σε μεγάλο βαθμό , ενώ η ένταξη σε εργασία , επιτυγχάνεται με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται στην αγορά. (άρα μέσω εμπορικών καθαρά συναλλαγών) . Οι υπηρεσίες ένταξης σε εργασία , των κοινωνικών επιχειρήσεων, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και καθαρισμούς , κηπουρική, διαχείριση εγκαταστάσεων, παραγωγή επίπλων, ανακαινίσεις , επαναχρησιμοποιήσεις κ.λ.π.

3.4 Χαρτογράφηση των πεδίων δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη¹³ .

Η βάση δεδομένων που έχει συγκροτηθεί στο πλαίσιο του 7^{ου} χρηματοδοτημένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής , για την

¹³ Πηγή : SELUSI , ερευνητικό πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από το 7^ο πρόγραμμα πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής , το οποίο μελετά τις συμπεριφορές στην αγορά και τις αποφάσεις οργανωτικού σχεδιασμού , πάνω από 600 κοινωνικών επιχειρήσεων, σε ολόκληρη την Ευρώπη.

μελέτη των συμπεριφορών στην αγορά για πάνω από 600 κοινωνικές επιχειρήσεις , καθώς επίσης και για τις αποφάσεις τους για οργανωτικό σχεδιασμό , περικλείει τα παρακάτω στοιχεία. Είναι ένα περιεκτικό δείγμα , συγκρίσιμο μεταξύ των χωρών , ικανό στην βοήθεια σχηματισμού μιας εικόνας για πολλούς τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι Ευρωπαϊκές κοινωνικές επιχειρήσεις .

Πεδίο δραστηριότητας κοινωνικών επιχειρήσεων	Ποσοστά %
Κοινωνικές υπηρεσίες	16,70%
Απασχόληση και κατάρτιση	14,88%
Περιβάλλον	14,52%
Εκπαίδευση	14,52%
Οικονομική κοινωνική και κοινοτική ανάπτυξη	14,34%
Πολιτισμός ,τέχνες και ψυχαγωγία	7,08%
Υγεία	6,90%
Στέγαση	2,72%
Επιχειρηματικές ενώσεις	2,00%
Νομικά ,υπεράσπιση και πολιτική	1,63%
Λοιπά	4,72%
	100%

Πηγή: SELUSI όπου συμπεριλαμβάνονται όλα τα δεδομένα από όλες τις χώρες .

Οι πηγές που αντλούν τα κεφάλαια οι κοινωνικές επιχειρήσεις επίσης ποικίλλουν . Σε χώρες όπως Ισπανία , Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο, η σημαντικότερη πηγή κεφαλαίων τους , είναι οι πωλήσεις , και ακολουθούν οι επιχορηγήσεις ή τα κεφάλαια των επενδυτών. Αντίθετα στην Ρουμανία, το σημαντικότερο μέρος , προέρχεται από τις χρηματοδοτήσεις μέσω των επιχορηγήσεων , ακολουθούμενες από τις πωλήσεις και τις δωρεές των ιδιωτών.

Από άποψη μεγέθους , οι κοινωνικές επιχειρήσεις , εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία . Έτσι , μπορεί να μιλάμε για μικρές τοπικές επιχειρήσεις , που να δραστηριοποιούνται μέσω διαδικτύου, ή για ενώσεις δικτύων ή κοινοπραξιών , επιτυγχάνοντας έτσι οικονομίες κλίμακας και αποκτώντας , πρόσβαση σε κεντρικές υπηρεσίες που τους αφορούν .

Με αυτή την στρατηγική , μπορούν να φθάσουν σε πολύ μεγάλες διαστάσεις και να γίνουν μεγάλοι παράγοντες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των κοινοτήτων , των χωρών μέσα στις οποίες δραστηριοποιούνται , ακόμα και παγκοσμίως.

3.5 Κίνητρα και οφέλη για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Το βασικό κίνητρο που ωθεί στην έναρξη οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας ,προέρχεται από μία κοινή αντίληψη των συμμετεχόντων σε αυτή την προσπάθεια:

ότι υπάρχουν ανάγκες, ή κάποια προβλήματα που έχουν εντοπιστεί, και που δεν αντιμετωπίζονται κατάλληλα μέχρι τώρα.

Η οικονομική και πολιτική όψη των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι αχώριστες. Αν μεταφράσουμε σε οικονομικούς όρους την πρόθεση για ίδρυση και τις διαθέσεις μιας κοινωνικής επιχείρησης, θα δούμε ότι, μια από τις κινητήριες δυνάμεις δράσης της είναι η απόκτηση των συλλογικών ωφελειών που αποκομίζουν από τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγουν¹⁴.

Οι αμοιβαίες σχέσεις που αναπτύσσονται στην κοινωνία των πολιτών, είναι άμεσα και στενά συνδεδεμένη με την ανάπτυξη και την κινητοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου, και αυτό βοηθά στη δημιουργία ενός οργανισμού, μιας οργανικής μονάδας που θέλει να προωθήσει και να αναπτύξει ένα συλλογικό εγχείρημα. Αυτό γίνεται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Πρακτικές όπως, συμμετοχή εθελοντών, δωρεές και χορηγήσεις, είναι κάποιες από τις πρακτικές που κινητοποιούν το κοινωνικό κεφάλαιο και οι οποίες μάλιστα διευκολύνονται και από το γεγονός ότι, συμμετέχουν στη ικανοποίηση μιας ανάγκης, που αφορά μια συγκεκριμένη κοινότητα.

Έτσι λοιπόν, δημιουργείται ένα κοινωνικό δίκτυο, του οποίου υποστηρικτές, είναι άτομα που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, αλλά μοιράζονται την ίδια ευαισθησία απέναντι στα προβλήματα που θεωρούν πως δυσχεραίνει την διαβίωση των ίδιων, ή την διαβίωση ορισμένων ομάδων της κοινωνίας, που αναλαμβάνει δράση για την άμεση λύση αυτών των προβλημάτων.

Η διαπροσωπική επαφή, δεν είναι ένα απλό εργαλείο ή μια στρατηγική που χρησιμοποιείται σε αυτή την περίπτωση. Είναι απαραίτητη για την αμοιβαία και αποτελεσματικότερη επικοινωνία αυτής της ομάδας, και τους ενώνει, εντάσσοντάς τους σε ένα σύνολο που μοιράζεται μία κοινή ιδέα και αξία.

Τα άτομα που συμμετέχουν εθελοντικά στις κοινωνικές επιχειρήσεις, επειδή αναπτύσσουν από κοινού, μια δραστηριότητα, φέρονται σαν να έχουν ταυτοποιηθεί ως πολίτες. Αλλωστε, η εθελοντική τους επιλογή προς εργασία, μπορεί να είναι μια ευκαιρία για αυτούς, προς την αγορά εργασίας, καθώς του παρέχεται η ευκαιρία να πιστοποιήσει και να ολοκληρώσει τις θεωρητικές γνώσεις του¹⁵, και αποκτώντας την απαραίτητη προϋπηρεσία στον τομέα που έχει σπουδάσει.

Η καθοδήγησή για την εθελοντική τους συμμετοχή, από ηθικά κίνητρα και αξίες, καθώς και η εξειδικευμένη πρακτική εμπειρίας που αποκομίζουν, οδηγούν στην περαιτέρω ανάπτυξη των ικανότητων τους, και κατά συνέπεια την γρηγορότερη και ευκολότερη είσοδό τους στην αγορά εργασίας.

Το γεγονός ότι, αυτά τα άτομα που δρουν εθελοντικά στις κοινωνικές επιχειρήσεις, έχουν νιώσει εχθρικά και καχύποπτα απέναντι στις ενέργειες των εργοδοτών τους (στον ιδιωτικό τομέα) στο παρελθόν, είναι ένα σημαντικό κίνητρο για την συμμετοχή τους σε μια κοινωνική επιχείρηση, διότι τα κάνει ενεργά μέλη ενός συνόλου, με εκφραστή των ενεργειών τους, τον επιχειρηματία της κοινωνικής επιχείρησης, που δρα ως καταλύτης μέσα σε

¹⁴ Laville & Nyssens, 2001

¹⁵ Mancino & Thomas, 2005

ένα σύνολο ατόμων, αναλαμβάνοντας το ρίσκο της οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης.

Τέλος, η δημιουργία οικονομιών κλίμακας μέσω της δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους που τα ενδιαφερόμενα άτομα αναλαμβάνουν συλλογική δράση, για την δημιουργία αυτής της δραστηριότητας αυτής της μορφής.

3.6 Ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης

Η **απόσυρση** του δημόσιου τομέα από την παροχή πολλών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος, η αυξημένη πρόσβαση στην πληροφόρηση χάριν των αλλαγών της τεχνολογίας, με συνδυασμό την ανάδειξη καινούργιων και διαφοροποιημένων αναγκών της κοινωνίας, συνετέλεσαν στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης όλων, για τα κοινωνικά προβλήματα. Έτσι, όλο και περισσότεροι ιδιώτες ή οργανωμένες ομάδες ευαισθητοποιούνται, σε διάφορες επιχειρηματικές πρακτικές, που συνήθως αποδίδονται με τον όρο εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Ο **αντίκτυπος** των ατομικών ενεργειών στην οικονομία και την κοινωνία, ευαισθητοποιεί τους Ευρωπαίους, προσδίδοντας μια διαφορετική διασύνδεση μεταξύ της συμπεριφοράς των καταναλωτών και των κοινωνικών συνεπειών από τις πράξεις τους. Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών, **ενισχύεται η υπεύθυνη κατανάλωση**, λαμβάνεται υπόψη για ένα αγαθό όχι μόνο η τιμή και η ποιότητα, αλλά και οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τρόπου παραγωγής του ή της κατανάλωσής του. Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές, προτιμούν τα προϊόντα που πληρούν κάποια ηθικά πρότυπα, και έχουν προδιαγραφές που έχουν κάποιο θετικό αντίκτυπο στην τοπική ανάπτυξη. (τοπικά προϊόντα ή υπηρεσίες κ.λ.π.)

Επιπλέον, οι πολίτες **οργανώνονται** σε ομάδες και κινήματα υπεράσπισης και ευαισθητοποίησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό, οδηγεί τις επιχειρήσεις, καθώς και τα κράτη, να ρυθμίζουν και να υιοθετούν διάφορες πρακτικές, ώστε να γίνεται δικαιότερη κατανομή πόρων μεταξύ των καταναλωτών και των παραγωγών.

Τα **κίνητρα** των ατόμων που επιλέγουν να εργαστούν για κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι καθαρά αλτρουιστικά, και αυτό επιβεβαιώνεται από όλο και περισσότερες έρευνες, που δείχνουν ότι οι εργαζόμενοι, έχουν επιλέξει να δραστηριοποιηθούν σε οργανισμούς κοινωνικής οικονομίας, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και κοινωνικές επιχειρήσεις. Το σημαντικό δε είναι, ότι σε σύγκριση με τους εργαζόμενους σε κερδοσκοπικές εταιρείες ή στο δημόσιο, εμφανίζουν μεγαλύτερη ικανοποίηση για την εργασία τους, παρότι οι αποδοχές τους είναι κατά μέσο όρο χαμηλότερες.

Ιδιαίτερα οι νέοι, οι οποίοι παρουσιάζονται πιο ευαισθητοποιημένοι, απέναντι σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, είναι πιο πρόθυμοι, και ενεργούν πιο υπεύθυνα, συμμετέχοντας σε δραστηριότητες που προσανατολίζονται στην κοινότητα. (εθελοντισμός).

Πρόσφατη έρευνα στην Ιταλία , που πραγματοποιήθηκε σε πάνω από 4.000 εργαζόμενους σε κοινωνικές επιχειρήσεις, μας δείχνει ότι επιδρούν πολλοί παράγοντες στην επιλογή τους αυτή. Εκτός από τα αλτρουιστικά τους κίνητρα, (εργάζονται κάπου που προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο) , έχουν και ορισμένα εξωτερικά κίνητρα , όπως εργασιακή σταθερότητα. Το να εργάζονται ανάμεσα σε συναδέλφους που έχουν τις ίδιες με αυτούς αξίες και ιδανικά , το θεωρούν ιδανικότερο και το κατατάσσουν σε υψηλότερα επίπεδα από το ύψος των αποδοχών τους, που βρίσκεται μόλις στο μέσον της κατάταξης των κινήτρων τους.

	Μέσος Όρος (1-12)	Ποσοστό βαθμολογιών από το 10-12
Αλτρουιστικά κίνητρα		
Βοήθεια σε μειονεκτούντα άτομα	9,48	62,3
Συσχέτιση με την εργασία	9,50	61,3
Συσχέτιση με άτομα εκτός εργασίας	8,73	52,0
Εσωτερικά κίνητρα		
Αυτονομία , ποικιλία και δημιουργικότητα της εργασίας	8,48	45,6
Εργασία συναφής με την ατομική κατάρτιση	7,06	33,0
Κοινωνική ορατότητα της εργασίας	7,20	32,5
Χώρος εργασίας	7,44	38,4
Ύπαρξη κοινών ιδανικών και αξιών	8,77	52,2
Εξωτερικά κίνητρα		
Ευέλικτο ωράριο εργασίας	8,00	37,4
Αποδοχές και οικονομικά κίνητρα	8,63	49,2
Αυτοπραγμάτωση και προοπτικές σταδιοδρομίας	8,38	44,8
Εργασιακή σταθερότητα	9,52	61,9

Πηγή: Depedri S. Tortia E. C. Carpita M. (2012) , Feeling satisfied by feeling motivated at work: Empirical evidence in the Italian social sector στο J. Heiskanen , H. Henry, P. Hytinkoski, T. Koppa . New opportunities for cooperatives , new opportunities for people, University of Helsinki , Mikkeli, σελ. 136 -153.

Η παραπάνω ανάλυση , δείχνει ότι , τα αλτρουιστικά ή άλλα σχετικά κίνητρα καθώς και η μέριμνα για τον συνάνθρωπο, είναι καθοριστικά για την υποκίνηση κάποιου , ο οποίος θέλει να εργαστεί σε κοινωνικές επιχειρήσεις. Επιλέγουν ένα καλό εργασιακό περιβάλλον , όπου θα πλαισιώνονται από άτομα , που μαζί τους θα δημιουργούν στόχους με υψηλές ηθικές αξίες . Δεν ελκύνονται ιδιαίτερα από τις αποδοχές , αλλά από την εργασιακή σταθερότητα και αυτοπραγμάτωση.

Η **δέσμευση και το δέσιμο** του εργαζόμενου με την παρεχόμενη εργασία του , είναι σε υψηλά επίπεδα . Αφοσιώνονται στον οργανισμό και τους στόχους του , και αυτό αποδεικνύεται από τα οικονομετρικά ευρήματα της έρευνας που μας δείχνει ότι, όσο εντονότερα είναι τα εσωτερικά κίνητρα, και όσο χαμηλότερα τα εξωτερικά για τον εργαζόμενο, τόσο είναι μεγαλύτερη η ικανοποίηση που νιώθουν από την εργασία τους . Αυτό βέβαια δίνει και ένα στοιχείο, που μπορεί να «εκμεταλλευτεί» από τους φορείς του οργανισμού, ότι , ακόμη και όταν οι αποδοχές αυτών των ατόμων είναι ιδιαίτερα χαμηλές, αν είναι άτομα με εσωτερικά κίνητρα, παραμένουν ικανοποιημένα από την εργασία τους. Μπορεί λοιπόν η επιλογή των εργαζομένων να γίνει κάτω από αυτά τα κριτήρια.

3.7 Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση

Οι συνεταιρισμοί , συχνά αποτελούν μια αποτελεσματική μέθοδο υπέρβασης οικονομικών και κοινωνικών δυσχερειών. Ενισχύουν την ικανότητα ομάδων ανθρώπων που μειονεκτούν , να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους , έξω από τα πλαίσια της οικογένειας , σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.

Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας , διατίθενται σε ομάδες καταναλωτών , παραγωγών, αγροτών εργαζομένων, κ.λ.π. , σε αντίθεση με τις κεφαλαιουχικές εταιρίες , που ανήκουν στους επενδυτές .

Οι συνεταιρισμοί, εξακολουθούν να συνεισφέρουν στην κοινωνική ανάπτυξη και να στηρίζουν την αύξηση της απασχόλησης συντηρώντας μια ισορροπία στην κατανομή του πλούτου, τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση, θεσπίζεται ως φορέας της Κοινωνικής Οικονομίας . Είναι ένα αστικός συνεταιρισμός , με κοινωνικό σκοπό , και διαθέτει εκ του νόμου, την εμπορική ιδιότητα. Η διοίκησή του γίνεται ισότιμα από τα ίδια της τα μέλη, και η λειτουργία της , βασίζεται στην επιδίωξη συλλογικού οφέλους, ενώ τα έσοδά της και συνεπώς τα κέρδη της, προκύπτουν από δράσεις , που εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο το κοινωνικό συμφέρον. Δηλαδή , πρόκειται για μια επιχείρηση, που δεν έχει σαν σκοπό της το κέρδος , αλλά το συλλογικό όφελος.

Προσφέρουν την δυνατότητα στα άτομα που εργάζονται σε αυτές , να συνεργάζονται και να συστήνουν βιώσιμες επιχειρήσεις , από όπου απορροφούνται άνεργοι , μειώνοντας έτσι το ποσοστό της ανεργίας, τραβώντας τους από τον κοινωνικό αποκλεισμό και προάγοντας την ευημερία της κοινωνίας.

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους , μπορούν να δημιουργηθούν τρία είδη Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων.

A) Κοινωνική Συνεταιριστική επιχείρηση Ένταξης¹⁶

Αφορούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες¹⁷ Ομάδες Πληθυσμού. Ποσοστό 40% κατ' ελάχιστον των εργαζομένων σε αυτές τις επιχειρήσεις θα πρέπει να ανήκουν υποχρεωτικά στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης, θεωρούνται αυτοδικαίως Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Επιχειρησιακής Ένταξης και υπάγονται στις διατάξεις του Νόμου 4019/2011.

Οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού: είναι οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού, που η ένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή, εμποδίζεται από σωματικά ή και από ψυχικά αίτια, ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς. Σε αυτές τις κατηγορίες, ανήκουν άτομα με αναπηρίες (σωματικές ή ψυχικές, νοητικές ή αισθητηριακές), εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι/ αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες....

Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού: είναι εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, ως προς την ομαλή, ένταξη τους στην αγορά της εργασίας, από κοινωνικά, οικονομικά αλλά και πολιτισμικά αίτια. Σε αυτές τις ομάδες, ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ανήκουν οι άνεργοι νέοι, οι γυναίκες άνεργες, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι μετά από πολυετή εργασία, οι αρχηγοί – προστάτες μονογονεϊκών οικογενειών, καθώς επίσης και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες που είναι θύματα κακοποίησης, οι αναλφάβητοι, οι κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, και τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

B) Κοινωνικές Συνεταιριστικές επιχειρήσεις Κοινωνικής φροντίδας

Αυτές οι επιχειρήσεις, είναι κοινωνικού – προνοητικού χαρακτήρα και παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως ηλικιωμένους, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία, και άτομα με χρόνιες παθήσεις.

Γ) Κοινωνικές Συνεταιριστικές επιχειρήσεις Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού

¹⁶ Ένταξη είναι η διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, κυρίως μέσω της προώθησής του στην απασχόληση.

¹⁷ Ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού είναι οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται, είτε εξ' αιτίας κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, είτε εξ' αιτίας σωματικής ή ψυχικής ή νοητικής ή αισθητηριακής αναπηρίας, είτε εξ' αιτίας απρόβλεπτων γεγονότων τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής ή και ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας.

Ασχολούνται με την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των συλλογικών αναγκών , προάγοντας το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, προωθώντας την απασχόληση, ενδυναμώνοντας την κοινωνική συνοχή, και την τοπική ή περιφερειακή ανάπτυξη. (πολιτισμός, περιβάλλον , εκπαίδευση, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, παροχές κοινής ωφέλειας, οικολογία, διατήρηση δραστηριοτήτων που αναβιώνουν την παραδοσιακές δραστηριότητες και τα παραδοσιακά επαγγέλματα....)

Η κοινωνική οικονομία όπως όλες οι οικονομίες, χρειάζεται ένα χώρο, ένα οικοσύστημα για να αναπτυχθεί. Αυτό το ονομάζουμε «Κοινωνικό Κεφάλαιο» , «Κοινωνική Δικτύωση- εμπιστοσύνη-συνεργατισμό».

Έτσι το μήνυμα είναι ο συνεργατισμός , και ο δίαυλος για να διαδοθεί , οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3.8 Κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές κοινωνικές επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτου δραστηριότητας, είτε παραγωγής προϊόντων είτε υπηρεσιών, μέσα από συντονισμένες προσπάθειες , προσπαθούν να ικανοποιήσουν το στόχο τους , μεγαλώνοντας τις αποδόσεις τους, με αύξηση των θετικών οικονομικών τους αποτελεσμάτων , δηλαδή το κέρδος.

Η διαφορά μεταξύ κερδοσκοπικής και Μη κερδοσκοπικής – κοινωνικής επιχείρησης, έγκειται στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται οι κοινωνικές επιχειρήσεις το οικονομικό τους αποτέλεσμα.

Σε αντίθεση με τις καθαρά κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, που μοιράζουν το θετικό οικονομικό τους αποτέλεσμα , στους εταίρους ή μετόχους , αποτελώντας και το πρωταρχικό μέλημά τους, οι κοινωνικές επιχειρήσεις , μοιράζουν μέρος των «κερδών» τους , στα άτομα που εργάζονται για αυτές, σαν πριμ παραγωγικότητας , και το υπόλοιπο, το επανεπενδύουν στην ανάπτυξη της επιχείρησής τους βελτιώνοντάς τη και εκσυγχρονίζοντάς την. Όλα τα παραπάνω , αναφέρονται και στο καταστατικό της κοινωνικής επιχείρησης, αλλά είναι και θέμα συνειδητής επιλογής του επιχειρηματία.

Ο απώτερος σκοπός της είναι το να παρέχει ένα θετικό κοινωνικό αντίκτυπο στη κοινωνία (τοπική ή εθνική) , μέσα από την ανεξάρτητη και προσοδοφόρα δράση της .

Μπορούμε λοιπόν να πούμε , ότι η κοινωνική επιχειρηματικότητα , είναι ένα μοντέλο επιχειρηματικότητας , που συνδυάζει την βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα μιας επιχείρησης, με τις αξίες , την ηθική και τους σκοπούς μια οργάνωσης κοινωνικού σκοπού.

Μπορούμε να πούμε, ότι αποτελεί μια νέα τάση στην Παγκόσμια Αγορά, που αφορά την δημιουργία Επιχειρήσεων , που υποστηρίζουν και αντίστοιχα στηρίζουν διάφορες κοινωνικές ανάγκες.

Σίγουρα δεν είναι ,ούτε λειτουργούν σαν οργανώσεις φιλανθρωπικού τύπου , αλλά σαν επιχειρήσεις, που θέλουν να συμβάλλουν στην Οικονομική ανάπτυξη και την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων .

Το κοινό στοιχείο των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας , που τις κάνει να διαφέρουν από τις συμβατικές επιχειρήσεις, είναι ο γενικός στόχος των δραστηριοτήτων τους, που δεν εξαντλείται με την επιδίωξη του κέρδους και την διανομή του στους μετόχους. Επιδιώκουν , τόσο την παροχή αγαθών και υπηρεσιών (περιλαμβανομένων και των ευκαιριών απασχόλησης) , για τα μέλη τους ή την κοινότητά τους, όσο και την επιδίωξη στόχων γενικού συμφέροντος, (δηλαδή, δραστηριοτήτων που ωφελούν την ευρύτερη κοινωνία).

3.9 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και ο δημόσιος τομέας

Η σχέση αυτή ανάμεσα στις κοινωνικές επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα, είναι πολυδιάστατη , και έχει κατά καιρούς αλλάξει μορφές. Οι κυριότερες μορφές , θα μπορούσαν να συνοψιστούν σαν στρατηγικές , ως εξής:

- Ø Στρατηγική της υποστήριξης: έγκειται στην χορήγηση επιδότησης σε κοινωνικές επιχειρήσεις , με ελάχιστους όρους ή περιορισμούς , όσον αφορά την χρήση τους. (π.χ. κεφάλαια εκκίνησης)
- Ø Στρατηγική κινήτρων: σε αυτό το πλαίσιο, η κατανομή των δημοσίων πόρων , συναρτάται στην εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών, καθώς και την επίτευξη στόχων που θέτει η δημόσια διοίκηση. Παράδειγμα είναι η επιδότηση των επιχειρήσεων αυτών , για το εργατικό κόστος , με την πρόσληψη μειονεκτούντων κοινωνικά εργαζομένων.
- Ø Στρατηγική εξωτερικής ανάθεσης: σε αυτή την περίπτωση, συνάπτεται σύμβαση με έναν ιδιωτικό πάροχο , για την παροχή μιας συγκεκριμένης εργασίας, σύμφωνα με τους όρους της δημόσιας διοίκησης. Αυτή είναι και η πιο διαδεδομένη και γνωστή πρακτική.
- Ø Στρατηγική κουπονιών: οι χρήστες , δικαιούνται πρόσβαση σε ορισμένες υπηρεσίες με τα κουπόνια που είναι χρηματοδότηση από την δημόσια διοίκηση. Παράδειγμα η φροντίδα παιδιών ή υπερήλικων , κατ' οίκον.

Η κάθε μια από τις παραπάνω στρατηγικές , έχει και διαφορετικό αντίκτυπο στις οικονομικές μονάδες της κοινωνικής οικονομίας. Αν ακολουθείτε η μορφή της εξωτερικής ανάθεσης, τότε καταστέλλεται ή περιορίζεται η καινοτομία, αφού θα πρέπει ο πάροχος , να περιορίζει τις παρεχόμενες υπηρεσίες του , μόνο σε αυτά που ορίζουν οι συμφωνίες με την δημόσια διοίκηση.

Αντίθετα, οι ακολουθούντες την στρατηγική των κουπονιών , έχουν περισσότερη ελευθερία , για να δημιουργήσουν νέους τύπους υπηρεσίες , και σε ορισμένες περιπτώσεις λειτουργούν εν μέρει , και ως εμπορικές επιχειρήσεις , αντλώντας χρηματοδότηση και από ιδιωτικές πηγές.

Θα μπορούσε εν γένει να οικοδομηθεί μια πιο στενή σχέση μεταξύ των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικών επιχειρήσεων από τη μία , και με τις κερδοσκοπικές ιδιωτικές εταιρίες από την άλλη. Ήδη , άτομα που έχουν καταρτιστεί από κοινωνικές επιχειρήσεις , εντάσσονται σε κερδοσκοπικές .

Επίσης, αγαθά που παράγονται από κοινωνικές επιχειρήσεις , αγοράζονται από κερδοσκοπικές εταιρίες.

3.10 Συνεργασία με το Κράτος

Οι αναφορές των οργανώσεων σχετικά με την συνεργασία τους με το κράτος , είναι συνήθως αρνητικές .Οι ΜΚΟ θρησκευτικής πίστης και τα αντίστοιχα ιδρύματα μόνο, έχουν κάποια θετική στάση απέναντι στην αναγκαιότητα και επιθυμία τους δια συνεργασία με το κράτος .

Οι λοιπές τυπικές οργανώσεις, κρατούν μια πιο ουδέτερη στάση σε αυτό, που παραπέμπει σε συνεργασία μόνο υπό συγκεκριμένους όρους και μέσα σε ένα θεσμικά οριοθετημένο πλαίσιο. Ωστόσο, φαίνεται να προτιμούν την συνεργασία με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και όταν αυτό είναι απαραίτητο και με υπουργεία . Τέτοιου είδους μορφή συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, θα μπορούσε να είναι η παραχώρηση χώρων για διοργάνωση εκδηλώσεων φιλανθρωπικού χαρακτήρα , ή ευρέως κοινωνικού χαρακτήρα.

Οι τυπικές οργανώσεις, εστιάζουν τις αρνητικές τους αναφορές στα παρακάτω σημεία:

- Έλλειψη ουσιαστικού προγραμματισμού
- Έλλειψη πρόληψης από το κράτος
- Πολλές γραφειοκρατικές δυσχέρειες και έλλειψη πρωτοβουλιών εκ μέρους του κράτους
- Μη τήρηση χρονοδιαγραμμάτων , άρα χρονικές καθυστερήσεις
- Οικονομικές δυσχέρειες του κράτους
- Μείωση των επιχορηγήσεων
- Η ποιότητα συνεργασίας με το κράτος συνήθως εξαρτάται από το πρόσωπο της δημόσιας διοίκησης που εμπλέκεται.
- Δεν υπάρχει ανοιχτή πρόσβαση σε πληροφορίες των δημοσίων υπηρεσιών
- Έλλειψη ευελιξίας των υπουργείων στην προώθηση προγραμμάτων
- Η αλλαγή της ηγεσίας των δημοσίων υπηρεσιών δυσχεραίνει την συνεργασία και προκαλεί καθυστερήσεις
- Η κακή φήμη των ΜΚΟ που συνεργάζονται και επιχορηγούνται από το κράτος

Οι θετικές αξιολογήσεις αναφορές των τυπικών οργανώσεων εστιάζουν στα παρακάτω σημεία:

- Η συνεργασία με τους Δήμους είναι ευκολότερη
- Υπάρχει συνεργασία με φορείς του κράτους όπως Νοσοκομεία
- Υπάρχει συμμετοχή στις διαβουλεύσεις

Οι δημόσιες υπηρεσίες ή φορείς που συνεργάζονται με τις οργανώσεις , σύμφωνα με τα ευρήματα κάποιας έρευνας που έγινε πιλοτικά, φαίνεται πως είναι οι κάτωθι:

- Το Υπουργείο Υγείας
- Το Υπουργείο Εργασίας και Απασχόλησης
- Το Υπουργείο Παιδείας
- Το Υπουργείο Άμυνας
- Το Υπουργείο εξωτερικών
- Νοσοκομεία ,
- Δημόσιοι Παιδικοί σταθμοί
- Περιφέρειες
- Δήμος
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
- Και το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)

3.11 Συνεργασία με τον Ιδιωτικό Τομέα.

Η στάση και η αξιολόγηση της συνεργασίας των οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας, έναντι του ιδιωτικού τομέα είναι διαφοροποιημένα έναντι των ευρημάτων της προαναφερθείσας πιλοτικής έρευνας.

Στο σύνολό τους οι οργανώσεις έχουν θετική στάση και αναφορά για τους ιδιώτες εθελοντές καθώς επίσης και για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων (εταιρική κοινωνική ευθύνη).

Οι αναφορές – αξιολογήσεις , εστιάζουν στα παρακάτω σημεία:

- Ύπαρξη πολιτικής χορηγήσεων εκ μέρους των ιδιωτικών επιχειρήσεων
- Χορηγίες που εκφράζονται με παρεχόμενες υπηρεσίες
- Χορηγίες σε είδος
- Χορήγηση Δωρεών
- Συνεργασία με επιχειρήσεις ,σε διάφορες δράσεις που αφορούν την τοπική κοινωνία και το περιβάλλον .
- Χρηματοδότηση εκ μέρους των ιδιωτικών επιχειρήσεων

Υπάρχουν βέβαια και αρνητικές αναφορές και αξιολογήσεις έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων , που εστιάζουν στα παρακάτω:

- Οικονομική δυσχέρεια ιδιωτών και επιχειρήσεων λόγω κρίσης
- Ανεπάρκεια ιδιωτικού τομέα
- Ανεπάρκεια ιδιωτικών επιχειρήσεων λόγω «κλεισίματος»
- Δεν θέλουν σύνδεση με τον ιδιωτικό τομέα για λόγους διαφάνειας.
- Δεν αποδέχονται την λογική του κέρδους.

Η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα , εκφράζεται ως :

- Δωρεάν εξέταση δε διαγνωστικά εργαστήρια
- Δωρεάν εξέταση σε ιδιωτικά ιατρεία
- Παροχή εξοπλισμού .
- Συνεργασία με ιατρούς
- Συνεργασία με κλινικές
- Αναδοχή νοσηλευμένων ατόμων και κάλυψη των οδοιπορικών εξόδων και του ύπνου , με διάφορες μορφές παροχών .
- Συμμετοχή εταιρειών δομικών υλικών για κατασκευή κέντρων ...

Ωστόσο, το πλαίσιο συνεργασίας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών , με άλλες ΜΚΟ και Δήμους , φαίνεται ότι έχει διευρυνθεί. Λόγω των μεγάλων και ποικίλων προβλημάτων που έχουν να αντιμετωπίσουν για τους βοηθούμενους τους , οι οργανώσεις, εμπλέκονται όλο και περισσότερο με αντίστοιχες μονάδες που καλύπτουν την υγεία, την πρόνοια και την παροχή τροφίμων , με ένα ρόλο διαμεσολαβητικό . Στα πλαίσια συνεργασίας , οι Δήμοι αντίστοιχα, αναπτύσσουν διάφορες πρωτοβουλίες , με παροχή εθελοντικής εργασίας δημοτών τους , ή παροχή άτυπων και τυπικών συνεργασιών όπως εύρεση χορηγών , ή παραχώρηση χώρων για την λειτουργία κάποιων κοινωνικών δομών, που παράλληλα εξυπηρετούν τους δημότες .

Απόρροια της κρίσης , είναι και η στροφή των οργανώσεων για αναζήτηση πόρων στο εξωτερικό . Εκεί ψάχνουν μέσω της ελληνικής ομογένειας ή ξένων οργανώσεων και πολιτών που αναγνωρίζουν και επικροτούν το παρεχόμενο έργο τους , να συμβάλλουν με χορηγίες και δωρεές στις διάφορες δράσεις τους.

Τονίζεται ότι , η υφιστάμενη οικονομική και κοινωνική κρίση, έχει τονίσει τα συνολικά κοινωνικά προβλήματα , και έχει παράλληλα δημιουργήσει άλλα ειδικά , που σίγουρα χρήζουν την ανάγκη κάποιας πολιτικής παρέμβασης και λύσης. Η κρίση, επιτείνει ιδιαίτερα και ακόμα περισσότερο τα προβλήματα των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, αφού οι ΜΚΟ που μέχρι σήμερα ήταν οι μόνες υποστηρικτές των ομάδων αυτών , αντιμετωπίζουν και οι ίδιες προβλήματα οικονομικά , κινδυνεύοντας η βιωσιμότητά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΘΕΣΜΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κεφάλαιο 4^ο

4.1 Κράτος και αναδιανομή

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις , ιδιαίτερα αυτές που ασχολούνται με την εργασιακή επανένταξη, συνήθως εντάσσονται στο πλαίσιο της ΕΕ που εφαρμόζει και χρηματοδοτεί ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και ένταξης στην αγορά εργασίας σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Αυτό λοιπόν, μπορεί να σημαίνει ότι το έναυσμα για την έναρξη κάποιας επιχειρηματικής δραστηριότητας , μπορεί να είναι αυτή καθαυτή η οικονομική υποστήριξη, που θα τους παρέχεται στα πλαίσια κάποιου ευρωπαϊκού προγράμματος. Άρα , η βασική πηγή πόρων , τουλάχιστον για την σύσταση, μπορεί να είναι η κρατική παρέμβαση .

Πέρα από την επιδότηση, το κράτος μπορεί να υποστηρίξει τις κοινωνικές επιχειρήσεις , και σε είδος παρέχοντας Κτήρια, εξοπλισμό , εργασία , *(να αποσπά δημοσίους υπαλλήλους σε κοινωνικές επιχειρήσεις)* , με απαλλαγές ή ιδιαίτερες μεταχειρίσεις σε φόρους , ή με μείωση του κόστους των ασφαλιστικών εισφορών.

Για να προσφέρουν ένα γόνιμο έδαφος , στους θεσμούς της κοινωνικής ανάπτυξης, οφείλουμε όλοι μας να προσφέρουμε από το μηδέν στο θεσμικό όσο και στο χρηματοδοτικό καθεστώς. Η χρηματοδότηση των κοινωνικών επιχειρήσεων από το κράτος , θα πρέπει να θεωρηθούν ως κοινωνική επένδυση και όχι ως δημοσιονομικό κόστος . Θα έπρεπε ίσως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή , να εξετάσει το ενδεχόμενο της εξαίρεσης δαπανών τέτοιων επενδύσεων , από τον εθνικό υπολογισμό του ετήσιου ελλείμματος του προϋπολογισμού .

4.2 Συγκρότηση ρυθμιστικού και φορολογικού πλαισίου.

Η δημόσια πολιτική διοίκηση, μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, με την καθιέρωση διαυγών νομικών ορισμών, προκειμένου να αποσαφηνιστούν ζητήματα όπως η φορολογική τους μεταχείριση , ο έλεγχος των χρηματοδοτήσεών τους και άλλων σχετικών θεμάτων , προκειμένου να έχουν πρόσβαση στην δημόσια αγορά. Πρέπει να υπάρξει ένα θεσμικό πλαίσιο , που να διακρίνει τους πραγματικούς στόχους των κοινωνικών επιχειρήσεων , οι οποίοι πρέπει αφ ενός να φέρνουν ένα θετικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό αποτέλεσμα, και αφ ετέρου, αυτό να τις καθιστά βιώσιμες μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα στην αγορά.

Ένα ευνοϊκό φορολογικό πλαίσιο , θα ανταμείβει τον θετικό κοινωνικό αντίκτυπο των οργανισμών. Όμως, τα φορολογικά κίνητρα που προσφέρονται είναι μόνο για να υπερβούν κάποιες συγκεκριμένες δυσχέρειες και να αντισταθίσουν το κόστος συγκεκριμένων εργασιών στο πλαίσιο της

εργασίας, με μειονεκτούντα άτομα. Υπάρχουν όμως και έμμεσα φορολογικά μέτρα , που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως στήριξη των επενδύσεων στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Οι κοινωνική οικονομία , προσφέρει προστιθέμενη αξία στην εθνική οικονομία και θα μπορούσε να αναπτυχθεί ως τομέας ξεχωριστός και να ευδοκιμήσει μέσα στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ, ανάλογα με τις εθνικές δομές τους.

Αν λοιπόν , τα κράτη , αναγνωρίσουν την συμβολή των κοινωνικών επιχειρήσεων στην οικονομία τους , τότε και μόνο τότε θα διαμορφώσουν και τις κατάλληλες πολιτικές για την αποτελεσματική της στήριξη.

Θα καταπολεμηθεί η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός , θα δοθεί η ευκαιρία σε άτομα να αναπτύξουν τις δεξιότητες και ικανότητές τους , και θα επιτευχθεί έξυπνη και διατηρήσιμη ανάπτυξη , που είναι ο στόχος κάθε κράτους .

4.3 Παροχές χρηματοδότησης

Ένας άλλος ρόλος που μπορεί να αναλάβει η δημόσια διοίκηση, είναι να φροντίσει για την ενίσχυση και ανάπτυξη με διάφορους τρόπους , την κοινωνικής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Ετσι θα παρέχονται κεφάλαια για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων .

Ορισμένα κράτη μέλη της περιφέρειας, έχουν ήδη αρχίσει να δημιουργούν νέα μέσα, και να αξιοποιούν τα ήδη υπάρχοντα, όπως μεταξύ άλλων , το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ , προκειμένου να ενδυναμώσουν τόσο την προσφορά όσο και την ζήτηση .

Με την παροχή εγγυήσεων , (οιονεί) δανείων ή ιδίων κεφαλαίων, σε ενδιάμεσου χρηματοπιστωτικούς φορείς ή τράπεζες, ενδυναμώνεται η προσφορά , και μέσω δημιουργίας νέων επενδυτικών προγραμμάτων για κοινωνικές επιχειρήσεις , με στόχο την στήριξή τους και την κλιμάκωσή τους, ενδυναμώνεται η ζήτηση.

Πρόσφατα , μερικά κράτη , πειραματίζονται σε καινοτόμες ρυθμίσεις, που εμπλέκονται σχέσεις δημοσίων αρχών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και ιδιωτικής πρωτοβουλίας , αποβλέποντας , σε κοινωνικά και οικονομικά οφέλη.

4.4 Το πρότυπο της UnLtd.

Η UnLtd , ιδρύθηκε από οργανώσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας , του Ηνωμένου Βασιλείου . Οι βασικοί της οικονομικοί πόροι, είναι τα έσοδά της από μια επιχορήγηση 100 εκατομμυρίων λιρών Αγγλίας από την Millennium Commission¹⁸ .

Είναι ένας όμιλος , που το δίκτυό του αποτελείται από εταιρους όπως πανεπιστήμια, φυτώρια επιχειρήσεων, οργανισμούς που παρέχουν επιχειρηματική υποστήριξη σε κοινωνικές επιχειρήσεις κ.λ.π. Έχει καταφέρει

¹⁸ Δημόσιος φορέας του Ηνωμένου Βασιλείου.

και στηρίζει περίπου 1000 άτομα κάθε χρόνο , βοηθώντας τα να συστήσουν την δική τους κοινωνική επιχείρηση.

Όλες αυτές οι επιχειρήσεις , αποβλέπουν σε κοινωνικά ή περιβαλλοντικά οφέλη, με ένα συνδυασμό χρηματικής στήριξης, στήριξης της ανάπτυξης και δικτύωσης.

Η χρηματική στήριξη, χορηγείται βάσει κάποιου προτύπου , και δίδεται σταδιακά , ανάλογα με την κλιμάκωση της ανάπτυξης της επιχείρησης.

Χρηματοδότηση επίσης χορηγείται ξεχωριστά και για την σύσταση , την ανάπτυξη , την εδραίωση και την μεγέθυνση της κοινωνικής επιχείρησης.

Έτσι , υπάρχουν τα παρακάτω:

ΔΟΚΙΜΑΣΕ
Μέχρι 500€
Για ενίσχυση της εμπιστοσύνης και των επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

ΠΡΑΞΕ
Μέχρι 5.000 €
Για τους εκλεκτούς που αρχίζουν τα ταξίδια , για να ενισχύσουν δεξιότητες και ικανότητες.

ΚΤΙΣΕ
Μέχρι 15.000 €
Για υφιστάμενες επιχειρήσεις , που θέλουν να μεγαλώσουν , όχι απαραίτητως σε εθνική κλίμακα.

ΤΑΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Μέχρι 20.000 €
Για οποιοδήποτε στάδιο ανάπτυξης
Για όσους διψούν να ανέβουν επίπεδο

Πηγή: [http:// unltd.org.uk/journey/](http://unltd.org.uk/journey/)

4.5 Σφάλματα στα οποία υποκύπτουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις παρόλο που κινούνται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, χρειάζονται μια αγορά , για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγουν ή προσφέρουν αντίστοιχα. Η αγορά , δεν είναι αναγκαστικά μια απρόσωπη συναλλαγή, αλλά θα μπορεί να δημιουργηθεί και πάνω σε σχέσεις αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνης. Έτσι , το πελατολόγιο μιας τέτοιας επιχείρησης, μπορεί να είναι δημιουργία ατόμων που ενδιαφέρονται να στηρίξουν συνεταιριστικά κινήματα. Όμως αυτό που θα πρέπει να γνωρίζει η επιχείρηση σε κάθε περίπτωση είναι ποιοι και γιατί θα αγοράσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της .

Σε αυτό το στάδιο διαπράττονται δύο σφάλματα:

- Έχουν υπερβολικές προσδοκίες σχετικά με την ανταπόκριση του κόσμου, στο συνεταιριστικό εγχείρημα . Όταν όμως τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που αυτό προσφέρει δεν είναι καλές , δεν το υποστηρίζεις.
- Έχουν μόνο μια πηγή εσόδων που συνήθως είναι κρατική επιχορήγηση , και αγνοούν την ανάγκη για δημιουργία ενός μείγματος διαφορετικών πηγών , που θα εξασφάλιζε την βιωσιμότητά τους.
- Δεν κάνουν μια σε βάθος έρευνα αγοράς για το μερίδιο της αγοράς, για τους βασικούς ανταγωνιστές, για τους βασικούς προμηθευτές τους , για τα χαρακτηριστικά των πελατών αυτής της αγοράς,
- Δεν τεστάρουν την αποδοχή των προϊόντων τους ,π.χ. μέσα από κοινωνικά δίκτυα

Έχει σημασία για κάθε μια κοινωνική επιχείρηση να θεσπίσει ένα εργαλείο ελέγχου, ώστε να μην εξοκείλει από τον βασικό της στόχο , λόγω της αγοραίας της λειτουργίας. Πρέπει να λειτουργεί με διαφάνεια και λογοδοσία απέναντι στην τοπική κοινωνία.

Εχει καταγραφεί , ότι ακόμα και σήμερα, τις ημέρες της απόλυτης κρίσης, κάποιοι βιομήχανοι, τραπεζίτες, εφοπλιστές και όχι μόνο, κατορθώνουν να κερδίζουν παραπάνω χρήματα, και να μη πληρώνουν φόρους. Κάτω από την ομπρέλα των offshore εταιρειών, των κοινωνικών επιχειρήσεων, είτε γιατί είναι πλοιοκτήτες , είτε γιατί είναι κάτοχοι κάποιων τουριστικών εταιρειών άρα έχουν μειωμένο ΦΠΑ , είτε επειδή έχουν επιδοτούμενη απασχόληση... ανήθικα και ανεύθυνα χαίρονται φορολογικών ελαφρύνσεων. Μέσα από έναν «τεχνητά» εξευγενισμένο ανταγωνισμό, χρησιμοποιούν ως προπέτασμα ωραιοποίησης μια εξαιρετική δραστηριότητα την επονομαζόμενη «εταιρική Κοινωνική Ευθύνη».

Όμως , δεν εστιάζουν στον άνθρωπο και στην κοινωνική ευθύνη. Προσπαθούν να κατηγοριοποιήσουν τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις της Κοινωνικής Οικονομίας , με την δικαιολογία της ιεραρχίας, υποβάλλοντάς τες σε μια κάποια μορφή υποταγής , ώστε να υπάρχει η άμεση εξουσία σε αυτές.

Βέβαια σε ένα περιβάλλον που χάνεται η εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη, δεν αποκλείεται η ιδιοποίηση κάποιων «εκπροσωπήσεων» από διάφορες ομοσπονδίες. Έτσι έχουμε παραδείγματα στην ελληνική κοινωνία την «βιομηχανία» των σεμιναρίων, που Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, μοιράζουν χρήματα ευρωπαϊκών προγραμμάτων, κάτω από αδιαφανείς διαδικασίες. Μεγάλες Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες, (ΑΜΚΕ) που ο κάθε Τραπεζίτης, Βιομήχανος, Επιχειρηματίας, «κατασκεύασε» για να καταστρατηγήσει διάφορες δημοσιονομικές, κοινωνικές πολιτικές.

Διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), ξεπροβάλλουν καθημερινά, για να προωθήσουν κυβερνητικές πολιτικές σε όλο τον κόσμο. Μεγάλες περιέργες Αναπτυξιακές Συμπράξεις (EQUAL, ΤΟΠΣΑ, ΤΟΠΕΚΟ,) κ.λ.π. διαθέτουν πλουσιοπάροχα τους πόρους τους από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, σε ανέργους, ειδικούς εισηγητές, καθηγητές, συμβούλους, επιχειρήσεις κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές, κέντρα εκπαίδευσης κ.λ.π. με την δικαιολογία ότι εκπαιδεύουν σε θεωρία και πρακτική άσκηση ανέργους οι οποίοι «ωφελούμενοι», μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, άνεργοι πάλι, φορολογούνται για χρήματα που έχουν πάρει ως επιδότηση

Οι ωφελούμενοι από την οικονομία της αγοράς και τα μέλη του δημόσιου τομέα έχουν επιδοθεί το τελευταίο εξάμηνο σε επιθέσεις στις δομές της κοινωνικής οικονομίας, αντιλαμβανόμενοι ότι ο κόσμος έχασε την εμπιστοσύνη του, όπως καταγράφεται σε δημοσκοπήσεις, τόσο στο χρηματοπιστωτικό σύμπλεγμα και τους διαπλεκόμενους με αυτό, όσο και στο πελατειακό κράτος.

Η μόνη ελπίδα για κοινωνική αλληλέγγυα οικονομία, είναι η εφαρμογή της Οδηγίας της Ευρωβουλής, η οποία μέχρι το τέλος του 2016 επιβάλλει σε όλα τα κράτη μέλη να καταθέσουν κριτήρια για προτίμηση ανάθεσης σε κοινωνικές –κοινωνικές επιχειρήσεις, στην διαδικασία Δημόσιων Συμβάσεων.

4.6 Φορολογική μεταχείριση των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Με την αριθ, ΠΟΛ. 1044/10/02/2015, όλες οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, **αποτελούν αστικούς συνεταιρισμούς, με κοινωνικό σκοπό**, και εκ του νόμου διαθέτουν την εμπορική ιδιότητα.

Ορίζεται ότι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, επιβάλλεται ετησίως στα κέρδη που πραγματοποιούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες του άρθρου 45 ενώ, όλα τα έσοδα που αποκτούν, και αναφέρονται στις περιπτώσεις του άρθρου 45 θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα.

Επιπλέον, μέσα στα πάσης φύσεως έσοδα των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, περιλαμβάνονται και όλα τα έσοδα που αναφέρονται στα Λοιπά Κεφάλαια καθώς επίσης και οι κάθε είδους συνδρομές, επιχορηγήσεις, αποζημιώσεις στα πλαίσια της επιχειρηματικής δραστηριότητας των παραπάνω προσώπων.

Ορίζεται ότι , οι πόροι της Κοινωνικής Επιχείρησης , αποτελούνται από το κεφάλαιο της επιχείρησης , έσοδα από την αξιοποίηση της περιουσίας της, έσοδα από την επιχειρηματική της δραστηριότητα , δωρεές τρίτων , επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή Εθνικού Οργανισμούς ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, έσοδα από άλλα προγράμματα , κεφάλαια από κληροδοτήματα , παραχωρήσεις και δωρεές καθώς και κάθε άλλο έσοδα από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της σύμφωνα με τα οριζόμενα στο καταστατικό της.

Μετά τα παραπάνω , αφού ως αντικείμενο φόρους, στους αστικούς συνεταιρισμούς είναι τα πάσης φύσεων έσοδα που εκείνοι αποκτούν , αυτόματα συνάγεται ότι τόσο και οι συνδρομές που τυχόν εισπράττουν από τα μέλη τους , (εφόσον δεν εισφέρονται για κάλυψη του κεφαλαίου της επιχείρησης) , όσο και τυχόν δωρεές και χορηγίες που τυχόν έχουν, λογίζονται ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και φορολογείται.

Αναφορές γίνονται για συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα , όπως την ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των φιλανθρωπικών εκδηλώσεων που οργανώνουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις , και στην πρόβλεψη περί απαλλαγής του ειδικού τέλους των ηλεκτροδοτούμενων χώρων για συγκεκριμένα ακίνητα που έχουν στην ιδιοκτησία τους.(το γνωστό ΕΕΤΗΔΕ , τέλος ακινήτων που καταβάλλεται μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ).

Σύμφωνα με το άρθρο 71 του ΚΦΕ και με βάση την φορολογική δήλωση που θα υποβάλλει το νομικό πρόσωπο ή η νομική οντότητα για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2015, βεβαιώνεται ως προκαταβολή φόρου, **ποσό ίσο με το 100%** του φόρου που προκύπτει. Η προκαταβολή αυτή αναλογεί στο εισόδημα του διανυόμενου φορολογικού έτους 2016. Ισχύει για ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ (2015 και εφεξής).

Ο παραπάνω συντελεστής προκαταβολής φόρου ισχύει, μετά τις αλλαγές που έγιναν με τον Ν 4336/2015 και για τα νομικά πρόσωπα που έχουν την μορφή της προσωπικής εταιρείας (ημεδαπής ή αλλοδαπής), καθώς και για τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστάθηκαν στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό (με εγκατάσταση στη χώρα μας) και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα (εφόσον προκύπτει εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα), για τις κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς, εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα και για τις κοινοπραξίες των προσωπικών εταιρειών. Ωστόσο, για το φορολογικό έτος 2015 **το ποσοστό υπολογισμού της προκαταβολής θα είναι 75%, για αυτά τα νομικά πρόσωπα**¹⁹

Συνεπώς, ο συντελεστής 100% ισχύει εφεξής για όλες τις μορφές των εταιρειών και οντοτήτων, ενώ για τα νομικά πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου, για το 2015, η προκαταβολή θα υπολογιστεί με συντελεστή 75%.

¹⁹ παρ. 36, άρθρο 72 ΚΦΕ, βλέπε και την Πολ. 1159/2015).

Τα εισπραττόμενα ποσά των επιχορηγήσεων για αγορά παγίων δεν θεωρούνται προσθετικά στοιχεία των ακαθάριστων εσόδων, δηλαδή δεν προσαιξάνουν τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης, αλλά αποτελούν μειωτικό στοιχείο των πραγματοποιηθεισών νέων επενδύσεων. Περαιτέρω, οι αποσβέσεις υπολογίζονται στην αξία κτήσης των παγίων αφού αφαιρεθούν τα ποσά των επιχορηγήσεων²⁰.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την ΠΟΛ 1059/18.03.2015 εγκύκλιο, διευκρινίζεται ότι όσον αφορά στις επιχορηγήσεις που εισπράττονται στα πλαίσια αναπτυξιακών νόμων (π.χ. ν. 1892/1990, ν. 3299/2004) συνεχίζουν να ισχύουν όσα ειδικότερα ορίζονται στις σχετικές διατάξεις καθώς και τις οδηγίες που έχουν δοθεί για την εφαρμογή τους, ενώ για τις επιχορηγήσεις που καταβάλλονται για την κάλυψη συγκεκριμένων δαπανών, αυτές δεν προσαιξάνουν τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά αποτελούν μειωτικό στοιχείο του κόστους της δαπάνης που επιχορηγήθηκε (π.χ. οι επιχορηγήσεις από τον ΟΑΕΔ για την καταπολέμηση της ανεργίας αποτελούν μειωτικό στοιχείο της δαπάνης για αμοιβές προσωπικού)²¹.

4.7 Διανομή κερδών

Η βασική διαφορά των κοινωνικών επιχειρήσεων με τις άλλες μορφές επιχειρήσεων όπως έχουμε αναφέρει, είναι ότι βάσει του καταστατικού τους, τα κέρδη δεν διανέμονται στα μέλη της, αφού έχει οικονομικό και όχι κερδοσκοπικό σκοπό. Έτσι:

Αν υπάρχει θετικό αποτέλεσμα χρήσης, το 35%, διανέμεται στους εργαζόμενους, σαν κίνητρο παραγωγικότητας.

Το 5% διατίθεται για τον σχηματισμό αποθεματικού και

Το 60%, επανεπενδύεται για τις δραστηριότητες της επιχείρησης καθώς επίσης για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Η φορολόγηση με την ισχύουσα νομοθεσία είναι με συντελεστή 10% για το ποσοστό του 60% που επανεπενδύεται.

Αν η αρμόδια Υπηρεσία τήρησης του Μητρώου, διαπιστώσει ότι, νομικά ή φυσικά πρόσωπα, χρησιμοποιούν τις ευνοϊκές ρυθμίσεις του νόμου για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, με σκοπό να αποκομίσουν για λογαριασμό των ιδίων ή για λογαριασμό άλλων, παράνομο περιουσιακό όφελος, διατάσσεται,

²⁰ σχετική η 1040321/10238/Β0012/ ΠΟΛ. 1093/5.5.1992 εγκύκλιος που έδινε οδηγίες εφαρμογής του Ν. 1892/1990.

²¹ <http://foroline.gr>

με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, η **οριστική διαγραφή** της συνεταιριστικής επιχείρησης στην οποία αυτά μετέχουν, από το Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.

Παράλληλα επιβάλλεται με απόφαση του κατά τόπο αρμόδιου Περιφερειάρχη πρόστιμο σε βάρος ύψους τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000,00) ευρώ. Η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων είναι ανεξάρτητη από κάθε άλλη αστική, ποινική ή πειθαρχική κύρωση που τυχόν προβλέπεται σε βάρος των διοικούντων μελών της Κοιν.Σ.Επ. από την νομοθεσία.

4.8 Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας.

Το γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, είναι ένα Δημόσιο Βιβλίο , το οποίο βρίσκεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας, στην Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας .

Κάθε νέα Κοινωνική Επιχείρηση, με την σύστασή της , υποχρεωτικά , πρέπει να εγγράφεται και σε αυτό το Μητρώο, γιατί άλλωστε με την εγγραφή τους αποκτούν πρόσβαση στα χρηματοδοτικά εργαλεία του αναφέρονται στο άρθρο 9 , καθώς επίσης, απολαμβάνουν των οικονομικών κινήτρων και μέτρων στήριξης.

Η Ειδική Υπηρεσία για την Κοινωνική Οικονομία (ΕΥΚΕΚΟ) , που ανήκει στο Υπουργείο Εργασίας, έχει αναλάβει την τήρηση του Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας.

Η πρόσβαση σε αυτό , γίνεται ατελώς από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο.

Το Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, αποτελείται από δύο ακόμα επιμέρους μητρώα:

- **Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας** που εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις , που συστήνονται με βάση τον Ν. 4019/2011, καθώς και οι Κοι.Σ.Π.Ε του Ν. 2716/1999.
- Το **Ειδικό** Μητρώο άλλων Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας , στο οποίο οι υφιστάμενες νομικές μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων , εγγράφονται προαιρετικά, που όμως πληρούν τα ειδικά παρακάτω κριτήρια που περιγράφονται στο άρθρο 14 του νόμου 4019/2011:
 - Ø Έχουν ως αποκλειστικό καταστατικό σκοπό την κοινωνική ωφέλεια, μέσω παραγωγής αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών συλλογικού και κοινωνικού χαρακτήρα .
 - Ø Αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και την εργασία έναντι του κεφαλαίου
 - Ø Εφαρμόζουν δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων

- Ø Έχουν αυτονομία στην διοίκηση και διαχείριση των δραστηριοτήτων τους.
- Ø Προβλέπουν την χρησιμοποίηση των κερδών τους για τους καταστατικούς σκοπούς τους και δευτερευόντως , την δυνατότητα περιορισμένης έκτασης διανομής αυτών των κερδών.
- Ø Λειτουργούν με βάση την αρχή τους αειφόρου ανάπτυξης
- Ø Οι δραστηριότητές τους εντάσσονται υποχρεωτικά και αποκλειστικά σε μια κατηγορία που αναφέρεται στο άρθρο 2 και παράγραφο 2 του Ν. 4019/2011.
- Ø Αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους , τουλάχιστον επί μια τριετία , πριν από την υποβολή της αίτησης εγγραφής τους στο Μητρώο.

Οι φορείς Κοινωνικής Οικονομίας που εγγράφονται στο Ειδικό Μητρώο, μπορούν να χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης και να εντάσσονται στο Ν. 3908/2011.

Οι Κοιν.Σ.Επ. υποχρεούνται πριν από την έναρξη της δραστηριότητάς τους να υποβάλουν, για την καταχώρισή τους στο Μητρώο αυτό, αίτηση καθώς και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή, στα οποία περιλαμβάνεται και το καταστατικό.

Η υποβολή της αίτησης και των δικαιολογητικών μπορεί να γίνεται και ηλεκτρονικά. Η βεβαίωση εγγραφής στο Μητρώο χορηγείται και ηλεκτρονικά, αφού προηγουμένως οι αρμόδιες για την καταχώριση υπηρεσίες προβούν σε έλεγχο της αίτησης καταχώρισης και των δικαιολογητικών, ως προς τη νομιμοποίηση του αιτούντος και την πληρότητα των δικαιολογητικών που αυτός υποβάλλει.

Η υποβολή της δήλωσης έναρξης εργασιών της Κοιν.Σ.Επ. στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία γίνεται μετά τη χορήγηση της βεβαίωσης εγγραφής στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Εάν από τον έλεγχο που προβλέπεται, προκύψει ότι η αίτηση και τα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά, δεν είναι επαρκή ή δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας και του νόμου, οι ενδιαφερόμενοι καλούνται από την αρμόδια Υπηρεσία, μέσω τηλεομοιοτυπίας ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, να προβούν εγγράφως στις αναγκαίες διευκρινίσεις, διορθώσεις ή συμπληρώσεις μέσα σε εύλογο χρόνο που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες από τη λήψη της σχετικής πρόσκλησης. Αν η προθεσμία που έχει ταχθεί, παρέλθει άπρακτη, ή αν τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί, εξακολουθούν να μην πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου, η Κοιν.Σ.Επ. δεν καταχωρίζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

Κεφάλαιο 5ον

Σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε, κάποιες από τις ιδέες που έχουν πετύχει και κάνουν ανθρώπους πιο ευτυχισμένους δίνοντας βιώσιμες λύσεις μέσα στο δυσχερές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

5.1 Κοινωνικές Τράπεζες

Οι τράπεζες, ήταν και παραμένουν ένα από τα ισχυρότερα ιδρύματα του οικονομικού συστήματος . Η λειτουργία τους ακόμη και στις μέρες μας , μέσα στην οικονομική και κοινωνική κρίση που βιώνει ο πλανήτης, παραμένει σταθερή και ανέπαφη , επεμβαίνοντας πολλές φορές και στον τρόπο λειτουργίας ενός κράτους. Ο τρόπος με τον οποίο δανείζουν χρήματα , είναι πλέον μια πρόδηλη θεσμοθετημένη τοκογλυφία, χρησιμοποιώντας την καταναλωτική μανία των ανθρώπων για επίπλαστες ανάγκες . Επιχειρηματίες και μικροβιοτέχνες που αναγκάζονται σε δανεισμό μέσω αυτών , γνώρισαν το πραγματικό τους πρόσωπο , αφού υπέστησαν οικονομική αφαίμαξη. Πρόσωπα , οικογένειες, επιχειρήσεις, έχουν χάσει τις περιουσίες τους από πολύ καλά οργανωμένα σχήματα τραπεζών , που σε συνεργασία με οργανωμένα δικηγορικά γραφεία , έχουν δημεύσει ακίνητες περιουσίες για την κάλυψη υψηλών και παράλογων επιτοκίων. Άρα, ενώ θα έπρεπε μέσα από τον θεσμικό τους ρόλο να εξυπηρετούν το κοινωνικό σύνολο αυτές εκμεταλλεύονται τις ανάγκες για κοινωνική και οικονομική πρόοδο , για προσωπικό τους πλουτισμό .

Όμως δεν είναι όλες οι τράπεζες αυτής της μορφής. Ελάχιστες μεν αλλά υπαρκτές , είναι φωτεινές εξαιρέσεις . Είναι αυτές που λειτουργούν τελείως διαφορετικά , οι λεγόμενες Κοινωνικές ή Ηθικές Τράπεζες. Επενδύουν με όρους Κοινωνικής Ευθύνης και δεν έχουν μοναδικό στόχο την κερδοσκοπία , αλλά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών . Μπορεί να ακούγεται ουτοπικό , αλλά υπάρχει.. Τέτοια παραδείγματα είναι οι τράπεζες της Triodos και GLS.

Η GLS , ιδρύθηκε το 1974 και είναι η πρώτη «ηθική» και «οικολογική» τράπεζα στην Γερμανία . Η επωνυμία της , Gemeinschaftsbank für Leihen und Schenken, σημαίνει τράπεζα κοινότητας για δανεισμό και δωρεές. Υποστηρίζει , κοινωνικές , πολιτισμικές και οικολογικές ανησυχίες και δημιουργικές πρωτοβουλίες . Παραχωρεί δάνεια σε δράσεις όπως, για την ίδρυση παιδικών σταθμών , αυτοδιοικούμενων σχολείων , δράσεις για ανέργους, βιολογικές καλλιέργειες , καταστήματα υγιεινών τροφών , κ.λ.π. Η διαφάνεια είχε μεγάλη σημασία για αυτήν την Τράπεζα. Έτσι , δημοσιεύει μέσω πληροφοριακού της εντύπου , τους αποδέκτες των εκχωρούμενων δανείων και επιχορηγήσεών της , την εξέλιξη των έργων για τα οποία έγινε η εκχώρηση και καθώς επίσης όλα τα στοιχεία ανάπτυξης της τράπεζας.

Σήμερα , χρηματοδοτεί πάνω από 5.000 δράσεις και οι πελάτες της έχουν το δικαίωμα να της υποδείξουν τον τομέα της επένδυσης των κεφαλαίων της/τους. Επίσης από τις αποταμιεύσεις ατόμων που την επιλέγουν , χρηματοδοτεί φιλανθρωπικές δράσεις με επιτόκια που καλύπτουν μόνο το κόστος διεκπεραίωσης του δανείου . Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι το 2008 ήταν 3,4% . Υποστηρίζεται δε, από μέλη που αριθμούν 14.000.

Η τράπεζα Triodos , στηρίζεται από τους πελάτες της που είτε μέσω των καταθέσεων είτε μέσω των επενδύσεων , ενθαρρύνουν την κοινωνική συνεργατική ευθύνη. Χρηματοδοτεί , επιχειρήσεις και οργανισμούς καθώς και ιδιωτικές πρωτοβουλίες , που θέλουν να αναπτύξουν τις πολιτισμικές αξίες ωφελώντας ανθρώπους και περιβάλλον.

Ως πυρήνα των στόχων της , είναι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια , και η εξασφάλιση ποιότητας ζωής , μέσα σε μια ανθρωποκεντρική κοινωνία , και για αυτό το λόγο οι χρηματοδοτήσεις της προσανατολίζονται σε δράσεις που αφορούν ανθρώπινα δικαιώματα, ανανεώσιμες ενέργειες , υποστήριξη δράσεων για θύματα βασανιστηρίων και καταπολέμησης της αδικίας και της φτώχειας.

Η Charity Bank , είναι η τράπεζα που χρηματοδοτεί , αυτούς που οι «συμβατικές» τράπεζες , δεν αναλαμβάνουν , λόγω του υψηλού χρηματοοικονομικού ρίσκου, και κυρίως λόγω των κοινωνικών συνθηκών. Οι πελάτες της ως επενδυτές , έχουν όχι μόνο την ευχαρίστηση ότι τα κεφάλαιά τους εξυπηρετούν σκοπούς για το κοινωνικό όφελος , εκτός από το αμιγώς οικονομικό . Επίσης είναι σε θέση να γνωρίζουν σε ποια δράση έχουν επενδυθεί οι αποταμιεύσεις τους . Είναι λοιπόν σαν ένας δίαυλος ανάμεσα στους κεφαλαιούχους που επιθυμούν να επενδύουν ένα μέρος των χρημάτων τους ή όλο, βιώσιμα παραγωγικά και για το κοινό καλό , και σε μικρότερους επιχειρηματίες ή κοινωνικές οργανώσεις που θέλουν να διευρύνουν και να αναπτύξουν πρωτοβουλίες, έχοντας ένα κοινωνικό όραμα . Κάποιες από τις δράσεις της συγκεκριμένης τράπεζας είναι : Η ανακαίνιση του Crosby Cinema, η στέγαση σε νέο χώρο του Trestle Theatre στο St Albans, η χρηματοδότηση του British Allergy Foundation η οικονομική και ψυχολογική υποστήριξη αστέγων και εθισμένων στα ναρκωτικά.

5.2 Τράπεζα χρόνου

Είναι ένα δίκτυο ανταλλαγής υπηρεσιών. Το νόμισμά της είναι ο παρεχόμενος χρόνος – η παρεχόμενη εργασία. Γνωρίζει για κάθε μέλος της , τις υπηρεσίες που θα μπορούσε να προσφέρει , ή τις υπηρεσίες που τυχόν μπορούσε να χρειαστεί, και διαχειρίζεται αντίστοιχα τους χρόνους παροχής και τους χρόνους που δέχεται κάποιος , χρεώνοντας ή πιστώνοντας , έναν λογαριασμό χρόνου.

Είναι τράπεζα εθελοντικού χρόνου, και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον , διότι μέσω αυτής, στηρίζονται οικογένειες και άτομα με οικονομικές δυσκολίες , αξιοποιώντας παράλληλα , την διάθεση για προσφορά από εθελοντές . Σε τέτοιου είδους τράπεζες, ένας δικηγόρος , ένας γιατρός παρέχει τις υπηρεσίες του, σε αντάλλαγμα άλλων υπηρεσιών , όπως βάψιμο , μαγείρεμα , φύλαξη ηλικιωμένου , και άλλων υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει ,ένα άτομο όχι ειδικευμένο. Έτσι άτομα που βοηθούνται, χρησιμοποιούν αντίστοιχα τις δεξιότητές τους και τον χρόνο τους για να «ανταποδώσουν» , πράγμα που τους βοηθά να νοιώθουν καλύτερα.

Με την τράπεζα χρόνου αντί μισθωτής εργασίας ,ο καθένας ωφελούμενος , βιώνει ως προσφορά την κάθε του δραστηριότητα και όχι ως αλλοτριωμένη , υποχρέωση.

Το δίκτυο γυναικών Ευρώπης, έχει οργανώσει και βοηθήσει την ανάπτυξη μιας τέτοιας τράπεζας και εδώ στην Ελλάδα .

5.3 Συστήματα τοπικών Ανταλλαγών - LETS

Τέτοια συστήματα τοπικών ανταλλαγών ,έχουν πρωτοεμφανιστεί , στην Αγγλία , με σκοπό να ανακουφίσουν τους ανθρώπους από τα αποτελέσματα των σκληρών οικονομικών μέτρων που τους είχαν επιβληθεί από την τότε κυβέρνηση (της κ. Θάτσερ).

Έχουν εμπνευστεί , από εγχειρήματα του 19^{ου} αιώνα , όπου κάποιοι δήμαρχοι εκδίδοντας δημοτικά-κρατικά ομόλογα , μη τοκιζόμενα, τα ανταλλάσσουν με υπηρεσίες από τους πολίτες του Δήμου. Σκοπός τότε ήταν , να τονωθεί η οικονομική και κοινωνική ζωή του εκάστοτε Δήμου. Κυρίως απευθυνόταν σε άτομα που ήταν αποκλεισμένα από την εργασία , για διάφορους λόγους (άτομα σε απεξάρτηση, πρώην φυλακισμένοι, κ.λ.π.) και έγινε κυρίως , ως μια μορφή δανείου προς τα παραπάνω άτομα για να τους δώσει την ευκαιρία να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο .

Με αυτόν τον τρόπο όμως , αφού δεν υπήρχε συναλλαγή με κρατικό νόμισμα, αποφευγόταν ο πληθωρισμός, η φορολόγηση , ο τόκος και οι ενδιάμεσοι καθώς και οι προμήθειές τους.

Το παραπάνω , μείωσε σε πολύ μεγάλο βαθμό την τοπική ανεργία , και βοήθησε στην ευημερία και ανάπτυξη των κοινωνιών.

Τα LETS, δηλαδή Local Exchange Trading Systems (*Συστήματα Τοπικών Ανταλλαγών*), ενώ είναι μια μορφή συναλλαγής, δεν παράγει κέρδος , διότι δεν χρησιμοποιούνται χρήματα. Είναι λοιπόν ένας τρόπος να ζει κανείς , και να εργάζεται χωρίς να χρησιμοποιεί χρήματα, ανταλλάσσοντας αγαθά και υπηρεσίες με αντίστοιχες υπηρεσίες ή αγαθά.

Η ιδέα είναι απλή και από παλαιωτάτων χρόνων χρησιμοποιούμενη. Όλα τα επαγγέλματα καθώς και οι υπηρεσίες και κάθε τι που μπορεί να προσφέρει ο καθένας από τα μέλη , καταγράφονται . Άρα κάθε μέλος , ξέρει και μπορεί να απευθυνθεί που να ζητήσει μια υπηρεσία, την οποία πρέπει να ανταποδώσει με μια εργασία ή υπηρεσία ανάλογης αξίας, όχι αναγκαστικά σε αυτόν που του την προσέφερε, αλλά σε οποιοδήποτε μέλος του συστήματος έχει την ανάγκη του. Αν λοιπόν σαν παράδειγμα , κάποιο μέλος της LETS, είναι οδηγός ταξί και μεταφέρει ένα άλλο μέλος , ως κόμιστρα θα του χρεώσει μόνο το ποσό για την βενζίνη του και όχι για την υπηρεσία που του προσέφερε.

Το αντίτιμο της κάθε υπηρεσίας, από το κάθε μέλος , υπολογίζεται από το σύστημα , βάζοντας την σχετική βαρύτητα της κάθε εργασίας. Άρα μια επέμβαση από έναν γιατρό που έγινε σε μια ώρα , δεν μπορεί να ξεπληρωθεί με μια ώρα π.χ. φύλαξης παιδιού .

Αφού δεν υπάρχουν εμφανείς συναλλαγές (με χρήματα), δεν υπάρχουν και οι αντίστοιχοι φόροι. Μόνο τα άτομα που εργάζονται στην μηχανογράφηση του συστήματος καθώς και άλλες εργασίες όπως η εκδοση εντύπου, αμείβονται , και φορολογούνται ανάλογα. Ο καθένας μπορεί να εισχωρήσει στο σύστημα LETS, χωρίς κανένα κόστος και κεφάλαιο. Κατά την διαδικασία της συναλλαγής, το άτομο καταγράφει σε ένα μπλόκ πόσα LETS, κοστίζουν οι υπηρεσίες που προσφέρει ή δέχεται , και αυτό μεταφέρεται στην τράπεζα του συστήματος. Άρα αποτελεί τον δίαυλο σε προσφορά και ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών.

Οι άνθρωποι που συμμετέχουν σε αυτό, υποστηρίζουν ότι , εκτός από την βοήθεια που έχουν οι ίδιοι, βοηθούν και τις τοπικές κοινωνίες , να παράγουν δικά τους αγαθά, γλυτώνοντας τις άσκοπες μεταφορές προϊόντων , και εισαγωγών , καθώς επίσης αποκτούν την γνώση της τοπικής παραγωγής , μαζί με την χαρά της ανταλλαγής.

Με τον τρόπο αυτό , ενεργοποιήθηκαν τοπικές κοινότητες που υπέφεραν από την ανεργία , και βοηθήθηκαν να βρουν την πραγματική κοινωνική τους ταυτότητα . Το σύστημα LETS, κατάφερε το 1991 , να γίνει ένας παγκόσμιος οικονομικός κοινωνικός οργανισμός , που διέδωσε αποτελεσματικά την λειτουργία του σε όλο τον κόσμο και ανέπτυξε κατάλληλα για κάθε περιοχή συστήματα .

5.4 Αλληλέγγυο Εμπόριο

Το δίκαιο και Αλληλέγγυο εμπόριο, ξεκίνησε από την Νότιο Αμερική και την Ευρώπη, στα τέλη της δεκαετίας του 1940 , με σκοπό την ανακούφιση των προσφύγων και γενικών ανθρώπων χτυπημένων από την φτώχεια , πουλώντας χειροτεχνίες σε Βόρειες αγορές.

Το 1969, στην Δανία , άρχισε να λειτουργεί , το πρώτο «κατάστημα το τρίτου κόσμου» , με στόχο την αφύπνιση συνειδήσεων περισσότερο και όχι τις πωλήσεις. Ήταν η αρχή του αλληλέγγυου εμπορίου , που πλέον είναι διαδεδομένο σε όλα τα κράτη του κόσμου.

Στη διάρκεια των δεκαετιών του '60 και '70, διακρίνεται η ανάγκη για οργανισμούς που θα παρείχαν συμβουλές βοήθεια και υποστήριξη σε αδύνατους και μη προνομιούχους παραγωγούς, της Ασίας, Αφρικής και Λατινικής Αμερικής για την σωστή προώθηση των προϊόντων τους . Έτσι ανοίγουν ένα μονοπάτι εμπορίου , με πληρωμή δίκαιας τιμής , και όχι μόνο του κόστους παραγωγής , για τα εισαγόμενα από το Νότο εμπορεύματα, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική δικαιοσύνη, και προστατεύοντας την περιβαλλοντική και πολιτιστική ταυτότητα.

Οι όροι συναλλαγής για την ύπαρξη δίκαιου και αλληλέγγυου εμπορίου είναι :

- § Μια τιμή που να καλύπτεται το κόστος παραγωγής.

- § Η ύπαρξη κοινωνικής ασφάλειας που να βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας.
- § Τμηματική πληρωμή , σαν προκαταβολή , για να αποτραπεί η χρεοκοπία και ο εμπαιγμός των μικρών παραγωγικών οργανισμών
- § Συμβόλαια συνεργασίας για να επιτραπεί ο μακροχρόνιος σχεδιασμός της παραγωγής.

Η πληθώρα αυτών των οργανισμών έφεραν σαν αποτέλεσμα την ένωσή τους και την ίδρυση παγκόσμιων μεγάλων οργανώσεων , που στηρίζονταν στο διάλογο , την διαφάνεια την δικαιοσύνη και τον σεβασμό .

Οι στόχοι και οι αρχές του δίκαιου και αλληλέγγυου εμπορίου συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Ø Να βελτιώσει την διαβίωση και την ευημερία των παραγωγών, διευκολύνοντας την πρόσβασή τους στην αγορά, ενδυναμώνοντας τους οργανισμούς τους, πληρώνοντας μία καλύτερη τιμή και παρέχοντας διάρκεια στην εμπορική σχέση.
- Ø Να προωθήσει ευκαιρίες ανάπτυξης για μη προνομιούχους παραγωγούς, ιδίως για τις γυναίκες και τον εντόπιο πληθυσμό.
- Ø Να προστατεύει τα παιδιά από την εκμετάλλευση στην παραγωγική διαδικασία.
- Ø Να ξυπνήσει συνειδήσεις μεταξύ των καταναλωτών για τις αρνητικές συνέπειες που αφορούν στους παραγωγούς του διεθνούς εμπορίου, έτσι ώστε να ασκούν την αγοραστική τους δύναμη θετικά.
- Ø Να αποτελέσει παράδειγμα εμπορικής συνεργασίας μέσω διαλόγου, διαφάνειας και σεβασμού.
- Ø Να πραγματοποιεί εκστρατείες για αλλαγές στους κανόνες και τις μεθόδους του συμβατικού διεθνούς εμπορίου.
- Ø Να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα προωθώντας κοινωνική δικαιοσύνη, ορθές περιβαλλοντικές μεθόδους και οικονομική ασφάλεια.
- Ø Να δημιουργεί ευκαιρίες για τους παραγωγούς που βρίσκονται σε οικονομικά μειονεκτική θέση ή έχουν περιθωριοποιηθεί από το συμβατικό εμπορικό σύστημα

5.5 Ευρωπαϊκό δίκτυο για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση. (Reuse and Recycling European Union Social Enterprises)

Είναι ένα δίκτυο , το οποίο αφορά δύο όρους. Τις κοινωνικές επιχειρήσεις του τομέα της χρήσης εκ νέου ,και του τομέα της ανακύκλωσης στην Ευρώπη .

Είναι επιχειρήσεις που αποφάσισαν να ομαδοποιηθούν , στις αρχές του 2000, στα πλαίσια μιας ευρωπαϊκής συνομοσπονδίας, δημιουργώντας την RREUSE, μια μη κερδοσκοπική οργάνωση.

Αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις, αποφάσισαν να τοποθετηθούν , σε κάποιες δημόσιες πολιτικές που αφορούσαν την πρόληψη και την διαχείριση των αποβλήτων, πρώτα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο , επειδή κάθε μια περιοχή έχει και τις δικές της ανάγκες, εναρμονίζοντας τα αποτελέσματά τους σε επίπεδο χώρας και μετά σε ευρωπαϊκό. Έχουν σαν ασχολία , διάφορες συναφείς θεματικές , για ανανέωση υλικών, διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων , όμως και παροχή εξειδίκευσης του προσωπικού αυτών των δομών.

Αποτελείται από 10 μέλη με δεδομένα του 2010. (Βέλγιο , Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, Φιλανδία, Ελλάδα και Ιρλανδία) . Το 2011 εισχωρούν νέα μέλη, όπως η Ιταλία , και η Σλοβενία , κάνοντας ένα άνοιγμα προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Όλα αυτά τα δίκτυα είναι μέλη της Κοινωνικής Οικονομίας και μέλη του RREUSE, με ειδικές δομές για τα ηλεκτρικά απόβλητα ή δομές που ασχολούνται ειδικότερα με την επεξεργασία απορριμμάτων .

Αυτό το δίκτυο προωθεί την βιώσιμη ανάπτυξη, εφαρμόζοντας και θεμελιώνοντας , τους κοινωνικούς πυλώνες. Παράλληλα αναπτύσσει και τον οικονομικό πυλώνα, αφού προσφέρει εκτός από εργασία, διάθεση υλικών με χαμηλό κόστος για τους πολίτες, με φύλαξη των φυσικών πόρων και προστασία του περιβάλλοντος.

Απασχολεί τουλάχιστον 42.000 εργαζόμενους , πλήρους απασχόλησης, και 120.000 είναι εκπαιδευόμενοι κα εθελοντές .Άρα, μιλάμε για 150000 άτομα που εργαζόμενοι , μας δίνουν την ευκαιρία να ανακυκλώνουμε και να ξαναχρησιμοποιούμε οικιακούς εξοπλισμούς, έπιπλα, κλ.π.

Τα κέντρα επαναχρησιμοποίησης , δεν απευθύνονται μόνο σε άτομα που αντιμετωπίζουν κάποιες δυσκολίες , αλλά προωθούν μια αλλαγή συμπεριφοράς , σε όλους , ώστε να αποκτήσουμε ενδιαφέρον για ανακυκλωμένα προϊόντα.

Με την λειτουργία αυτών των κοινωνικών επιχειρήσεων, πάνω στην ευρωπαϊκή οδηγία για μείωση αποβλήτων, έχουμε και την δημιουργία καινοτομίας , ως προς τους διάφορους τομείς ανάπτυξης της δραστηριότητας των αποβλήτων και της επαναχρησιμοποίησής τους .

Η αγορά των μεταχειρισμένων , γίνεται όλο και πιο σημαντική, άρα έχουμε και δημιουργία μιας νέας ομάδας καταναλωτών.

Όμως το σημαντικότερο όλων όσων προσφέρει αυτό το δίκτυο , είναι η ευαισθητοποίηση του πολίτη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την ανακύκλωση, επιτρέποντας μια απίστευτη εγγύτητα με τους εμπλεκόμενους , φέρνοντάς τους στο επίκεντρο μιας δημόσιας πολιτικής.

5.6 Τελικά συμπεράσματα

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις , αποτελούν μια **προστιθέμενη αξία** στην οικονομία μιας χώρας

Προβάλλουν ή αξιώνουν ένα ρόλο στη **συμπληρωματική** κάλυψη των κοινωνικών αγαθών και όχι του ρόλου που έπρεπε να έχει το κράτος πρόνοια.

Τονίζεται ιδιαίτερα η **προσφορά** τους , στην υφιστάμενη κοινωνική και οικονομική κρίση.

Έχουν την **τεχνογνωσία** στην διάγνωση, διαχείριση και αξιολόγηση των κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών και μπορούν να προσφέρουν

Αξιώνουν ρόλο άσκησης **πίεσης στα κέντρα λήψης των αποφάσεων** για τη διαμόρφωση των δημοσιονομικών πολιτικών σε κοινωνικό , συμβουλευτικό και προνοιακό επίπεδο.

Συμβάλλουν στην παροχή και **προώθηση εναλλακτικών τρόπων** συμμετοχής και έκφρασης της γνήσιας **αλληλεγγύης** .

Αντιστέκονται στις πολιτικές λιτότητας, και βοηθούν στη μη ύπαρξη κοινωνικής περιθωριοποίησης.

Διευρύνουν το κοινωνικό γίνεσθαι των πολιτών

Δίνουν και «**καλλιεργούν**» αξίες και ηθικές .

Πρωθούν εναλλακτικά πρότυπα παραγωγής , οικονομίας και ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών .

Ενισχύουν την καινοτομία στο πεδίο της κοινωνικής αλληλεγγύης – οικονομίας .

Η Κοινωνική Οικονομία , είναι η μόνη εμφανής ελπίδα για όλο τον κόσμο όπως γράφει ο Jeremy Rifkin στο βιβλίο του «Η Τρίτη Βιομηχανική Επανάσταση» όπου επισημαίνει «πώς, η οριζόντια ισχύς (και όχι οι υπερκατασκευές και η κάθετη οργάνωση) μεταμορφώνει τους ενεργειακούς πόρους, την οικονομία και τον κόσμο» σηματοδοτώντας το τέλος των πυραμδικών ιεραρχιών «από την παλαιά ιεραρχική ισχύ στην νέα οριζόντια ισχύ».

Μόνο η Κοινωνική Οικονομία, υποδεικνύει ως βασικότερους άξονες των δομών της κοινωνικής πολιτικής, με την ευρύτερη έννοια, την αύξηση του εθνικού προϊόντος, την αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, την τοπική ανάπτυξη και την προώθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα , είναι μια καινοφανή δομή, προπομπός μια νέας προοπτικής στην οικονομία . Όμως, όπως κάθε νέα διαδικασία , θέλει το στάδιο της ωρίμανσης των συνθηκών, για την εφαρμογή της κοινωνικής οικονομίας, και απαιτεί, πολλαπλάσια μέσα , πόρους και προσπάθεια για να αποδώσει .

Πρέπει λοιπόν κατά την γνώμη μας, να βρεθούν λύσεις, που θα στηρίζουν την ανάπτυξη και θα μειώνουν τα δημόσια χρέη και ελλείμματα και όχι να λαμβάνονται μέτρα περιοριστικής πολιτικής , που θα αυξάνουν τον αριθμό των ανέργων, δίνοντας χρόνο απαραίτητο για το στάδιο ωρίμανσης αυτής της νέας προοπτικής.

Επειδή , οι άλλοι τομείς της οικονομίας , βρίσκονται στην φάση λίγο πριν τον κορεσμό, είναι επιτακτική ανάγκη, να ενημερωθεί το οικοσύστημα των Κοινωνικών Επιχειρήσεων , να ενημερωθούν οι πολίτες για τον συνεργατισμό, να ενημερωθούν οι υπηρεσίες του κράτους για την Κοινωνική Οικονομία, να διαμορφωθούν τουλάχιστον ομόλογες δομές, για να επιτρέψουν στα εργαλεία της Κοινωνικής Οικονομίας να αναπτυχθούν και να αποδώσουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ **Αράπογλου, Β., Μόσχος, Γ., Πούτου, Κ. (2001)**, «Κρατικός και ιδιωτικός τομέας. Μπορούμε να δημιουργήσουμε έναν τρίτο χώρο?»

- ✚ **Βενιέρης, Δ. (2003)**, «Αποσύνθεση και ανασύνθεση κοινωνικής πολιτικής: Η ελληνική εμπειρία»

- ✚ **Βενιέρης, Δ., Παπαθεοδώρου, Χ. (επιμ.) (2003)**, «Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα. Προκλήσεις και προοπτικές» Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

- ✚ **Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας. (2002)**. Προοπτικές απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, Σάκκουλας

- ✚ **Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς - ΓΓΝΓ (2012)**, «Μελέτη για τη διερεύνηση και αποτύπωση της τρέχουσας κατάστασης του εθελοντισμού στην Ελλάδα» ΓΓΝΓ: Αθήνα

- ✚ **ΕΛΣΤΑΤ, (2014)**, «Συνθήκες διαβίωσης στην Ελλάδα», Ιανουάριος

- ✚ **Ζήσης Γ.** «Κοινωνικές επιχειρήσεις. Μελέτη σχέδιο δράσης, Κοινωνικές Επιχειρήσεις» Σόλων, Ελλάδα

- ✚ **Μπασδέκης Κ.** «Χαρακτηριστικά των εργαζομένων στην κοινωνική οικονομία», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

- ✚ **Πατσέλης Ν.** (2008), «Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην κοινωνική και την εδαφική συνοχή», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

- ✚ **Σχέδιο Νόμου** «Για τη θεσμοθέτηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις»
<http://www.opengov.gr/minlab/wp>

- ✚ **Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (2011)**, «Έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρυθμίσεων του σχεδίου νόμου “Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα» Ελλάδα

- ✚ **Allan B. (2005)**, «Social enterprise: through the eyes of the consumer (prepared for the National Consumer Council)», Social enterprise journal, social enterprise, United Kingdom

- ✚ **Brown J. (2003)**, «Defining social enterprise», University of Bristol, United Kingd.